

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών
Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας
Π.Μ.Σ. «Πολιτική, Γλώσσα και Διαπολιτισμική
Επικοινωνία»

**Ψυχολογικές Επιχειρήσεις: Η Εκμετάλλευση/
Διαχείριση τους στο Εσωτερικό της Τουρκίας από την
Κυβέρνηση Ερντογάν**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ονοματεπώνυμο φοιτητή: Παναγιώτης Ρούσσος

ΑΜ.: ΠΓ2020319

Επιβλέποντες καθηγητές:

Γεώργιος Μιχαλακόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήματος
Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας (ΤΞΓΜΔ) Ιονίου
Πανεπιστημίου

Dr Ιωάννης Καρράς, αναπληρωτής Καθηγητής ΤΞΓΜΔ Διευθυντής
ΠΜΣ POLICO, Πρόεδρος ΤΞΓΜΔ

Διονύσης Αναστασόπουλος, Διδάσκων ΠΜΣ POLICO, Επισκέπτης
Καθηγητής Ιονίου Πανεπιστημίου

Δηλώνω ότι το παρόν κείμενο αποτελεί ιδιοκτησία μου και δεν είναι λογοκλοπή

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλλαν στην εκπόνησή της.

Ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Αναπληρωτή καθηγητή κύριο Γεώργιο Μιχαλακόπουλο, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε εξ' αρχής, δίνοντας μια νέα οπτική στην ιδέα του θέματος της εργασίας μου, την επιστημονική του καθοδήγηση, τις υποδείξεις του, τη συμπαράστασή του, την υποστήριξη και το αμείωτο ενδιαφέρον που έδειξε από την αρχή μέχρι το τέλος. Επίσης, ευχαριστώ τον Αναπληρωτή καθηγητή, Dr Ιωάννη Καρρά για τις εποικοδομητικές του υποδείξεις και τον επισκέπτη καθηγητή, κύριο Διονύσιο Αναστασόπουλο, για τη συμβολή του στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας, ως μέλος της τριμελούς επιτροπής.

Επιπλέον, ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στην οικογένειά μου και τους φίλους μου για όλη τη στήριξη, τη συμπαράσταση και την κατανόησή τους, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πρόλογος

Σχεδόν 20 χρόνια διακυβέρνησης του προέδρου της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. 20 χρόνια μετεξέλιξης της τουρκικής δημοκρατίας, όπου η μορφή του προέδρου κυριαρχεί στο εσωτερικό της χώρας. Στις 15 Ιουλίου 2016 στην Κωνσταντινούπολη και στην Άγκυρα οι Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ) αποπειράθηκαν να κάνουν πραξικόπημα εναντίον της κυβέρνησης Ερντογάν. Μάλιστα ο ίδιος κατάφερε να γλυτώσει από την απόπειρα δολοφονίας του την τελευταία στιγμή. Υπήρχαν πάνω από 250 νεκροί και πάνω από 2000 τραυματίες. Η κυβέρνηση Ερντογάν θεώρησε υπεύθυνο για την απόπειρα τον ιεροκήρυκα Φετουλάχ Γκιουλέν που ζει στις ΗΠΑ, με τον ίδιο τον Φ. Γκιουλέν, όμως, να αρνείται ότι ήταν πρωτεργάτης αυτού του πραξικοπήματος.

Έκτοτε ο Ερντογάν και με διάφορους τρόπους, εκμεταλλευόμενος την «τέχνη» των ψυχολογικών επιχειρήσεων και θεωρώντας το πραξικόπημα «ευλογία Θεού» εκμεταλλεύεται και διαχειρίζεται την κοινή γνώμη της Τουρκίας. Τροποποίησε το Σύνταγμα συγκεντρώνοντας τόσες πολλές εξουσίες που ποτέ δεν είχε στο παρελθόν, προχώρησε σε απολύσεις, διώξεις, φυλακίσεις ακόμη και σε «εξόντωση» στρατιωτικών, πολιτικών, εκπαιδευτικών, δημοσιογράφων και οποιουδήποτε αντιρρησης του τρόπου διακυβέρνησής του, προκαλώντας την παγκόσμια κοινή γνώμη για την καταπάτηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων του τουρκικού λαού.

Η παρούσα εργασία ευελπιστεί να γίνει η βάση για περαιτέρω έρευνα πάνω στον τρόπο όπου, σε μια χώρα στην οποία οπισθοδρομεί το όποιο δημοκρατικό πολίτευμα είχε εγκαθιδρυθεί χωρίς, μάλιστα, ο λαός να κατέχει έως σήμερα μεγάλη δυνατότητα παρέμβασης για το σταμάτημα αυτής της οπισθοδρόμησης.

Επιπλέον, είναι άξιο αναφοράς, ότι παρόμοιες διπλωματικές εργασίες με αντίστοιχη ή ίδια θεματολογία, δεν υφίστανται ή είναι πολύ λίγες τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Ως εκ τούτου, όπως γίνεται αντιληπτό η εξεύρεση σχετικής βιβλιογραφίας για την σύνταξη της εργασίας δεν ήταν εύκολη.

ABSTRACT

Nearly 20 years in power of President of Turkey Recep Tayyip Erdogan. 20 years of evolution of the Turkish republic where its form dominates inside the country. On July 15, 2016, in Istanbul and Ankara, the army staged a coup against Erdogan's government. In fact, he managed to escape his last-minute assassination attempt. There were more than 250 dead and more than 2,000 injured. Erdogan's government has blamed US-based preacher Fethullah Gulen for denying that he was the mastermind behind the coup.

Since then, Erdogan, in various ways, taking advantage of the science of psychological operations and Turkey, considering the coup a "blessing from God", has been taking advantage of and managing Turkish public opinion. He amended the constitution, amassing so much power he had never had before, dismissed, persecuted, imprisoned and even killed military, political, educational, journalists and any opposition to his rule, provoking public outcry over the suppression of the Turkish people.

The present work hopes to form the basis for further research on how, in a country in which any democratic state has been established, without the people still having much opportunity to intervene to stop this setback.

In addition, it is worth mentioning that similar dissertations with similar or the same subject matter do not exist or are very few both in Greece and abroad. Therefore, as it is understood, finding relevant literature for the writing of the work was not easy.

Περιεχόμενα

Εξώφυλλο	Error! Bookmark not defined.
Ευχαριστίες	3
Πρόλογος	4
Περιεχόμενα	6
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	10
Ιστορικό της μελέτης	10
Η δομή της εργασίας	122
Στόχος της εργασίας	13
Είδος έρευνας	143
Ερευνητικά ερωτήματα	144
Αναγκαιότητα συγγραφής της εργασίας	144
Εγκυρότητα και αξιοπιστία της έρευνας	154
Κεφάλαιο 1: ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ: Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥΣ	166
Γενικά	206
Πληροφορίες	206
Πηγές- Όργανα Πληροφοριών Ψυχολογικών Επιχειρήσεων	227
Οι Εκμετάλλευση των ΨΕ ως μη Στρατιωτική Επιχείρηση	248
Κεφάλαιο 2: Η ΨΥΧΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΔΑ ΣΤΗΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΛΑΟΥ	20
Εισαγωγή	260
Η Γενική Ψυχοδυναμική του Νομάδα	Error! Bookmark not defined.0
Οι Τούρκοι ως Διαμεσολαβητές Πολιτισμών και Μεταφορείς Κουλτούρας	Error! Bookmark not defined.2
Στοιχεία Άλλων Πολιτισμών Εναντίον μιας Ιδεώδους Διακυβέρνησης	24
Η Τάση Προς την Επιθετικότητα των Τούρκων	25

Ψυχολογία και Νομαδική συμπεριφορά των Τούρκων.....	326
Κεφάλαιο 3: Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΩΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΕΡΝΤΟΓΑΝ	3629
Εισαγωγή.....	29
Ο Λόγος.....	29
Αναφορά Και Ανάλυση της Συνέντευξης του Ερντογάν με τον Πρόεδρο του Ισραήλ, Σιμόν Πέρες	392
Ανάλυση του Λόγου του Ερντογάν.....	403
Αναφορά στον Χαρακτήρα και στην Καταγωγή του Ερντογάν	405
Χρήση Θρησκευτικής Γλώσσας	446
Η Ρητορική Δημιουργίας Εικόνων	447
Κατασκευή Πολιτικής Ταυτότητας	458
Προσωπικισμός και «Ερντογανισμός» της Τουρκικής Πολιτικής.....	469
Η Ερντογανοποίηση και Λαϊκισμός	4639
Κριτική Ανάλυση Λόγου του Ερντογάν.....	Error! Bookmark not defined.2
Κεφάλαιο 4: Η ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΜΕ ΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ (ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ)... Error! Bookmark not defined.4	
Η «Πολιτικοποίηση» των Τουρκικών Τηλεοπτικών Σειρών Error! Bookmark not defined.4	
Κατασκευή Εθνικής Ταυτότητας Μέσα από την Ραδιοτηλεόραση	Error! Bookmark not defined.4
Η Εξέλιξη της Τουρκικής Τηλεοπτικής Αγοράς	45
Η Κρίση της Ελευθερίας του Τύπου	46
Παρέμβαση της Πολιτικής στα ΜΜΕ- Σταδιακή Κατάργηση της Ελευθερίας του Τύπου	47
Οι Διαδηλώσεις για το Πάρκο Γκεζί.....	49
Ο Ρόλος των Τηλεοπτικών Σειρών στην Πολιτική Πόλωση.....	50

Η Σειρά «Leyla και Mecnun».....	610
Όταν ο Φακός των Τηλεοπτικών Σειρών Εξετάζει την Κοινωνία, την Πολιτική, την Ιστορία και την Θρησκεία	Error! Bookmark not defined.0
Κοινωνία	50
Πολιτική.....	51
Ιστορία.....	53
Θρησκεία	55
Η Δημοτικότητα των Τηλεοπτικών Σειρών Δημιουργούν Αντιδράσεις.....	56
Πίεση στις Πλατφόρμες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, η Λογοκρισία στο Διαδίκτυο.....	59
Ίδρυση Τμήματος Στρατηγικής Επικοινωνίας και Διαχείρισης Κρίσεων.....	660
Κεφάλαιο 5: Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ- ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΩΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.....	64
Εισαγωγή.....	704
Το Κίνημα Γκιουλέν ως Εχθρός του Έθνους.....	714
Δικαστικές και Εισαγγελικές Αρχές Υποταγμένες στην Εξουσία του Ερντογάν.....	72
6	
Περιπτώσεις Προπαγάνδας και Ψυχολογικών Επιχειρήσεων- Η Συνομωσία της Ομάδας "Pelican" του Ερντογάν στον Προπαγανδιστικό Πόλεμο στο Εσωτερικό της Τούρκιας.....	66
Σκοπός της Ομάδας «Pelican»	7368
Ο Ρόλος του Προπαγανδιστή Τζεμίλ Μπαρλάς της Ομάδας «Pelican».....	69
Ο Ρόλος του Süheyb Ögüt, Αρθρογράφου του Περιοδικού Aktüe	Error! Bookmark not defined.0
Ο ρόλος της Hilal Kaplan	Error! Bookmark not defined.1

Η Επιχειρησιακή Σύνδεση της Ομάδας «Pelican» με το Γραφείο του Ερντογάν.....	75
2	
Προπαγανδιστές που Γράφουν σε Φιλοκυβερνητικά Μέσα Ενημέρωσης	763
Η Απόφαση Ερντογάν να Αποχωρήσει από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.....	75
Συμμαχία Γυναικών Ακτιβιστών Ενάντια στο Μισογυνισμό.....	76
Οι Ισλαμιστές Θεωρούν την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ως Επίθεση στις Οικογενειακές Αξίες	Error! Bookmark not defined. 7
Έλεγχος των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης Μέσα Από Ψηφιακή Τεχνολογική Πλατφόρμα	78
Κεφάλαιο 6: «ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ» ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ (ΕΔ): ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ- ΑΝΕΞΙΧΝΙΑΣΤΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ– ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΗΤΤΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΑΟ.....	81
Το Τρίγωνο Κοινωνία, Ένοπλες Δυνάμεις, Κυβέρνηση Ερντογάν.....	881
Επιχειρήσεις Εναντίον του Πολιτικού Κατεστημένου που είχαν δημιουργήσει οι Ένοπλες Δυνάμεις	83
Θάνατοι Στρατιωτών υπό Ύποπτες Συνθήκες.....	86
Τούρκοι Στρατιώτες Σκοτώνονται σε Βομβαρδισμούς του Συριακού Στρατού στο Ιντλίμπ.....	88
Κεφάλαιο 7: ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	90
Συζήτηση.....	90
Συμπεράσματα.....	90
Επίλογος.....	93
Βιβλιογραφία.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ιστορικό της Μελέτης

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία με θέμα: «Ψυχολογικές Επιχειρήσεις: Η εκμετάλλευση/ διαχείριση τους στο εσωτερικό της Τουρκίας από την κυβέρνηση Ερντογάν», διερευνά, μέσα από την χρήση της γλώσσας που χρησιμοποιεί, την επιρροή που ο Ερντογάν έχει στην ψυχοσύνθεση των πολιτών, των αντιπάλων του και των ομοϊδεατών ώστε με τα στοιχεία που θα συλλεχθούν να γίνει κατανοητή η κατεύθυνση στην οποία οδηγείται η πολιτική του.

Όπως επισημαίνει ο Bayram (2010) η πολιτική είναι ένας αγώνας για την εξουσία προκειμένου να τεθούν ορισμένες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδέες στην πράξη. Σε αυτή τη διαδικασία, η Γλώσσα παίζει καθοριστικό ρόλο, καθώς η πολιτική δράση προετοιμάζεται, συνοδεύεται, επηρεάζεται και προβάλλεται από τη γλώσσα.

Όμως, η Γλώσσα είναι στενά συνδεδεμένη με την κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη του ανθρώπου από την παιδική ηλικία και τη διαμόρφωση της ταυτότητάς του. Αυτό το βλέπουμε στη γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Ερντογάν, η οποία έχει διαμορφωθεί από την γειτονιά που μεγάλωσε, στην (Κασίμπασα) Kasımpasa της Κωνσταντινούπολης και επηρέασε τον φιλόδοξο και θυμώδη χαρακτήρα του. (Bayram, 2010).

Ο Ερντογάν ανέβηκε στην εξουσία το 2003, αφού διετέλεσε ένα διάστημα ως δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης και πέρασε ένα χρονικό διάστημα στη φυλακή ως πολιτικός κρατούμενος, με την κατηγορία ότι είχε απαγγείλει ένα ποίημα που φαινόταν να υποστηρίζει το μαχητικό Ισλάμ. Για έναν ευσεβή μουσουλμάνο πολιτικό στην Τουρκία, η δυαδικότητα ήταν αδιάφορη. Από την ίδρυση του έθνους, το 1923, διοικούνταν από μια φιλοδυτική κοσμική ελίτ που βασιζόταν στις Ένοπλες Δυνάμεις για να κρατήσει στην εξουσία, ενώ οι ισλαμιστές και κομμουνιστές ήταν έξω από την πολιτική σκηνή.

Το 2002, το κόμμα του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, (Κόμμα Ανάπτυξης και Δικαιοσύνης- Adalet ve Kalkinma Partisi (AKP)), ανέβηκε στην εξουσία. Εκείνη την εποχή, λίγο μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου, λίγο πριν την εισβολή στο Ιράκ, η Δύση και, ιδιαίτερα, οι Ηνωμένες Πολιτείες αναζητούσαν φίλους στον ισλαμικό κόσμο. Επίσης οι Ευρωπαίοι πρόσφεραν στην Τουρκία τη δυνατότητα ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κυβερνήσεις Μπους και Ομπάμα αγκάλιασαν τον Ερντογάν για τη φαινομενική μετριοπάθειά του.

Όμως ο Ερντογάν λίγο αφότου έγινε πρωθυπουργός, το 2003 ανέφερε στο περιοδικό Times: «Πριν από οτιδήποτε άλλο, είμαι μουσουλμάνος, ως μουσουλμάνος, προσπαθώ να συμμορφωθώ με τις απαιτήσεις της θρησκείας μου. Έχω ευθύνη απέναντι στον Θεό, που με δημιούργησε, και προσπαθώ να εκπληρώσω αυτή την ευθύνη. Αλλά τώρα προσπαθώ πάρα πολύ να το κρατήσω αυτό μακριά από την πολιτική ζωή, να το κρατήσω ιδιωτικό» (Filkins, 2018). Πράγματι, ο Ερντογάν φαινόταν να συνειδητοποιεί ότι η εμμονή της Δύσης με το μαχητικό Ισλάμ του έδωσε την ελευθερία να συνεχίσει την πραγματική του ατζέντα- να αποκτήσει περισσότερη δύναμη για τον εαυτό του.

Η πρώτη του αντιδημοκρατική εκστρατεία ξεκίνησε το 2008, με δίκες μελών των Ενόπλων Δυνάμεων και του κοσμικού κατεστημένου που κατηγορήθηκαν για απόπειρα υποκίνησης πραξικοπήματος. Οι περιπτώσεις ήταν γνωστές με τα ασυνήθιστα κωδικά τους ονόματα, Sledgehammer (Βαριοπούλα) και Ergenekon (Εργκένεκον).

Η δεύτερη εκστρατεία ξεκίνησε το 2016, στον απόηχο ενός αποτυχημένου πραξικοπήματος στο οποίο σκοτώθηκαν δεκάδες Τούρκοι πολίτες. Πολλά παραμένουν άγνωστα σχετικά με την απόπειρα, αλλά όπως

αποφάνθηκε ο τότε πρωθυπουργός, οργανώθηκε από δυσαρεστημένους αξιωματικούς των ΕΔ και μέλη της θρησκευτικής ομάδας Γκιουλενιστών, της οποίας ο αρχηγός είναι ο εξόριστος στην Πενσυλβάνια των ΗΠΑ, Φετουλάχ Γκιουλέν. Βέβαια αξίζει να σημειωθεί ότι ο Φ. Γκιουλέν έχει αρνηθεί την οποιαδήποτε ανάμειξη του στο πραξικόπημα. Σε σχεδόν δύο χρόνια από τότε, ο Ερντογάν έχει φυλακίσει έως και σαράντα χιλιάδες ανθρώπους- οι περισσότεροι από αυτούς χωρίς δίκη- συμπεριλαμβανομένων δικαστών, δημοσιογράφων, ακαδημαϊκών και βουλευτών. Ο ελεύθερος Τύπος έχει αποδυναμωθεί, όπως και η ανεξάρτητη δικαιοσύνη. (Filkins, 2018).

Η Δομή της Εργασίας

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη.

Στο Εισαγωγικό μέρος, το οποίο αποτελείται από την Εισαγωγή και ορίζει το πλαίσιο πάνω στο οποίο θα γίνει η ανάλυση της εργασίας και της έρευνας που θα διεξαχθεί για την συλλογή δεδομένων και το 1^ο κεφάλαιο με θέμα: «Η «τέχνη» των Ψυχολογικών Επιχειρήσεων στο σύγχρονο πολιτικό περιβάλλον», όπου περιγράφονται κάποιες βασικές αρχές των ψυχολογικών επιχειρήσεων και του τρόπου εκμετάλλευσης της πληροφορίας. Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να επισημανθεί η δυσκολία εξεύρεσης πηγών και πληροφοριών σχετικά με τις Ψυχολογικές Επιχειρήσεις. Και αυτό διότι λεπτομέρειες επί αυτών των θεμάτων δεν κυκλοφορούν ευρέως, καθώς κυρίως είναι σχετικές με Στρατιωτικές Επιχειρήσεις. Στο Θεωρητικό μέρος, όπου η ανάλυση της εργασίας ακολουθεί την Μεθοδολογία της Κοινωνικής Πρακτικής (ανάλυση περικειμένου), της Κειμενικής ανάλυσης και του Λόγου ως Διαλεκτική Πρακτική (Discursive Practice), όπου αναλύεται η μεθοδολογία έρευνας με χρήση εθνογραφικής έρευνας καθώς και παραδειγμάτων (case studies), μέσω βιβλιογραφίας και αποτελείται από τα παρακάτω κεφάλαια:

Το 2^ο κεφάλαιο με θέμα: «Η ψυχοδυναμική του νομάδα στην συμπεριφορά του τουρκικού λαού» όπου παρατίθενται στοιχεία για την νομαδική ψυχολογία και το πολεμικό πνεύμα των Τούρκων και για την διατήρηση συνηθειών των νομάδων στην σύγχρονη καθημερινότητα. Το 3^ο κεφάλαιο με θέμα: «Η χρήση του Λόγου ως διαλεκτική πρακτική για την κατανόηση των επιλογών του Ερντογάν», όπου μέσα από μία συνέντευξη

που έδωσε ο Ερντογάν το 2007 με τον πρωθυπουργό του Ισραήλ Σιμόν Πέρες, επιχειρείται να γίνει ανάλυση της γλώσσας που χρησιμοποίησε ο Τούρκος πρωθυπουργός για την κατανόηση του χαρακτήρα του προσωπικισμού και του λαϊκισμού που χρησιμοποιεί. Η χρήση της θρησκευτικής γλώσσας και η δημιουργία εικόνων γίνονται ένα μεγάλο όπλο στην επιβολή της πολιτική του.

Το 4^ο κεφάλαιο με θέμα: «Η διείσδυση της πολιτικής Ερντογάν στην τηλεόραση και τα ΜΜΕ ως ενίσχυση των ψυχολογικών επιχειρήσεων εντός της Τουρκίας (εσωτερική προπαγάνδα)», όπου γίνεται αναφορά στην πολιτικοποίηση των τουρκικών τηλεοπτικών σειρών, στην κατασκευή εθνικών ταυτοτήτων μέσα από την ραδιοτηλεόραση, στην κρίση της Ελευθερίας του Τύπου, στις διαδηλώσεις για το πάρκο Γκεζί όπου συμμετείχαν γνωστοί ηθοποιοί των τηλεοπτικών σήριαλ, στην διείσδυση ισλαμικής ευσέβειας στις τηλεοπτικές σειρές, στην λογοκρισία στο διαδίκτυο, στην υποχρέωση των πλατφορμών μέσων κοινωνικής δικτύωσης να απαντούν σε καταγγελίες για «παραβιάσεις προσωπικών δικαιωμάτων» ή σε δικαστικές εντολές για αφαίρεση περιεχομένου, στην ίδρυση του Τμήματος Στρατηγικής Επικοινωνίας και Διαχείρισης Κρίσεων.

Στο 5^ο κεφάλαιο με θέμα: «Η περαιτέρω διείσδυση του Ερντογάν σε τομείς του δημόσιου βίου- εκμετάλλευση/ διαχείριση στο εσωτερικό της χώρας ως ψυχολογικές επιχειρήσεις», όπου πραγματοποιείται ανάλυση δημοσιευμένων άρθρων για κατανόηση των ψυχολογικών επιχειρήσεων του Ερντογάν προς εκμετάλλευση και διαχείριση στο εντός της Τουρκίας. Στο 6^ο κεφάλαιο με θέμα: «Ψυχολογικές επιχειρήσεις εντός των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ): εκκαθαρίσεις στρατιωτικών στις ένοπλες δυνάμεις- ανεξιχνίαστοι θάνατοι στρατιωτών- παρουσίαση των ηττών με παραποίηση στον τουρκικό λαό», όπου επιχειρείται μέσω συγκεκριμένων παραδειγμάτων η ανάλυση του ρόλου των ΕΔ στην τουρκική κοινωνία καθώς και η σχέση ΕΔ και κυβέρνησης Ερντογάν, οι θάνατοι στρατιωτών υπό ύποπτες συνθήκες και πως η πολιτική του Ερντογάν χειρίζεται τις ήττες στον πόλεμο κατά της Συρίας. Τέλος, η εργασία κλείνει με το 7^ο κεφάλαιο με θέμα «Συζήτηση- Συμπεράσματα- Προτάσεις».

Στόχος της Εργασίας

Στόχος είναι να εξεταστεί η πραγμάτωση της εξουσίας μέσα από την χρήση της γλώσσας του Ερντογάν και η ιδεολογική της συνιστώσα μέσα από μια γλωσσική ανάλυση με βάση την Κριτική Ανάλυση Λόγου- CDA (Critical Discourse Analysis).

Είδος Έρευνας

Η συγγραφή της παρούσας εργασίας βασίζεται στην ανασκοπική έρευνα όπου συλλέγονται στοιχεία μέσω βιβλιογραφικών αναφορών, άρθρων του διαδικτύου, εφημερίδων και περιοδικών. Εργαλείο συλλογής δεδομένων είναι βιβλία καθώς και η μηχανή αναζήτησης της Google με την τοποθέτηση των λέξεων- κλειδιών: Τουρκία, Ερντογάν, λόγος, προπαγάνδα, βία, ανεξίτηλοι θάνατοι, Ισλάμ.

Ερευνητικά Ερωτήματα

1. Πως μπορεί η τέχνη των Ψυχολογικών Επιχειρήσεων να γίνει αντικείμενο χρήσης από την πολιτική
2. Πως η χρήση του Λόγου του Ερντογάν ενισχύει την προώθηση των πολιτικών του AKP αλλά και της «εικόνας» του Ερντογάν;
3. Ποια είναι η εκμετάλλευση και στάση του Ερντογάν στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ) και ποια η σχέση του με τις Ένοπλες Δυνάμεις της Τουρκίας;

Αναγκαιότητα Συγγραφής της Εργασίας

Από το 1923 την Τουρκία την κυβερνούσαν φιλοευρωπαίοι πολιτικοί ηγέτες που υποστήριζαν την κοσμική ελίτ και με την βοήθεια των Ενόπλων Δυνάμεων δεν επέτρεπαν την εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού κράτους. Ο Ερντογάν, από το 2003 που έγινε πρωθυπουργός δήλωσε ότι πάνω από όλα είναι μουσουλμάνος. Αυτή η δήλωση δεν ανησύχησε πολλούς, γιατί δεν πίστευαν ότι θα χρησιμοποιούσε βία, προπαγάνδα, φήμιση του τύπου, στέρηση ελευθεριών, απολύσεις και θανάτους αντιφρονούντων για να εδραιώσει την κυριαρχία του και να εγκαθιδρύσει ένα αμιγώς ισλαμικό κράτος.

Επομένως αποτελεί μεγάλη αναγκαιότητα η συγγραφή της παρούσας εργασίας και η ανάλυση των δυνατοτήτων που κατέχει σχετικά με τον χειρισμό της γλώσσας διότι έτσι είναι σε θέση να δημιουργήσει κατάλληλη ψυχροσύνθεση πειθούς στους πολίτες, οι οποίοι ενώ ζούσαν σε ένα σχεδόν δημοκρατικό κράτος βλέπουν εδώ και 20 χρόνια να έχουν αποκτήσει ένα απολυταρχικό εκφοβιστικό καθεστώς.

Εγκυρότητα και Αξιοπιστία της Έρευνας

Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα είναι έννοιες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ποιότητας της έρευνας. Δείχνουν πόσο καλά μια μέθοδος, τεχνική ή δοκιμή μετρά κάτι. Η αξιοπιστία αφορά τη συνέπεια ενός μέτρου και η εγκυρότητα αφορά την ακρίβεια ενός μέτρου (Middleton, 2019). Η έρευνα είναι αξιόπιστη γιατί τα δεδομένα χρησιμοποιήθηκαν χωρίς να παραποιηθούν από τις πρωτογενείς πηγές. Όμως δεν είναι έγκυρη γιατί δεν έχει συγκριθεί με άλλη έρευνα με το ίδιο θέμα.

Κεφάλαιο 1: ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ: Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΟΥΣ

Γενικά

Προκειμένου να αντιληφθεί καλύτερα ο αναγνώστης τον σχεδιασμό και τη λειτουργία της κυβέρνησης Ερντογάν σχετικά με την δημιουργία ιδεολογίας και τον τρόπο επηρεασμού της τουρκικής κοινής γνώμης, θα πρέπει να δοθούν κάποιοι βασικοί ορισμοί και αρχές σε σχέση με τον στρατιωτικό όρο Ψυχολογικές Επιχειρήσεις (ΨΕ). Οι ΨΕ «είναι σχεδιασμένες ψυχολογικές δραστηριότητες που χρησιμοποιούνται τόσο κατά την διάρκεια της ειρήνης ή όσο και σε περιόδους εντάσεως και πολέμου. Είναι κατευθυνόμενες σε εχθρικές, φίλιες ή ουδέτερες κοινωνικές ομάδες, με σκοπό να δημιουργήσουν τέτοια στάση και συμπεριφορά, ώστε να ευνοούν την επίτευξη πολιτικών και στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών» (Military Intelligence Reference Guide,1998).

Περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενέργειες: Ψυχολογικές Ενέργειες (ΨΕΝ), Ψυχολογικό Πόλεμο (ΨΠ), Ψυχολογικές Επιχειρήσεις Σταθεροποίησης (ΨΕΣ), Ψυχολογικές Δραστηριότητες Διατήρησης της Ειρήνης και Ενημέρωση (Κοινού και Στρατεύματος). Διεξάγονται με τη χρήση Ψυχολογικών Μέσων τα οποία άλλες φορές είναι τεχνικά και άλλες όχι, με τα

οποία είναι δυνατό αυτός που διεξάγει τις Ψ.Ε., να έλθει σε επαφή με το στόχο (ΜΜΕ, ΜΚΔ, προσωπικές επαφές, κλπ). Μια επιτυχής σχεδίαση και εκτέλεση οποιασδήποτε μορφής τέτοιων επιχειρήσεων βασίζεται και εξαρτάται από τις διατιθέμενες Πληροφορίες.

Πληροφορίες

Λέγοντας Πληροφορίες Ψυχολογικών Επιχειρήσεων, εννοούμε «το σύνολο των γνώσεων που αποκτούνται με τη συλλογή, επεξεργασία και εκμετάλλευση, όλων εκείνων των στοιχείων που συνθέτουν την πολιτιστική, πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πνευματική και ψυχολογική ιδιομορφία ενός συγκεκριμένου στόχου». (Military Intelligence Reference Guide, 1998). Γενικά οι ΨΕ βασίζονται σε επίκαιρες και επεξεργασμένες πληροφορίες που απαιτούνται για τον καταρτισμό των σχεδίων διεξαγωγής αυτών των επιχειρήσεων. Απαιτούνται επίκαιρες πληροφορίες, που αφορούν τις αδυναμίες του ακροατηρίου στόχου (λαός). Πάνω σε αυτές τις πληροφορίες θα βασιστεί και η επιλογή θεμάτων, κυρίως ψυχολογικών τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την προσέγγιση του στόχου. Η συνεχής ροή πληροφοριών για τον τρόπο συμπεριφοράς του ακροατηρίου- στόχου ή και συνηθειών του, θα υποβοηθήσουν στην προσαρμογή των μέσων και του τρόπου επικοινωνίας με τον στόχο ώστε να υπάρξουν καλύτερα αποτελέσματα.

Οι πληροφορίες διαχωρίζονται σε Βασικές και Τρέχουσες. Οι βασικές αποτελούν το τελικό αποτέλεσμα χρόνιων ερευνών και μελετών ενός γεωγραφικού χώρου ή χώρας, για να γίνει κατανοητή η ιδιοσυγκρασία, η κουλτούρα, οι σκέψεις, η νοοτροπία, το φρόνημα και γενικά η συμπεριφορά των ατόμων που κατοικούν στη χώρα ενδιαφέροντος. Συμπληρώνονται από οποιοδήποτε πληροφοριακό υλικό, οποιασδήποτε προελεύσεως, στα σημεία εκείνα με τα οποία αποκαλύπτεται η ύπαρξη τρωτών ή ισχυρών ψυχολογικών σημείων, που είναι κατάλληλα για εκμετάλλευση ή αποφυγή. Τέτοιο υλικό μπορεί να είναι εφημερίδες, διάφορα βιβλία, περιοδικά, το διαδίκτυο, ειδικές εκθέσεις, αναφορές, κλπ.

Οι Τρέχουσες πληροφορίες συγκεντρώνονται κατά τη διάρκεια καταστάσεων που εξελίσσονται και έχουν αρχικά περιορισμένη χρονική αξία,

χωρίς να αποκλείεται και η συμπλήρωση με τις πληροφορίες αυτών των βασικών πληροφοριών.

Πηγές- Όργανα Πληροφοριών Ψυχολογικών Επιχειρήσεων

Οι ψυχολογικές επιχειρήσεις (ΨΕ) και εκείνοι που τις ασκούν εκμεταλλεύονται ποικίλες «ανοιχτές» πηγές πληροφοριών όπως τα ΜΜΕ, τα ΜΚΔ, τα ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα, συζητήσεις- συνεντεύξεις κλπ. Αυτά τα μέσα δίδουν συνεχώς πληροφορίες για τους στόχους, τη στάση τους και τις πιθανές μεταβολές με τις οποίες μπορεί να γίνει αμέσως αντιληπτή κάθε μεταβολή σε αυτή, ώστε να υπάρχει η κατάλληλη εκμετάλλευση από τις ΨΕ. Επίσης τα όργανα ενάσκησης ΨΕ εκμεταλλεύονται και «κλειστές» πηγές πληροφοριών, όπως μελέτες οι οποίες συντάσσονται από εθνικές υπηρεσίες πληροφοριών. Αυτές οι μελέτες καλύπτουν θέματα κοινωνιολογικά, πολιτιστικά, πολιτικά, οικονομικά, θρησκευτικά, στρατιωτικά, γεωγραφικά, κλπ, ενώ συντάσσονται από τον καιρό της ειρήνης, κατά κράτος ή περιοχή. Επιπλέον συντάσσονται και ειδικές μελέτες για την παροχή ειδικών επεξεργασμένων πληροφοριών για ειδικούς σκοπούς ΨΕ, όπως για παράδειγμα προτιμήσεις συγκεκριμένης ομάδας, λαού ή έθνους σε σύμβολα, μουσική, χρώματα, κλπ.

Τέλος, πηγή πληροφορίας δύναται να είναι η ανάλυση μιας αντίδρασης ενός ακροατηρίου- στόχου σε μια ενέργεια ή δράση όπως είναι η προπαγάνδα (επηρεασμός κοινής γνώμης), που τεχνηέντως η μη, έχουν δημιουργήσει τα όργανα που ασκούν τις ΨΕ. Η ανάλυση αυτή αποβλέπει στο να προσδιοριστεί και να αξιολογηθεί την αντίδραση της κοινής γνώμης ώστε να εκτιμηθούν τα αποτελέσματά των ΨΕ που διεξάγονται και να τροποποιηθεί, εάν απαιτείται, τα χρησιμοποιούμενα μέσα και μέθοδοι ενάσκησης ΨΕ. Τα όργανα από τα οποία μπορούν να αντληθούν πληροφορίες κατά την διάρκεια τις ΨΕ είναι τα εξής:

➤ Κυβερνητικά όργανα. Υπάρχει δυνατότητα να αντληθούν πλήθος πληροφοριών ΨΕ για την πολιτική, κοινωνική, οικονομική, κλπ, κατάσταση κρατών, λαών ή περιοχών όπως οι κρατικές Υπηρεσίες.

- Μη Κυβερνητικά όργανα. Διάφοροι Οργανισμοί και Επιστημονικά Ιδρύματα μπορούν να δώσουν σημαντικές πληροφορίες π.χ Πανεπιστήμια, Σύλλογοι, Σωματεία κλπ.
- Στρατιωτικά όργανα. Στρατιωτικοί και στρατιωτικά επιτελεία
- Δίκτυο Πληροφοριών
- Ειδικές Ομάδες Πληροφοριών. Ομάδες Ανακρίσεως Αιχμαλώτων, Ομάδες Μεταφραστών κλπ.

Οι Εκμετάλλευση των ΨΕ ως μη Στρατιωτική Επιχείρηση

Το σύγχρονο περιβάλλον είναι κυρίως ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον μέσα στο οποίο υπάρχει «βομβαρδισμός» πληροφοριών όπου άλλοτε η υπερπληροφόρηση και άλλοτε η παραπληροφόρηση επικρατούν. Πλέον, στις σύγχρονες κοινωνίες οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις δεν χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως στρατιωτική επιχείρηση. Η εκμετάλλευση τους είναι δυνατό να μην είναι αμιγώς μέσο για την επίτευξη ενός στρατιωτικού αποτελέσματος (Αντικειμενικού Σκοπού-ΑΝΣΚ) αλλά μπορούν να γίνουν «εργαλείο» στα χέρια ενός πολιτικού.

Με δεδομένο ότι η υπερπληροφόρηση που επικρατεί τις τελευταίες δεκαετίες στο παγκόσμιο στερέωμα ,λόγω της ανάπτυξης του διαδικτύου, των ηλεκτρονικών ΜΜΕ και των ΜΚΔ, δίνει το πεδίο για την περαιτέρω ανάπτυξη τους σε όλο το κοινωνικό φάσμα και από φορείς μη στρατιωτικούς όπως οι πολιτικοί. Η μετεξέλιξη των ΨΕ συνέβαλαν στη δημιουργία νέων μορφών όπως οι «Μη Πολεμικές Επιχειρήσεις» (Military Operations Other Than War- MOOTW) προκειμένου να αναβιώσουν, να κατασκευάσουν, να επιβάλουν και να διατηρήσουν πολιτικές ιδεολογίες, διαφορετικά ήθη και έθιμα ακόμη και πολιτισμούς (δημιουργία πολιτιστικής μνήμης) (Military Intelligence Reference Guide,1998). Η δημιουργία νέων πρακτικών μεταφοράς της πληροφορίας ενισχύει τον επηρεασμό της κοινής γνώμης και ενισχύει το «αφήγημα» του πολιτικού. Μεταβάλουν ιστορικά, πολιτικά, διπλωματικά, κοινωνικά και οικονομικά, γεγονότα και καταστάσεις που ισχύουν, προκειμένου η πολιτική να επηρεάσει την κοινή γνώμη και να εξυπηρετήσει του αντικειμενικούς σκοπούς που έχει θέσει. Κατ' αυτό τον τρόπο ο Πρόεδρος Ερντογάν εκμεταλλεύτηκε την τέχνη των ΨΕ και με την κατάλληλη διάχυση της

πληροφορίας κατέστησε τις ΨΕ ένα πραγματικό «όπλο» στην πολιτική του φαρέτρα και πολλαπλασιαστή ισχύος της πολιτικής του που ακολούθησε και ακολουθεί στα χρόνια διακυβέρνησης του στην Τουρκία.

Κεφάλαιο 2: Η ΨΥΧΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΝΟΜΑΔΑ ΣΤΗΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Εισαγωγή

Στην ψυχολογία και την κοινωνιολογία, κοινωνικές πρακτικές ονομάζονται οι διαφορετικές δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε καθημερινή, σταθερή και επαναλαμβανόμενη βάση σε μια δεδομένη κοινότητα. Μπορούν να είναι θέσεις εργασίας, ασκήσεις, έθιμα, πρακτικές ή διαδικασίες που χρησιμεύουν ως στοιχείο διασύνδεσης μεταξύ πολύπλοκων κοινωνικών οντοτήτων, που μπορεί να κυμαίνονται από αστικές φυλές και τρόπους ζωής έως ολόκληρες κοινωνίες. Οι κοινωνικές πρακτικές είναι μια μορφή δεσμού μεταξύ του ατόμου και της κοινότητας και διαφέρουν από τη μια κουλτούρα στην άλλη, λειτουργώντας ως σιωπηρές συμφωνίες για το πώς να κάνουμε πράγματα. Γενικά, θεωρούνται «καρπός της παράδοσης και του ιστορικού χρόνου, αφού η ίδια κοινότητα διαφοροποιεί τις κοινωνικές της πρακτικές καθώς αλλάζουν οι έννοιες της ηθικής, της κοινωνίας, της ταυτότητας». (Città G, Gentile M, Augello A, Ottaviano S, Allegra M and Dignum F, 2019).

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση του παραδοσιακού χαρακτήρα των Τούρκων, της προσωπικότητάς τους και του τρόπου με τον οποίο έχει διεισδύσει η πολιτική για την χειραγώγηση του κοινού μέσα από τα ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα όπως τηλεοπτικές σειρές.

Η Γενική Ψυχοδυναμική του Νομάδα

Δυστυχώς, στην σύγχρονη ψυχιατρική και ψυχολογία, δεν υπάρχουν πολλές έρευνες για την ψυχική κατάσταση της μετανάστευσης και του νομάδα ή για την αναγκαστική τραυματική μετανάστευση και τις αρνητικές συνέπειες στην ανθρώπινη ψυχολογία όταν αυτός γίνεται μετανάστης (πχ: Πεδία έρευνας στην κοινωνική ψυχολογία: πολιτισμός, μετανάστευση, οργανισμοί, υγεία-πρόληψη, στενές διαπροσωπικές σχέσεις, Π. Κορδούτης, Β. Παυλόπουλος, Ψυχολογία Μετανάστευση και Σχολείο, Ι. Μπίμπου).

Ο Camil Meriç επεσήμανε στο βιβλίο του την ψυχοδυναμική του μετανάστη, μαζί με μια εργασία που είχαν κάνει πάνω στο ζήτημα αυτό οι E. Göka και M. Beyazyüz (Göka, Beyazyüz, 2006: σσ. 125-147), την οποία ανέπτυξε αρκετά ο Beyazyüz (2007), πως δεν έχουν παρατηρηθεί παρόμοια περιβάλλοντα και παράγοντες στην διαδικασία μετανάστευσης. Τα κύρια χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν την «νομαδική ψυχική κατάσταση» που πηγάζει από την σχέση νομαδικότητας που έφτιαξαν οι Τούρκοι με τον τόπο, δίνουν μεγάλη σημασία στην συλλογικότητα, στην αλληλεγγύη, στην ισότητα και στην συγγένεια εξ' αίματος. Η θέση του καθενός, το πόστο και το αξίωμα στις κοινωνίες που στηρίζονται στην υπακοή (πειθαρχία), πρέπει να οριστεί έως την πιο μικρή λεπτομέρεια ώστε να είναι ξεκάθαρο ποιος θα υπακούει σε ποιόν. Η ρύθμιση που σχετίζεται με αυτή την υπακοή (πειθαρχία) φαίνεται πολύ καθαρά στην δομή της τουρκικής οικογένειας. Έτσι υπάρχει ένα μέρος του νομαδικού παρελθόντος των Τούρκων που δεν συμμορφώνεται καθόλου με την νεωτερικότητα (Göka, 2006α: σσ. 142-150; 2008: σσ. 153-159). Ο Τόινμπε (1978: 145) υποστηρίζει ότι οι Οθωμανοί, όταν από την νομαδική ζωή, που έβλεπε την κτηνοτροφία ως κάτι αρκετά εξειδικευμένο, έγιναν αυτοκρατορία που έφτασαν να κυριαρχούν σε πολλούς πληθυσμούς, εισήλθαν στην οδό της συντηρητικοποίησης των θεσμών τους για να

υπερπηδήσουν τα πολιτικά ζητήματα που αντιμετώπισαν. (Blocqueville, 2000: 47-49)

Το κράτος, για τους Τούρκους, δεν είναι μόνο ένας πολιτικός οργανισμός, αλλά είναι μια έννοια που έχει τόσο ισχυρά χαρακτηριστικά αντίστοιχα και στις κοινωνικές ψυχολογίες. Μάλιστα υπάρχουν πολλές προεκτάσεις σχετικά με τις κοινωνικό-οικονομικές δομές του κρατικισμού που πηγάζουν από τις κοινωνικές ψυχολογίες των Τούρκων και από τις νοοτροπίες τους, όπως η συμβουλή, η υπόδειξη, η νουθεσία, οι συνήθειες, οι ιδιοτροπίες, τα θρησκευτικά πιστεύω, η επίδειξη και η κοινωνική θέση. Όμως, όπως υποστηρίζει ο İlgen (2009:371) είναι αποδεκτό ότι από την μία πλευρά, η τουρκική κοινωνία θα προσπαθήσει ν' αποκτήσει με τον καιρό χαρακτηριστικά «εγκατάστασης» και οι τούρκοι ηγέτες, και εξουσιαστές θα κάνουν πρακτικές προς αυτή την κατεύθυνση. Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν αυτά που ενυπάρχουν, κατ' αναλογία, στην προσπάθεια, στον ζήλο συνέχισης της ψυχικής κατάστασης του νομάδα, το ψυχικό στερεότυπο ελευθερίας και τα παλιά τουρκικά πιστεύω.

Οι προσπάθειες των Οθωμανών για ισχυροποίηση του κεντρικού κράτους καρποφόρησαν οριστικά μόνο την περίοδο του Σουλτάνου Μωάμεθ του Κατακτητή και οι ευαίσθητες ισορροπίες κέντρου- περιφέρειας κατέληξαν υπέρ του κέντρου μέσω των πολιτικών του Μωάμεθ του Κατακτητή για εξαφάνιση των φυγόκεντρων στοιχείων. Εδώ δεν υπάρχουν ταξικές δομές όπως στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, αλλά μόνο τμήματα τα οποία θα αναφέρονται ως «διοικούντες»- «διοικούμενοι. Ο Halman (2006) αναφέρει, «Μία από τις σημαντικές πλευρές αναφορικά με την κουλτούρα (πολιτισμό) του νομαδισμού είναι το ότι μπορεί να συνθέτει. Το να μην στριμώχνεται σε ένα μέρος, το να μην καλύπτεται σε μια «κλειστοφοβική» ταυτότητα, το ότι βρίσκει να έχει αξία το να πάει πέρα απ' όλα αυτά, το ότι είναι χρήσιμο, το ότι θα πάρει το κάθε στοιχείο που θα μπορέσει να ενστερνισθεί, σημαίνει το ότι μπορεί να παράγει μια εντελώς νέα σύνθεση» ή ακόμα ο Polat που αναφέρει το ότι ο νομάδας ζει την «στιγμή» και αυτό τον έχει κάνει καιροσκόπο στην πολιτική σκηνή (Halman, 2004: 125).

Οι Τούρκοι ως Διαμεσολαβητές Πολιτισμών και Μεταφορείς Κουλτούρας

Ο πιο απτός δείκτης του ότι οι Τούρκοι ήταν υποχρεωμένοι να συνεχίζουν την ηγεμονία τους δανειζόμενοι τα προϊόντα πολιτισμού είναι οι «ξένοι» που εμφανίζονται στα επίπεδα διοίκησης. Όπως είχαν στείλει στην Κίνα οι Πρωτο- τούρκοι (Gök- Türkler) τον Τονγυκuk για να μορφωθεί ως δημόσιος άντρας και πολιτικός (Vasary, 2007:118) και τα άλλα τουρκικά κράτη, ακόμα και η Τουρκική Δημοκρατία, υποχρεώθηκαν να γαλουχήσουν τους ηγέτες τους σε εδάφη που είχαν άλλη πολιτισμική παράδοση. Στα τουρκικά κράτη έως την εποχή της Τουρκικής Δημοκρατίας δεν υπήρχαν τουρκικής ρίζας στελέχη, στην μεγάλη πλειοψηφία τους, που ήταν σε επίπεδο διοίκησης. Εξ αιτίας του γεγονότος ότι οι Τούρκοι, ήταν αναγκασμένοι να δανείζονται και το ιδανικό της διοίκησης και τα προϊόντα πολιτισμού, αναγκάστηκαν να είναι «ανοιχτοί» έναντι των προϊόντων από διαφορετικούς πολιτισμούς και να είναι ανεκτικοί έναντι των θρησκειών. Για τις ίδιες αιτίες, ανέμεναν από τους ηγέτες τους να είναι «ανοιχτοί» στην νεωτερικότητα και στην αλλαγή και να προσαρμόζονται στον κόσμο, και απέρριπταν τα στυλ διοίκησης που ήταν κλειστά στον εαυτό τους. Τα χαρακτηριστικά αυτά άνοιξαν τον δρόμο στην ιδιότητα που έχουν οι Τούρκοι να είναι διαμεσολαβητές μεταξύ πολιτισμών και μεταφορείς κουλτούρας (Balivet, 2004: σελ. 50; Cahun, 2006: σσ. 5-7).

Αυτός ο τρόπος σχέσης των Τούρκων με τους πολιτισμούς και με τις «εγκατεστημένες» ομάδες- κοινότητες εξακολούθησε και όταν ήρθαν στην Ανατολία. Όντας η κύρια φυλή της Ανατολίας, οι Τούρκοι επιδεικνύουν την απαραίτητη φροντίδα υπό την έννοια ότι πήραν την θέση που άξιζαν στο κοινωνικό «σχέδιο» (πρότυπο) των άλλων ομάδων- κοινοτήτων, δίνουν αξία στους κόπους των ντόπιων και συμπεριφέρθηκαν με σεβασμό στα πιστεύω τους. Το να προσέχουν για τις αρνητικές επιπτώσεις από το να κάνουν στελέχη της διοίκησης άτομα που ήταν από μη τουρκικές φυλές αναγκάστηκαν να κάνουν προσωπικές τέτοιες επιλογές (Göka, 2009:124-125). Στην κατάσταση αυτή οι Τούρκοι, για να μπορέσουν να εκσυγχρονίσουν, μέσω μιας ίδιας προς αυτούς οδού, τις ιστορικές ψυχολογίες τους και για να «μπορέσουν ν' ανέβουν στο επίπεδο του σύγχρονου

πολιτισμού» ανέπτυξαν μια αρκετά ενδιαφέρουσα μέθοδο: «Ακολουθήσε το καλύτερο, το πιο καινούργιο και τον πιο ισχυρό!».

Έτσι οι Τούρκοι διαχρονικά αναμένουν από τους ηγέτες τους συμπεριφορές σύμφωνα με την μέθοδο αυτή. Ο Τούρκος ηγέτης πρέπει:

- να είναι «ανοιχτός» στην αλλαγή,
- ν' ακολουθεί συνεχώς τον κόσμο (τα πράγματα που γίνονται στο εξωτερικό, στο διεθνές στερέωμα),
- πρέπει να προσπαθεί για να υποβάλλει στο έθνος, στην ίδια την κοινωνία ότι θετικό έμαθε από άλλους πολιτισμούς.
- πρέπει να προσπαθεί για το καλύτερο,
- να είναι ο πιο ισχυρός και αν δεν μπορέσει να το κάνει πρέπει να ακολουθήσει αυτό που μπορεί να κάνει και δεν πρέπει να αφιερώνεται στο να «μεγαλοπιαστεί»,
- δεν πρέπει να είναι ολιγαρκής,
- με κανέναν τρόπο δεν πρέπει να είναι «κλειστός στον εαυτό του», αποκομμένος και απομονωμένος από τον κόσμο,
- δεν πρέπει να λέει και δεν πρέπει ν' ακούει αυτός ο ίδιος και
- δεν πρέπει να είναι στο επίπεδο της απλής μίμησης και της τυφλής διασύνδεσης με αυτά, αλλά πρέπει να μπορεί ν' αποδείξει με κάθε ευκαιρία τον αυτόνομο και ανεξάρτητο χαρακτήρα του.

«Χάρη σε αυτή την μέθοδο η δημοκρατία και η βιομηχανία μπόρεσε να αφήσει πίσω τον κόσμο του Ισλάμ και τα πρώην σοσιαλιστικά κράτη. Πάλι, και χάρη στην διατύπωση αυτή η σχέση είναι σε πολύ καλύτερη θέση από την σχέση της Ευρώπης που αντιστέκεται στους νεωτερισμούς εξαιτίας των φανατικών εθνικισμών» (Göka, 2010). Το ιστορικό αδιέξοδο των Τούρκων ήταν ότι αναγκάστηκαν να πραγματοποιήσουν με δανεικές κουλτούρες το ιδανικό τους για ηγεμονία (εξουσία) αλλά χωρίς να αντιλαμβάνονται πότε πρέπει να σταματήσουν. Μια κοινωνία, που ξεκινά με το ιδανικό της εξουσίας, και που δεν είχε μπορέσει να αναπτύξει δικό της πολιτισμό, δεν είχε άλλη ευκαιρία από το να ακολουθήσει την ρήση: «Ακολουθήσε το καλύτερο, το πιο καινούργιο και τον πιο ισχυρό!» (Göka, 2008:112-116).

Στοιχεία Άλλων Πολιτισμών Εναντίον μιας Ιδεώδους Διακυβέρνησης

Ο Göka (2008:167-179) ενώ δεν αναφέρει καθόλου τον ελληνικό πολιτισμό (και αυτό ίσως είναι ένα στοιχείο της ψυχосύνθεσης των Τούρκων, ακόμη και των επιστημόνων), επισημαίνει ότι δεν υπάρχει στην ιστορία ένας πολιτισμός που να έχει τόσο βαθιές ρίζες όπως ο κινεζικός, ινδικός, αιγυπτιακός και ο ιρανικός. Έτσι αναπτύχθηκε μία θρησκευτική αντίληψη περιέργειας και ανεκτικότητας έναντι άλλων πεποιθήσεων και μη όντας ποτέ ρατσιστές, υπήρχε ο κίνδυνος να τους αφομοιώσουν εντελώς οι γειτονικοί λαοί. Έτσι αν οι Τούρκοι δεν ήταν πολεμικός και κατακτητικός λαός, στην πραγματικότητα θα είχαν εξαφανιστεί από τις δύσκολες συνθήκες και από τους πολυπληθείς Κινέζους. Αυτές οι επεκτατικές τάσεις κατακτήθηκαν με αγώνα, ενώνοντας τις μεγάλες πολεμικές ικανότητες με τα κράτη που είχαν συστήσει οι γειτονικοί πολιτισμοί. Ακόμα και έτσι, η ,από την φύση τους, επιθυμία για διοίκηση, τους έκανε να παίρνουν στα χέρια τους μετά από λίγο την διοίκηση στις περιοχές με πολιτισμούς που πήγαιναν ως μισθοφόροι, και άνοιξε τον δρόμο για την σύσταση δικών τους κρατών.

Οι Τούρκοι πάντοτε διατηρούσαν το «ιδεώδες της διοίκησης». Όμως εξαιτίας αυτού δεν μπόρεσαν να αναπτύξουν δύναμη εκτός από την διοικητική εξυπνάδα, την γραφειοκρατία και τα αρχεία. Η κατάσταση αυτή έγινε αιτία για ένα ιστορικό αδιέξοδο που απέκτησε ξεκάθαρη επίδραση και στην ψυχολογία τους. Δηλαδή στοχάζονταν για το πώς θα διοικήσουν αλλά και με τι θα διοικήσουν, δηλαδή δεν είχαν στα χέρια τους πολλά πράγματα σχετικά με τις πολιτικές κουλτούρας. Έτσι βρέθηκαν στην κατάσταση να πάρουν δανεικά όλα τα πολιτισμικά στοιχεία τους. Και αυτό δεν ήταν και τόσο εύκολο. Πάντοτε θα κατέφευγαν σε βοήθειες, ενώ έβρισκαν αμέσως ένα αντίστοιχο στοιχείο για τα κοινά πράγματα που είχαν ζήσει και που έδιναν γρήγορα ενδημικότητα. Τα άτομα που έχουν υγιή ατομική ταυτότητα, έχουν πιο υγιή αλληλεπίδραση με τους άλλους, ενώ οι κοινωνίες που διαθέτουν χαρακτηριστικά ταυτότητας που είναι συνεκτικά και λειτουργούν καλά, επιδεικνύουν πιο κατάλληλη συμπεριφορά όταν έρχονται αντιμέτωπες με άλλες κοινωνίες. Όμως οι σχέσεις των τούρκων με τους γειτονικούς πολιτισμούς δεν ήταν ακριβώς τέτοιες.

Όπως έγινε αντιληπτό, οι Τούρκοι έζησαν το αδιέξοδο του να είναι υποχρεωμένοι να πραγματοποιήσουν με δανεικές κουλούρες και με «στρατολογημένους» το ιδεώδες της διοίκησης που δεν είχε τελειωμό. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα «η ανοικτή και ανεκτική στάση των Τούρκων έναντι των πολιτισμών και των θρησκειών να είναι βλαβερή για αυτούς, ενώ αυτοί που έρχονταν σε αλληλεπίδραση με αυτούς ήταν ευχαριστημένοι στο μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από αυτή την κατάσταση» (Göka, 2008:124-125).

Η Τάση προς την Επιθετικότητα των Τούρκων

Επίσης ο Göka (2008:180-185) υποστηρίζει ότι είναι ίδιον του τούρκικου λαού οι μικρές διαφωνίες να μετατρέπονται σε χειροδικίες, οι καυγάδες των παιδιών στο δρόμο σε πολέμους μεταξύ οικογενειών και συγγενών. Για παράδειγμα, είναι σύνηθες να ξυλοκοπεί ο άντρας την γυναίκα, ο μεγάλος τον μικρό, ο δάσκαλος τον μαθητή. Αισθάνονται ότι πηγαίνουν σε πόλεμο ακόμα και στους αθλητικούς αγώνες. Αυτά τα συναισθήματα και η ψυχροσύνθεση τους, δεν επιτρέπουν να κάνουν κριτική στον φιλελευθερισμό και στον ατομικισμό, ειδικά όταν υπάρχει κάποιο ζήτημα με τα γειτονικά κράτη κυρίως. Έτσι όταν καλούνται να πολεμήσουν σε διάφορα μέρη και χτυπούν τα τύμπανα του πολέμου τρέχουν για να πάρουν λάφυρα σαν άρχοντες πολέμου.

Αποτέλεσμα είναι, «το πνεύμα του τουρκικού λαού, μη μπορώντας να βρει χρόνο να ενδιαφερθεί για υψηλές πνευματικές και αισθητικές αξίες, να υπερασπίζεται το χαρακτηριστικό του, να έχει δηλαδή σε μεγάλο ποσοστό πολεμικό πνεύμα» (Göka, 2008:180-185).

Ψυχολογία και Νομαδική Συμπεριφορά των Τούρκων

Στο παρελθόν οι Τούρκοι ως νομάδες είχαν μία πρόχειρη σχέση με τον χρόνο και λειτουργούσαν ως ομάδα. Γνωρίζοντας ότι δεν ζούσαν σε έναν τόπο μόνιμα, είχαν αφομοιώσει τη νοοτροπία του νομά όπου δημιουργεί τη ζωή του, χωρίζοντας τον χρόνο σε μικρά μέρη. Ζούσαν νομαδικά μη ελπίζοντας ότι θα βρούνε έναν τόπο όπου θα είναι ο παράδεισος για αυτούς. Ακόμη και σήμερα δεν πιστεύουν ότι θα δημιουργήσουν παράδεισο σε αυτή τη ζωή, μόνο στην άλλη, για αυτό άλλωστε ο «μεγάλος» οθωμανικός

πολιτισμός δεν μπόρεσε να συστήσει από το μηδέν ούτε μία πόλη. Για τον λόγο αυτό, βγάζει από την φύση του ότι έχει ανάγκη την φιλία, ενώ πιστεύει ότι είναι περιτριγυρισμένος από πάρα πολλούς εχθρούς. Επίσης «θεωρούν ότι λίγοι σε αριθμό μπορούν να αντισταθμίσουν μόνο με την ανάπτυξη πολεμικών χαρακτηριστικών, την γρήγορη κίνηση και την συνεχή αλλαγή μέρους» (Göka, 2008:187-195).

Την εθνική τουρκική ταυτότητα την προσδιορίζει η μητρική γλώσσα, δηλαδή τα Τουρκικά. Στις παλιές τουρκικές πεποιθήσεις η εθνική ταυτότητα ήταν σημαντική, όμως η μητρική γλώσσα είναι εκείνη που την ξεκαθαρίζει και την μεταφέρει στις επόμενες γενιές. Στην περίπτωση αυτή οι άνθρωποι που ονομάζονται Τούρκοι από εθνική άποψη, είναι αυτοί το οποίων η μητρική γλώσσα είναι η Τουρκική. Οι ακαδημαϊκοί στην Τουρκία αναφέρονται σε «φυλή» όταν μιλάνε για μια εθνοτικότητα. Έτσι η εθνοτικότητα, δεν είναι μόνο το να λες φυλή, κάτι που δεν θα δείχνει την μητρική γλώσσα και το όριο σε μια μακριά χρονική περίοδο, αλλά η περίπτωση ταυτότητας που συστήνει τις βασικές πεποιθήσεις που πηγάζουν από κοινά βιωμένη κουλτούρα.

Ο νομάς σκέφτεται αλλά δεν παράγει φιλοσοφική σκέψη, διότι δεν υπάρχει ανάγκη. Για το διανόημα, για την συνέχιση της φιλοσοφικής σκέψης, πρέπει να καταγραφεί η συμπίκνωση σε ένα ξεκάθαρο σημείο των σκέψεών του. Ο νομάδας που αλλάζει συνεχώς μέρη, μόνο η γλώσσα αναπτύσσεται και εξελίσσεται πλήρως στο μυαλό του, ενώ επιπλέον δεν νοιώθει ανάγκη για μια πνευματική μετανάστευση. Του είναι αρκετό το να προσπαθήσει να καταλάβει το μέρος, τον χρόνο και την στιγμή όπου βρίσκεται, χωρίς να νοιώθει την ανάγκη καταγραφής αυτού που υπήρξε πριν. Ενδιαφέρεται μόνο να ζήσει παρόν.

Για αυτό άλλωστε οι νομάδες δεν είναι καλοί στη γραφή. Είναι άνθρωποι της προφορικής κουλτούρας, του προφορικού λόγου και της φιλικής κουβέντας. Το μυαλό του ανθρώπου της προφορικής κουλτούρας είναι πολύ διαφορετικό από αυτό που εκείνων που αναπτύσσουν μια κουλτούρα γραπτού λόγου. Εξαιτίας όλων αυτών δεν υπάρχει ένας διανοητής για τον οποίο να γίνεται λόγος ως Τούρκος ή να μπορεί να αποδώσει τα ίδια χαρακτηριστικά στην ιστορία και στην φιλοσοφία της σκέψης. «Ασφαλώς στην ιστορία του Ισλάμ υπήρξαν και άτομα όπως οι τουρκικής ρίζας Φαραμπί και

Ιμπνί Σινά, όμως αυτούς δεν τους θυμούνται οι Τούρκοι για τις εθνικές ρίζες τους αλλά κρίνονται μέσα στην διανόηση του Ισλάμ» (Göka, 2010: 152-168).

Όπως υποστηρίζουν ο Apprey, (1993:70-75) και οι Volkan, Ast και Greer (2002) μέσω της ψυχοδυναμικής οι συμπεριφορές ενός λαού μεταφέρεται από γενιά σε γενιά. Σήμερα οι Τούρκοι εξακολουθούν να έχουν την ψυχολογία του νομά. Συνηθίζουν να μετακομίζουν σε διάφορα μέρη όπως για παράδειγμα να πηγαίνουν το καλοκαίρι στα οροπέδια, στο λεγόμενο μπαϊράμι. Δεν έχει μπορέσει να «εγκατασταθεί» σε αυτούς ένας δυτικός τρόπος ζωής, ακόμη και εάν στις μεγάλες πόλεις δείχνουν ότι έχουν υιοθετήσει έναν σύγχρονο τρόπο ζωής. Η ζωή μέσα στο σπίτι είναι διαφορετική, λειτουργούν σαν να ήταν ακόμα στην σκηνή ζώντας κυρίως σε ένα δωμάτιο, ξεχωρίζουν για τους φιλοξενούμενους το σαλόνι που είναι εξοπλισμένο με τα πιο όμορφα έπιπλα (Yanuz, 2006). «Το πρωί σηκώνουν τα στρώματά τους τα οποία τα βράδια για να κοιμηθούν τα έβαζαν στο πάτωμα, φέρνουν από το χωριό τους το αλεύρι, το πλιγούρι, την σφολιάτα, τον τραχανά, τον παστουρμά, τα λουκάνικα, ακόμα και αν και οι περισσότεροι από αυτούς το κάνουν για οικονομικούς λόγους. Είναι ξεκάθαρο ότι η νοοτροπία των Τούρκων φέρει τα ίχνη της παλιάς ψυχολογίας στην διαμόρφωση της ζωής τους» (Blocqueville, 2000: 47-49). Τα σημεία ομοιότητας μεταξύ της ζωής στην σκηνή με τις σύγχρονες συνήθειες μπορεί να εμπεριέχουν και μεγαλύτερη επίδραση, όπως στο ότι αφήνουν τα παπούτσια έξω, ή στο ότι συνεχίζουν να δίνουν σημασία στα στρωμένα χαλιά στο σπίτι και στα μεταξένια ρούχα, στο ότι κρεμάνε χαλιά στους τοίχους, στο ότι τους αρέσει πολύ να βάζουν στον κήπο και στο μπαλκόνι τους ντομάτες και πιπεριές (Göka, 2010).

Στο παρόν κεφάλαιο, είδαμε κάποια χαρακτηριστικά παραδοσιακά στοιχεία της τούρκικης κοινωνίας όπως είναι ο νομαδισμός. Είδαμε πόσο επηρεάζει την καθημερινότητα στο εσωτερικό της χώρας καθώς και πως καθορίζει την σχέση της με διαφορετικές κοινωνίες. Στο επόμενο κεφάλαιο θα καταδειχθεί ο τρόπος χρήσης του Λόγου από έναν πολιτικό, όπως ο Ρ. Τ. Ερντογάν, ο οποίος ενώ έχει γαλουχηθεί με αυτά τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά, καταφέρνει να τα διαφοροποιήσει ή ακόμη και να τα μεταλλάξει προκειμένου να δημιουργήσει με νέα πολιτιστική μνήμη, μια νέα

ταυτότητα εξυπηρετώντας τις επιλογές στις πολιτικές που κατά καιρούς ακολουθεί.

Κεφάλαιο 3: Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΩΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΕΡΝΤΟΓΑΝ

Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο αναλύει τον πολιτικό λόγο του Τούρκου πρωθυπουργού Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν με αρχικό παράδειγμα την εκφορά του λόγου του κατά τη διάρκεια συζήτησης με τον πρόεδρο του Ισραήλ, Σιμόν Πέρες, στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός το 2009. Σκοπός είναι να φανεί πως ο Ερντογάν χρησιμοποιεί τη γλώσσα και ποια τα αποτελέσματα της χρήσης αυτής, από τον επηρεασμό έως και την δημιουργία νέων όρων που χαρακτηρίζουν την κοινωνία της Τουρκίας (Ερντογανοποίηση). Παράλληλα δεδομένης της τεράστιας εγχώριας και παγκόσμιας σημασίας της χρήσης της Γλώσσας ως προς τις διεθνείς σχέσεις, είναι σημαντικό να

αποκρυπτογραφηθούν τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του κ. Ερντογάν που χαρακτηρίζουν την ομιλία του.

Ο Λόγος

Ο λόγος είναι ένα επίπεδο υψηλότερος από την πρόταση. Περιλαμβάνει όλα τα άλλα γλωσσικά επίπεδα όπως ο ήχος, το λεξικό, η σύνταξη. Όλα αυτά συνεχίζουν να συνθέτουν έναν λόγο. Για τους γλωσσολόγους, ο λόγος έχει γενικά οριστεί ως οτιδήποτε «πέρα από την πρόταση», ενώ η μελέτη του λόγου είναι η μελέτη της χρήσης της γλώσσας (Schiffrrin et al., 2001: 1). Το «A Dictionary of Linguistics and Phonetics» περιγράφει τον λόγο ως «έναν όρο που χρησιμοποιείται στη γλωσσολογία και αναφέρεται σε μια ιδιαίτερα ομιλούμενη γλώσσα σε συνεχή έκταση μεγαλύτερη παρά μια πρόταση. Όμως, μέσα σε αυτήν την ευρεία έννοια, μπορεί να υπάρχουν πολλές διαφορετικές εφαρμογές (Crystal, 2008: 148). Στην πιο γενική του μορφή, ένας λόγος είναι μια μονάδα συμπεριφοράς που έχει μια προθεωρητική υπόσταση στη γλωσσολογία, είναι ένα σύνολο από ρητά που αποτελούν οποιοδήποτε αναγνωρίσιμο λεκτικό συμβάν (δεν γίνεται αναφορά στη γλωσσική του δομή), π.χ. μια συζήτηση, ένα αστείο, ένα κήρυγμα, μια συνέντευξη. Έτσι ο λόγος θεωρείται ως μεγαλύτερη μονάδα γλώσσας που σχηματίζει μια ουσιαστική ομιλία, όπως μια παράγραφο, μια συνομιλία ή μια συνέντευξη παρά η γραμματική που αναφέρεται στους κανόνες που χρησιμοποιεί μια γλώσσα για να σχηματίσει γραμματική ενότητα όπως φράση και πρόταση (Sherzer to Van Dijk, 2007: 21).

Ο Richardson (2007: 24), αναφέρει ότι ο λόγος είναι ένα επίπεδο ή συστατικό της χρήσης της γλώσσας, που σχετίζεται με κάτι άλλο διαφορετικό από τη γραμματική. Μπορεί να είναι προφορικός ή γραπτός και μπορεί να προσεγγιστεί με κειμενικούς, κοινωνικοπολιτιστικούς ή κοινωνικό-αλληλεπιδραστικούς όρους. Μπορεί να είναι σύντομος όπως ένας χαιρετισμός και επομένως μικρότερος από μια πρόταση ή μακροσκελής όπως ένα μυθιστόρημα ή αφήγηση προσωπικής εμπειρίας και άρα μεγαλύτερος από πρόταση και κατασκευασμένος από προτάσεις. Όπως σημειώνει ο Richardson (2007: 24), «οι ερευνητές που υιοθετούν αυτόν τον ορισμό του λόγου υποθέτουν ότι η γλώσσα χρησιμοποιείται για να σημαίνει κάτι και για να

κάνει κάτι και ότι αυτό το νόημα και η πράξη συνδέεται με το πλαίσιο της χρήσης του». Αν θέλουμε να ερμηνεύσουμε ένα κείμενο σωστά, πρέπει να καταλάβουμε τι κάνει ο ομιλητής ή ο συγγραφέας με τον λόγο, και πώς αυτός συνδέεται με ευρύτερα διαπροσωπικά, θεσμικά, κοινωνικοπολιτισμικά και υλικά πλαίσια.

Ο Talbot (2007: 9) επισημαίνει ότι: «το κείμενο αναφέρεται στο παρατηρήσιμο προϊόν της αλληλεπίδρασης, ενώ ο λόγος είναι η ίδια η διαδικασία αλληλεπίδρασης· μια πολιτιστική δραστηριότητα». Αυτή η άποψη της γλώσσας ως δράση και κοινωνική συμπεριφορά υλοποιείται στο CDA, το οποίο βλέπει τον λόγο ως μορφή κοινωνικής πρακτικής. Μια διαφορετική οπτική της χρήσης του λόγου που έχει επίσης ενσωματωθεί στο το θεωρητικό πλαίσιο του CDA, ειδικά αυτό που αναπτύχθηκε από τον Fairclough, είναι από τον Foucault. Αυτό συμβαίνει γιατί κάθε διαφορετική οπτική του λόγου προσφέρει σημαντικές θεωρητικές έννοιες για κατανόηση όπου οι θεσμοί είναι «χώροι ισχύος του λόγου». Ο Foucault, δεν σκέφτεται τον λόγο ως ένα κομμάτι του κειμένου, αλλά ως «πρακτικές που σχηματίζουν συστηματικά τα αντικείμενα για τα οποία μιλούν» (Foucault, 1972: 49). Με τον λόγο, ο Foucault επισημαίνει ότι ο λόγος είναι «μια ομάδα δηλώσεων που παρέχουν μια γλώσσα για να μιλήσει κάποιος για έναν τρόπο αναπαράστασης της γνώσης, ή για ένα συγκεκριμένο θέμα σε μια ιδιαίτερη ιστορική στιγμή» (Hall, 1992: 201).

Ο Foucault, υποστηρίζει τον λόγο που κατασκευάζει το θέμα, ενώ δίδει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να συζητηθεί με νόημα ένα θέμα. Υποστηρίζει επίσης ότι οι ιδέες γίνονται πράξη και χρησιμοποιούνται για τη ρύθμιση της συμπεριφοράς των υπολοίπων. Οι όροι της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (CDA), σύμφωνα με τον Van Dijk, είναι μία άτυπη αναλυτική έρευνα ως λόγος που μελετά πρωτίστως τον τρόπο κατάχρησης της κοινωνικής εξουσίας, όπου η κυριαρχία και η ανισότητα θεσπίζονται, αναπαράγονται και αντιστέκονται από το κείμενο και την ομιλία στο κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο (Van Dijk, 1993: 25-26). Με τέτοιες αντικρουόμενες έρευνες, κριτικοί αναλυτές λόγου έχουν λάβει ρητή θέση, και έτσι «ο λόγος να θέλει να κατανοήσει, να εκθέσει και τελικά να αντισταθεί στην κοινωνική ανισότητα» (Schriffin et al., 2001: 352).

Επιπλέον, οι αναλυτές κριτικού λόγου εστιάζουν στις σχέσεις μεταξύ του λόγου, της εξουσίας, της κυριαρχίας και της κοινωνικής ανισότητας (Van Dijk, 1993: 249), ενώ όπως αναφέρεται στους Wodak και Meyer, (2001: 2), ο λόγος (ανα)παράγει και διατηρεί τις σχέσεις κυριαρχίας και ανισότητας. Το CDA αντιμετωπίζει πραγματικά ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα και παρευρίσκεται σε εξωτερικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της ιδεολογίας, της εξουσίας, της ανισότητας κ.λπ., ενώ βασίζεται στην κοινωνική και φιλοσοφική θεωρία για την ανάλυση και την ερμηνεία γραπτών και προφορικών κειμένων.

Το CDA θεωρεί τη «γλώσσα ως κοινωνική πρακτική» (Fairclough & Wodak, 1997), και «θεωρεί ότι το πλαίσιο της χρήσης της γλώσσας είναι κρίσιμο» (Wodak, 2000). Επιπλέον, το CDA επικεντρώνεται στη σχέση μεταξύ γλώσσας και εξουσίας. Παράλληλα η έρευνα CDA θεωρεί συγκεκριμένες θεσμικές, πολιτικές συζητήσεις για το φύλο και τα μέσα ενημέρωσης που μαρτυρούν περισσότερο ή λιγότερο σχέσεις του αγώνα και της σύγκρουσης. Επομένως μία κριτική ανάλυση λόγου διερευνά τις συνδέσεις μεταξύ της χρήσης της γλώσσας και το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο στο οποίο εμφανίζεται. Οι στόχοι του CDA είναι να προσφέρει έναν διαφορετικό τύπο ή ακόμα και προοπτική θεωρητικοποίησης, ανάλυσης και εφαρμογής σε ολόκληρο το συγκεκριμένο πεδίο. Η περισσότερο ή λιγότερο κριτική προοπτική σε διαφορετικούς τομείς, όπως η πραγματιστική, η ανάλυση συνομιλίας, η αφηγηματική ανάλυση, η ρητορική, η στιλιστική, η κοινωνιογλωσσολογία, η εθνογραφία ή ανάλυση μέσων, μεταξύ άλλων είναι πιθανόν να βρεθεί στο πεδίο έρευνας του CDA. Όμως, κατά τη διεξαγωγή της έρευνας CDA, το πρώτο κρίσιμο πράγμα που πρέπει να υφίσταται είναι η ρητή γνώση των ρόλων στην κοινωνία.

Όμως όπως συμβαίνει συχνά με πολλές ερευνητικές παραδόσεις, η έρευνα CDA οφείλει να είναι «καλύτερη» από άλλες έρευνες για να γίνει αποδεκτή. Για αυτόν το λόγο εστιάζει πρωτίστως σε κοινωνικά προβλήματα και πολιτικά ζητήματα, παρά σε τρέχοντα παραδείγματα και μόδες. Επίσης οφείλει να στοχεύει στα εξής:

- Εμπειρικά μια επαρκής κριτική ανάλυση των κοινωνικών προβλημάτων είναι συνήθως διεπιστημονική.

- Αντί να περιγράφει απλώς δομές λόγου, προσπαθεί να τις εξηγήσει με όρους των ιδιοτήτων της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και ιδιαίτερα της κοινωνικής δομής.

- Πιο συγκεκριμένα, το CDA εστιάζει στους τρόπους με τους οποίους θεσπίζονται οι δομές λόγου, επιβεβαιώνουν, νομιμοποιούν, αναπαράγουν ή αμφισβητούν σχέσεις εξουσίας και κυριαρχίας στην κοινωνία (Schriffin et al., 2001: 353).

Αναφορά Και Ανάλυση της Συνέντευξης του Ερντογάν με τον Πρόεδρο του Ισραήλ, Σιμόν Πέρες

Όταν ο Ερντογάν αποχώρησε από μια συζήτηση με τον πρόεδρο του Ισραήλ, Σιμόν Πέρες, στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ στο Νταβός, έγινε αμέσως ο πιο δημοφιλής πολιτικός ηγέτης σε όλο τον κόσμο. Όχι μόνο άτομα υψηλών κοινωνικοοικονομικών στάτους, αλλά και άτομα χαμηλής κοινωνικοοικονομικής θέσης, έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για το τι συνέβη στη συζήτηση στο Νταβός. Αυτό το συγκεκριμένο περιστατικό μπορεί να εξηγήσει σημαντικά το πώς «ο πολιτικός λόγος κατασκευάζεται και επηρεάζεται μέσω της εμπειρίας και του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι, οι στάσεις και οι αντιλήψεις μπορούν να αλλάξουν ανάλογα με τις δεδομένες καταστάσεις» (Bayram, 2010).

Η εφημερίδα Radikal Daily (30/01/2009) κυκλοφόρησε με τον τίτλο «Μια μελωδία Κασίμπασα στο Νταβός», όπου γίνεται αναφορά στη γενέτειρα του τούρκου πρωθυπουργού. (Παρατίθεται αυτούσιο το κείμενο):

Erdoğan: [In English] *Excuse me.*

Ignatius: *Mr. Prime Minister [touching his shoulder] I would apologize to Mr. Erdoğan.*

Erdoğan: [In English] *One minute ... one minute [touching Ignatius' arm] One minute. No way out! [Olmaz!], [Applause rises from the audience]*

Ignatius: *Only a minute. Erdoğan: Mr. Peres, you are older than I am. The volume of your voice is too high. And I know this is because of the guilt psychology. My voice will not be that loud. [Biliyorum ki sesinin bu kadar çok yuksek cikmasi bir sucluluk duygusu geregidir. Benim sesim bu kadar yuksek cikmayacak.]*

Know this like that. When it is time to kill, you know how to kill well.

[Bunu da böyle bilesin. Oldurmeye gelince siz oldurmeyi çok iyi bilirsiniz.]

I know well how you kill children on beaches, how you shoot them. (...)

[Plajlardaki çocukları nasıl öldürdüğünüzü nasıl vurduğünüzü çok iyi biliyorum.]

Ignatius: [Ignatius touches Erdoğan's shoulder to warn him to end his speech] *Mr. Prime Minister we cannot start the debate again.* [Pushing each others' arms]

Erdoğan: *Do not interrupt me.* [Sozumu kesmeyin]

Ignatius: *We really need to let people go to dinner.*

Erdoğan: *The Old Testament's sixth amendment says "Thou shall not kill" There is murder here. ...* [Tevrat altıncı maddesinde der ki "Oldurmeyeceksin". Burada öldürme var.]

Ανάλυση του Λόγου του Ερντογάν

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή του κεφαλαίου, γλώσσα καλείται εκείνο το σύστημα εννοιών και ήχων με σκοπό την επικοινωνία. «Η γνώση του συστήματος αυτού αποτελεί τη γλωσσική ικανότητα, ενώ η ικανότητα χρήσης του σε πραγματικές περιστάσεις της καθημερινότητας ονομάστηκε επικοινωνιακή ικανότητα» (D. Hymes, 1972, σελ. 269). Η γλώσσα δηλαδή, είναι το κύριο συστατικό όπου τα μέλη μιας κοινωνίας επικοινωνούν. «Όταν η επικοινωνιακή αυτή ικανότητα πραγματοποιείται με τη χρήση πλαισιωμένης γλώσσας, δηλαδή συγκεκριμένης γλώσσας, αναλόγως κοινωνικών περιστάσεων όπως στον δημόσιο βίο τότε γίνεται λόγος» (M. Bucholtz, 2003 σελ. 43). Ο λόγος, μάλιστα ως ένα είδος κοινωνικής πρακτικής που παράγει εξουσία, σύμφωνα με τον Foucault, μπορεί με την κατάλληλη χρήση να επιβάλλει ένα επιλεγμένο κομμάτι της ταυτότητας στις κοινωνίες. Γίνεται αντιληπτό πως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες, αν όχι ο σημαντικότερος, που «κατασκευάζει» ταυτότητα είναι η γλώσσα, η οποία μέσω της χρήσης προβάλλει γεγονότα, στερεότυπα, αντιλήψεις. Επίσης, η γλώσσα σε συνάρτηση με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης είναι καταλυτικοί φορείς «στη διαμόρφωση αντιλήψεων, ενώ αποτελούν δίοδο προβολής

προτύπων συμπεριφοράς» (Ν. Μοσχοβάκου, Λ. Χατζηαντωνίου 2018, σελ. 3). Έτσι λοιπόν και η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο Πρωθυπουργός Ερντογάν στον δημόσιο πολιτικό λόγο του παράλληλα με την προβολή του από τα συμπολιτευόμενα ΜΜΕ, είναι τέτοια που κατασκευάζει και προωθεί συγκεκριμένη ταυτότητα τόσο στο εσωτερικό της Τουρκίας όσο και στο εξωτερικό όπως στο παράδειγμα του προηγούμενου κεφαλαίου.

Αναλύοντας τον λόγο του στο ανωτέρω παράδειγμα υπάρχουν δύο σημεία που πρέπει να συζητηθούν:

- ο πολιτικός λόγος του Πρωθυπουργού και
- η στάση του κόσμου στη γλώσσα του.

Ο Ερντογάν έδειξε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα στάσης και κατασκευής ταυτότητας με τη χρήση της γλώσσας του. Πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση του «εσύ» στα τουρκικά ως δεύτερο πρόσωπο είναι διαφορετικό από τα αγγλικά. Δηλαδή, υπάρχουν δύο διαφορετικά «εσείς» που αφορούν επίσημες και ανεπίσημες καταστάσεις. Το "Sen" είναι το άτυπο και το "siz" είναι το επίσημο. Μια προσεκτική ματιά στην ομιλία του Πρωθυπουργού δείχνει ότι πάντα χρησιμοποιούσε «sen» στην ομιλία του προς τον συντονιστή και τον Ισραηλινό Πρόεδρο Σιμόν Πέρες, έως ότου απευθύνθηκε στον Πέρες με την ιδιότητα του, ως εκπρόσωπος ολόκληρου του ισραηλινού έθνους («Όταν είναι ώρα να σκοτώσεις, ξέρεις να σκοτώνεις καλά»). Η χρήση του «sen» ήταν σημάδι θυμού και ωμότητας καθώς και μια ένδειξη ότι «Οι συμπεριφορές μου δεν μοιάζουν με αυτές των διπλωματών, ειδικά καθόλου αυτά του Mon chers».

Το Mon cher είναι μια αρνητική χροιά για έναν Τούρκο διπλωμάτη. Όπως άφησε να εννοηθεί ο πρωθυπουργός Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, η γενική εικόνα ενός Τούρκου διπλωμάτη είναι μια εικόνα που δεν κάνει τίποτα άλλο παρά να πηγαίνει από το ένα κοκτέιλ πάρτι στο άλλο με ένα ποτήρι ούισκι στα χέρια του. Ωστόσο, ο Ilter Turkmen, ένας συνταξιούχος πρεσβευτής, είπε στη συνέντευξή του στις CNN TURK (30/01/2009) ότι «Η ρητορική του πρωθυπουργού δεν ήταν σύμφωνη με την ρητορική της διπλωματίας.(...) Αντέδρασε συναισθηματικά. (...) Ο Πρωθυπουργός δεν έχει κάνει το σωστό πράγμα; Ωστόσο, δεν υπάρχει τίποτα να πούμε για την ικανότητά του να ανατρέψει το λάθος του στο Νταβός σε μια εγχώρια πολιτική επιτυχία».

Στην ίδια συνέντευξη, σύμφωνα με τον Mumtaz Soysal (2009) ο πρώην υπουργός Εξωτερικών είπε, «...Είναι λάθος να περιμένουμε από έναν πολιτικό να είναι διπλωμάτης. Ωστόσο, ήταν εντελώς δυσάρεστο εκ μέρους του (του πρωθυπουργού) να μιλάει με τη γλώσσα του δρόμου και να απευθυνθεί στον πρόεδρο μιας χώρας με το «εσύ» («sen»- το άτυπο δεύτερο αντωνυμία προσώπου). Όποιος κι αν είσαι, θεωρείται αγένεια». Ωστόσο, ο Ερντογάν μιλούσε σαν ένας μέσος Τούρκος άνθρωπος, που εκφράζει τη συντριπτικής πλειοψηφία της τουρκικής κοινωνίας και την έκανε να τον «χειροκροτήσει». Όσον αφορά πολλά σχόλια που εμφανίστηκαν σε διάφορες σελίδες του Διαδίκτυο, μπορεί να υπονοηθεί ότι η γλώσσα του Ερντογάν δείχνει μια ισχυρή δυνατότητα συμμετοχής στην ομάδα. Αυτό δείχνει ξεκάθαρα τη ρητορική του πρωθυπουργού και την επίδρασή του ιστορικού πολιτικού του λόγου.

Αναφορά στον Χαρακτήρα και στην Καταγωγή του Ερντογάν

Η ιστοσελίδα του BBC περιγράφει τον πρωθυπουργό Ερντογάν ως πολιτικό από φτωχό υπόβαθρο. Γεννήθηκε το 1954 και μεγάλωσε κυρίως στην περιοχή Κασίμπασα (Kasimpasa) της Κωνσταντινούπολης, μια λιγότερο εύπορη γειτονιά, διάσημη για το υψηλό αίσθημα της υπερηφάνειας και της τιμιότητας, του «κώδικα τιμής» των κατοίκων της. Οι άντρες της Kasimpasa είναι γνωστό ότι δείχνουν γρήγορα θυμό, είναι πολύ περήφανοι, μιλάνε με οξύ λόγο και είναι πάντα περήφανοι για την ταυτότητά τους. Λόγω αυτού του υπόβαθρου και της δέσμευσής του στις ισλαμικές αξίες, ο Ερντογάν απευθύνεται στους περισσότερους πιστούς μουσουλμάνους Τούρκους που έχουν αποξενωθεί από το κράτος. Οι άνδρες της Kasimpasa είναι γνωστό ότι είναι οξύθυμοι, περήφανοι που μιλάνε μία ωμή γλώσσα, θορυβώδεις και έντονοι χαρακτήρες. Ήταν προφανές ότι ο Ερντογάν επέπληξε τον Πέρες για τον πόλεμο του Ισραήλ στη Γάζα κάνοντας δηλώσεις με κατακόκκινο πρόσωπο και προειδοποίησε τον συντονιστή λεκτικά και σωματικά.

Είκ. 2.1. Ο Ερντογάν ξεκίνησε τον προεκλογικό αγώνα με τραγούδια
(Πηγή:<https://www.newsit.gr/kosmos/tourkia-o-retzep-tagip-erntogan-ksekinise-proeklogiki-ekstrateia-me-romantika-tragoudia/3480556/>)

Χρήση Θρησκευτικής Γλώσσας

Το δεύτερο σημαντικό σημείο στην ομιλία του Πρωθυπουργού ήταν η βιβλική του παραπομπή, απόσπασμα από την Παλαιά Διαθήκη. Είναι σύνηθες ο πολιτικός λόγος της δεξιάς πτέρυγας της Τουρκίας να δομείται με την χρήση θρησκευτικής γλώσσας, η οποία αποτελεί εγγενές μέρος της παραδοσιακής τουρκικής δημόσιας ομιλίας.

Ωστόσο, δεδομένης της νεοφιλελεύθερης στάσης του πρωθυπουργού Ερντογάν και εφόσον η αναφορά του δεν ήταν απόσπασμα από το Κοράνι, το Ισλαμικό Ιερό Βιβλίο, είναι απαραίτητο να αναλυθεί αυτή η βιβλική αναφορά και να δοθεί μια πιθανή εξήγηση των συγκεκριμένων επιλογών που έκανε. Όλοι οι κανόνες της Παλαιάς Διαθήκης σχετίζονται τον Εβραϊκό Βιβλικό Κανόνα, αλλά με παραλλαγές. Η επιλογή αυτής της συγκεκριμένης βιβλικής αναφοράς μπορεί να εκληφθεί ως προσπάθεια του πρωθυπουργού Ερντογάν να επικρίνει τις στρατιωτικές ενέργειες της ισραηλινής κυβέρνησης, υπονοώντας ότι οι ενέργειές τους ήταν ενάντια στη θρησκεία τους και ότι θα έπρεπε να ντρέπονται για την ενοχή τους.

Η Ρητορική Δημιουργίας Εικόνων

Το 80% των Τούρκων υποστήριξε τις ενέργειες του Ερντογάν (Steinvorth 2009). Η καθημερινή γερμανική ιστοσελίδα Der Spiegel σημειώνει ότι ο Πρωθυπουργός δεν έκανε ποτέ πολλή προσπάθεια «να κρατήσει υπό έλεγχο την πληθωρική του ιδιοσυγκρασία». Αντίθετα, ο Ερντογάν είπε κάποτε σε μια τηλεοπτική συνέντευξη ως απάντηση σε ερώτηση για τον χαρακτήρα του «ο θυμός είναι τέχνη της ρητορικής» και συνέχισε, «Αυτή η ιδέα να

δείξουμε το άλλο μάγουλο, δεν την έχουμε. Εγώ δεν είμαι κάποιο είδος υπομονετικού προβάτου». Σύμφωνα με τον Fairclough (2000) φαίνεται ότι αυτό είναι η ρητορική δημιουργίας εικόνων, μια προσπάθεια αυτοπαρουσίασης ενός ανθρώπου ως χαρακτηριστικό πολιτικού νέας γενιάς. Αυτός είναι ο λόγος που οι Τούρκοι θαύμασαν τον Ερντογάν ακόμη περισσότερο μετά την εμφάνισή του στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ Νταβός (Arecls, 2010).

Ο Preston (2002) σημειώνει ότι δεν προκαλεί έκπληξη να παρατηρήσουμε ότι οι άνθρωποι έχουν στάσεις απέναντι στις γλώσσες και στις ποικιλίες τους και αυτές οι στάσεις συνδέονται κυρίως με τις στάσεις απέναντι στις ομάδες ανθρώπων. Τα σχόλια του αρθρογράφου Hasan Pulur (30/01/2009) κάνουν τη σύνδεση μεταξύ της προφανής στάσης των ανθρώπων της περιοχής της Κασίμπασα και του πρωθυπουργού. «Αυτό είναι ένα θέμα στυλ, θέμα αντίληψης. Αυτό το στυλ του πρωθυπουργού δεν έχει κατασκευαστεί πρόσφατα. Αντίθετα, αυτός μεγάλωσε και έζησε με αυτόν τον τρόπο, και έκανε τους ανθρώπους γύρω του να τον αποδεχτούν» Σύμφωνα με τον Murat Yetkin από την καθημερινή εφημερίδα Radikal, ο Ερντογάν δεν έδειξε μόνο αυτό, αλλά και ότι τα συναισθήματα είχαν και έχουν θέση στην πολιτική, αν και με λιγότερο διπλωματικό τρόπο, αλλά όπως δήλωσε ήταν έτοιμος να το πληρώσει (Bayram, 2010).

Κατασκευή Πολιτικής Ταυτότητας

Ο Fairclough (2000) σημειώνει ότι η πολιτική ταυτότητα κατασκευάζεται. Συγκεκριμένα η ταυτότητα του ηγέτη στη σύγχρονη πολιτική βασίζεται γενικά σε μια ένταση μεταξύ της κοινωνίας και του ιδιώτη, «την εξαιρετική θέση του αρχηγού και του απλού ανθρώπου που την έχει» (Fairclough, 2000:97). Όσον αφορά τη γλώσσα, αυτό σημαίνει και μια ένταση μεταξύ της δημόσιας γλώσσας της πολιτικής και της καθημερινής γλώσσας. Το επικοινωνιακό πρόσωπο του πολιτικού είναι χαρακτηριστικό της γλώσσας με την ευρεία έννοια. Με τη χρήση, δηλαδή, του λεκτικού της γλώσσας καθώς και άλλων πτυχών που συμβάλλουν και στη σύνθεση της σωματικής παρουσίασης η οποία συνιστά το συνολικό πολιτικό προφίλ. «Ένας επιτυχημένος ηγέτης είναι και επικοινωνιακός».

Όμως το επικοινωνιακό προφίλ δεν είναι απλώς αυτό που τον/ την κάνει ελκυστικό στους ψηφοφόρους με γενικό τρόπο, «μεταφέρει ορισμένες αξίες που μπορούν να ενισχύσουν δυναμικά το πολιτικό μήνυμα» (Fairclough, 2000:4).

Το επικοινωνιακό προφίλ των ηγετών αναγνωρίζεται ως καθοριστικός παράγοντας πολιτική επιτυχία ή αποτυχία, και το AKP οφείλει την ιστορική του επιτυχία στον αρχηγό του, τον πρωθυπουργό Ερντογάν. Ο Fairclough (2000) σημειώνει ότι υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στον τρόπο που οι άνθρωποι εκφράζουν πολιτικές θέσεις, ιδιαίτερα ως ηγέτες, πρωθυπουργοί ή πρόεδροι. Η διαφοροποίηση στην απόδοση προέρχεται από την κοινωνική τους ταυτότητα- την κοινωνική τους τάξη, την πολιτιστική και περιφερειακή κοινότητα από την οποία προέρχονται, το φύλο τους κ.λπ. Συγκριτικά, οι περισσότεροι από τους αρθρογράφους, τους ακαδημαϊκούς, τους πολιτικούς και το κοινό συμφωνούν ότι στις ομιλίες και τις συνεντεύξεις του Πρωθυπουργού, υπάρχει πάντα μια μίξη μεταξύ της δημοτικής γλώσσας του απλού ανθρώπου και της δημόσιας πολιτικής γλώσσας.

«Ο κύριος Ερντογάν έχει τη σκληρότητα της καταγωγής του στο επικοινωνιακό του ύφος, που υπάρχει ως χαρακτηριστικό πολιτικής και στρατηγικής. Αυτό το πολιτικό ένστικτο, λεπτώς ισορροπημένο με τον υπολογισμό των επιπτώσεων στην κοινή γνώμη, συμβάλλει σε κάθε ενέργεια που κάνει» (Bayram, 2010).

Προσωπικισμός και «Ερντογανισμός» της Τουρκικής Πολιτικής

Η εδραίωση της κυριαρχίας του Ερντογάν τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει πιο εξατομικευμένη. Έχει αναδειχθεί ο ρόλος του ατόμου εις βάρος άλλων θεσμικών παραγόντων, όπως τα κοινοβούλια και τα πολιτικά κόμματα. Η εξατομίκευση ορίζεται ως «μια διαδικασία κατά την οποία το πολιτικό βάρος του μεμονωμένου παράγοντα στην πολιτική διαδικασία αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου, ενώ η κεντρική θέση της πολιτικής ομάδας (δηλαδή του πολιτικού κόμματος) παρακμάζει» (Rahat & Sheaffer, 2007:102).

Ομοίως, ο προσωπικισμός ορίζεται ως η «πίστη σε πρόσωπα και όχι σε απρόσωπες ιδεολογίες, θεσμούς ή κανόνες» (Ansell & Fish, 1999:29).

Λόγω της έμφασης των ατόμων στους θεσμούς, η εξατομίκευση ενός καθεστώτος αναφέρεται ως «η έννοια στην οποία οι επιμέρους πολιτικοί παράγοντες έχουν γίνει πιο εμφανείς σε βάρος των κομμάτων και των συλλογικών ταυτοτήτων» (Karvonen, 2010:85). Κατά συνέπεια, η εξουσία συγκεντρώνεται περισσότερο στην εκτελεστική εξουσία, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση άλλων κρατικών θεσμών (Selçuketal, 2019).

Όπως υποστηρίζει ο Weber (1974) ο προσωπικισμός μπορεί να είναι «χαρισματικός», «στρατηγικός» ή και τα δυο. Πρώτον, το χάρισμα σύμφωνα με τον Weber (1974) είναι ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως επίθετο για να περιγράψει μια ηγετική απόδοση και ένα συστατικό με το οποίο συνδέεται στενά η ηθική εξουσία και η νομιμότητα. Οι χαρισματικοί ηγέτες συχνά παράγουν ιδεολογικές ή διανοητικές αφηγήσεις στους λαούς τους. Όμως οι μη χαρισματικοί ηγέτες έχουν «συναλλακτικό ρόλο» και χρησιμοποιούν την εξουσία με διαφορετικά τμήματα ομάδων για να αντλήσουν την εξουσία τους, καθώς αποδίδουν μεγαλύτερη σημασία στην αποτελεσματικότητα και τη συνοχή παρά στις πολιτικές αρχές (Ansell & Fish, 1999).

Η Ερντογανοποίηση και Λαϊκισμός

Σύμφωνα με τους Ansell και Fish (1999:288-308) οι μη χαρισματικοί ηγέτες επωφελούνται σε μεγάλο βαθμό, όταν κάνουν δημόσια ελιγμούς στα προγράμματα και τις θέσεις τους, χρησιμοποιώντας «ισχυρή δράση», που είναι η τακτική να προσεγγίσει αποτελεσματικά διαφορετικά τμήματα της κοινωνίας πείθοντας κάθε κοινό ότι αυτός/ αυτή εκπροσωπεί τα συμφέροντά τους. Σύμφωνα με αυτή την τάση, διάφοροι μελετητές αναφέρουν την αυξανόμενη προβολή του Ερντογάν ως «Ερντογανοποίηση» από τότε που τα κατάφερε να επιβάλει σθεναρά την προσωπική του ηγεσία σε βάρος άλλων βασικών θεσμικών παραγόντων όπως: στρατιωτική, δικαστική εξουσία, κοινοβούλιο και μέσα μαζικής ενημέρωσης (Selçuk et al, 2019). Στην πραγματικότητα, ο Ερντογάν ως ηγέτης κατάφερε να συγχωνεύσει αυτές τις εξουσίες με μία «λαϊκίστικη έκκληση» στο στυλ διακυβέρνησής του για να ενισχύσει την κυριαρχία του νομιμοποιώντας τις αντιδημοκρατικές του ενέργειες.

Σύμφωνα με τον Baykan (2018), ο Ερντογάν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την οργανωτική του δύναμη, όπου ο πραγματισμός και δυναμισμός αποτελούν στοιχεία «στιβαρής δράσης» και που είναι απαραίτητα για τη στρατηγική του εφευρετικότητα. Ο λαϊκισμός είναι μια άλλη έννοια που νοείται σε αυτό το πλαίσιο ως «στρατηγική και ένα μέσο που έπαιξε ρόλο στη διατήρηση της ισχύος και στην οικοδόμηση της διαδικασίας εξατομίκευσης υπό τον Ερντογάν» (Narin, 2019). Ορισμένοι μελετητές κατηγοριοποιούν τον Ερντογάν ως λαϊκιστή και προσδιορίζουν ορισμένες μεταβλητές του λαϊκισμού, που καταδεικνύουν πώς ο λαϊκισμός παίζει ρόλο στην τουρκική δημοκρατική οπισθοδρόμηση.

Ο λαϊκισμός ορίζεται ως «ένα πολιτικό φαινόμενο στο οποίο μια φιγούρα που είναι κατά του κατεστημένου καλλιεργεί άμεσους δεσμούς με τους ανθρώπους με έναν ανταγωνιστικό τρόπο» (Selçuk et al., 2019). Ο Ερντογάν χρησιμοποιεί ορισμένα κριτήρια λαϊκισμού. Πρώτον, εξαρτάται από «ιστορικές αναφορές» καθώς το 59% των ομιλιών του περιλαμβάνουν ιστορικές αφηγήσεις για να ενισχύσει τα επιχειρήματά του (Narin, 2019). Για παράδειγμα, κάνει μια σύγκριση μεταξύ των ιστορικών οθωμανικών μαχών και της νύχτας της 15ης Ιουλίου 2016, κατά την απόπειρα πραξικοπήματος, καθώς υπάρχει πάντα πολιτική συνέχεια εντός του τουρκικού έθνους, δηλώνοντας: «ότι όσοι δεν καταλαβαίνουν το μυστικό της κατάκτησης της Κωνσταντινούπολης, δεν μπορούν να καταλάβουν τι πραγματικά τι εκφράζει η Δημοκρατία της Τουρκίας». Επιπλέον, ευθυγραμμίζεται με ιστορικές πολιτικές προσωπικότητες όπως ο Selahaddin Eyyubi, ο Fatih, ο Sultan Selim και άλλοι (Narin, 2019). Ένα άλλο κριτήριο που υπάρχει στο 68% των ομιλιών του Ερντογάν είναι η «βούληση του λαού». Ρητορική για τη δημιουργία μιας επικοινωνίας μεταξύ του λαού και του έθνους. Μέσω αυτής της ρητορικής ενισχύει τις πολιτικές του εκστρατείες στις εκλογές και στηρίζει την πολιτική κατά την εισαγωγή νέων τροπολογιών στο σύνταγμα (Narin, 2019). Το τρίτο λαϊκιστικό στοιχείο που χρησιμοποιεί ο Ερντογάν είναι όταν αναφέρεται στην «κακή μειονότητα» καθώς το 63% των ομιλιών του περιλαμβάνει πάντα τις λέξεις «ο άλλος» ή «ο εχθρός». Παρόλο που η «κακή μειονότητα», όπως το κίνημα Γκιουλέν και το PKK δεν έχουν αρκετή δύναμη για να βλάψουν τη χώρα, ο ο Ερντογάν συχνά καταφέρνει να συνδυάσει όλες τις απειλές που αντιμετωπίζει η Τουρκία σε ένα ενιαίο σχέδιο. Για παράδειγμα, σε μια από τις

ομιλίες του, δήλωσε: «Η Τουρκία, όπως και σε άλλους τομείς, είναι υπό οικονομική πολιορκία».

Οι επιθέσεις ξεκίνησαν με τις διαδηλώσεις του Γκεζί και συνεχίστηκαν λαμβάνοντας μεγαλύτερη έκταση από την απόπειρα πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου, ενώ φαίνεται να συνεχίζεται ακόμη και σήμερα. «Εν ολίγοις, για τον Ερντογάν, τα πολιτικά περιστατικά ή οι «απειλές» που έχουν διαφορετική άποψη, δεν θεωρούνται αποτέλεσμα οικονομικών, κοινωνικών ή πολιτικών συνθηκών, αλλά είναι αποτέλεσμα μιας διασυνδεδεμένης μεγαλύτερης συνωμοσίας που επιτίθεται σε αυτόν, το ΑΚΡ και την Τουρκία» (Narin, 2019). Ένα άλλο λαϊκιστικό στοιχείο που αντιμετωπίζει συχνά ο Ερντογάν είναι η ρητορική της επανάστασης και απελευθέρωσης, η οποία χρησιμοποιείται ειδικά πριν από τις εκλογές. Πράγματι, στην πρώτη του ομιλία πριν να καταφέρει να αλλάξει το πολιτικό σύστημα, ο Ερντογάν χρησιμοποίησε λέξεις όπως:

- «οικοδόμηση της νέας Τουρκίας και
- αναγέννηση»

για να ενθαρρύνει τον κόσμο να ψηφίσει στο δημοψήφισμα και να στραφεί στο προεδρικό σύστημα (2018).

Τέλος, ο Ερντογάν επικρίνει έντονα κάθε αντίθεση και δικαιολογεί μη δημοκρατικά μέσα εναντίον του και για να απευθύνει έκκληση σε αυτή την ιδέα στους ανθρώπους, μιλάει γι' αυτό σε πολλές από τις ομιλίες του (Narin, 2019).

Κριτική Ανάλυση Λόγου του Ερντογάν

Κάνοντας κριτική ανάλυση της ρητορικής του Ερντογάν κατανοούμε ότι ανήκει στο μοντέλο ιστορικής προσέγγισης λόγου (DHA) το οποίο επικεντρώνει τον εθνικισμό, ρατσισμό, εθνικισμό, την Ισλαμοφοβία, τον δεξιό λαϊκισμό, τον σεξισμό (Reisigl, 2017).

Οι τεχνικές του DHA εστιάζονται στο ιστορικό πλαίσιο του κειμένου, καθώς και στις διαλογικές και διακειμενικές της σχέσεις, το καθιστούν πολύτιμο στην έρευνα για τον ρατσισμό και τις προκαταλήψεις που συχνά συνδέονται, αλλά δεν περιορίζονται μόνο στην «ακροδεξιά».

Έτσι η «ισχυρή δράση» στις ομιλίες του και στις δραστηριότητές του εντός του κόμματος, κατά τη διάρκεια όχι μόνο των προεκλογικών του εκστρατειών, εμφανίζονται με πρωτοφανείς «απειλές» και ψυχολογικές πιέσεις στα θεσμικά όργανα εξουσίας και κυρίως στον λαό (Baykan, 2018).

Στην πραγματικότητα, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι στρατηγικές επιλογές του Ερντογάν, πέρα από το «ψευδοχάρισμά» του στηρίζονται στον λαϊκισμό και την οργανωμένη μαζική υποστήριξη μέσα από τις ψυχολογικές πιέσεις που ασκεί (Baykan, 2018).

Η τρίτη θητεία του Ερντογάν στην κυβέρνηση, αναμφισβήτητα θεωρείται επίσης η αρχή της μετατόπισης του κόμματος ΑΚΡ, το οποίο σύμφωνα με το όνομα του είναι το κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, υπό την εξουσία του Ερντογάν, προς την εύνοια του ισλαμισμού έναντι των δημοκρατικών ιδεωδών (Selçuk et al, 2019). Ο Özbudun (2014) τονίζει πώς το στυλ ηγεσίας του Ερντογάν, στην τρίτη θητεία του, εκδηλώνει «ξεκάθαρα σημάδια» προσωπικότητας, με έντονη αίσθηση αποστολής και υπερβολική συγκέντρωση εξουσίας στα δικά του χέρια.

Επιπλέον, η λογοδοσία του Ερντογάν εξαρτάται από την κάλπη (κάθετη λογοδοσία), «ως το μόνο μέσο λογοδοσίας και η μόνη πηγή δημοκρατικής νομιμότητας». Ωστόσο, αν και έχουν χρησιμοποιηθεί μέσα οριζόντιας λογοδοσίας έχουν αποδυν αμωθεί σημαντικά, αφού σύμφωνα με τον Ερντογάν και το ΑΚΡ, η «εθνική βούληση» είναι ιερή και εκφράζεται μέσω της κάλπης (Özbudun 2014). Ομοίως, ο Öniş (2015) εκφράζει αυξανόμενα σημάδια ψυχολογικής καταπίεσης του λαού στην τρίτη θητεία του Ερντογάν στην κυβέρνηση, ειδικά μετά:

- τις πολιτικές εξελίξεις το 2013 (διαμαρτυρίες Γκεζί),
- το 2014 (τοπικές και προεδρικές εκλογές) και
- το 2017 (προεδρικό δημοψήφισμα).

Ο Taş (2015) εξηγεί πώς το ΑΚΡ αντιπροσωπεύει ξεκάθαρα μια μονοπρόσωπη κυριαρχία υπό τον Ερντογάν, ειδικά μετά που απέκτησε τον πλήρη έλεγχο του κόμματος το 2008 και υποβίβασε τους ανταγωνιστές του. Επίσης ο Taş (2015). ισχυρίζεται, ότι ο Ερντογάν επίσης επέβαλε την υπεροχή του τόσο στη διοίκηση του κόμματος όσο και στην κυβέρνηση με την πρόσληψη πολλών συμβούλων, ορισμένοι από τους οποίους θεωρούνται πιο ισχυροί από υπουργούς.

Ορισμένοι μελετητές κατηγοριοποιούν τον Ερντογάν ως λαϊκιστή και προσδιορίζουν ορισμένες μεταβλητές του λαϊκισμού, που καταδεικνύουν πώς ο λαϊκισμός παίζει ρόλο στην τουρκική δημοκρατική οπισθοδρόμηση. Ο λαϊκισμός ορίζεται ως «ένα πολιτικό φαινόμενο στο οποίο μια φιγούρα που είναι κατά του κατεστημένου καλλιεργεί άμεσους δεσμούς με τους ανθρώπους με έναν ανταγωνιστικό τρόπο» (Selçuk et al., 2019).

Λαϊκιστής ή μη, ο Ερντογάν μέσω της χρήσης του λόγου του και σε διάρκεια χρόνου από το 2001 και έπειτα, κατάφερε να αλλάξει τον τρόπο σκέψης της τούρκικης κοινωνίας. Καθοριστικός παράγοντας και αρωγός για να το επιτύχει ήταν και η κατάλληλη χρήση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης ως ένας τρόπος ενίσχυσης της εσωτερικής προπαγάνδας εντός της Τουρκίας.

Κεφάλαιο 4: Η ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΜΕ ΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ (ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ)

Η «Πολιτικοποίηση» των Τουρκικών Τηλεοπτικών Σειρών

Σύμφωνα με τον Cetin (2014) ο μετασχηματισμός των τηλεοπτικών σειρών στην Τουρκία σε ένα άκρως πολιτικοποιημένο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης, χαρακτηρίζεται από την άμεση και έμμεση παρέμβαση των πολιτικών και την αξιοποίηση τέτοιων παρεμβάσεων από επαγγελματίες υψηλού προφίλ των μέσων ενημέρωσης. Η πολιτικοποίηση αυτών των δραμάτων μπορεί να λαμβάνεται ως όρος-ομπρέλα που περιλαμβάνει διάφορες διαστάσεις της τομής μεταξύ της πολιτικής και της τηλεόρασης, όπου εντοπίζονται συγκεκριμένοι δεσμοί.

Πρώτον, οι τηλεοπτικές δραματικές σειρές κατά καιρούς έχουν αξιοποιηθεί πλήρως από τα έθνη- κράτη για την οικοδόμηση της εθνικής τους ταυτότητας ορίζοντας την ιδανική ιθαγένεια ή ενεργοποιώντας τα εθνικά αισθήματα σε χώρες όπως η Ινδία (Rajagopal, 2001), Αίγυπτος (Abu-Lughod, 2005), Κίνα (Rofel, 2002), Βραζιλία Porto (2011) κ.ά. Ο Yoshimi (2003) αναφέρει ότι η ροή της τηλεόρασης ανασυγκρότησε την εθνική μνήμη και ταυτότητα στην Ιαπωνία κατά τη δεκαετία του 1960 με τον καθορισμό πρωινών, μεσημεριανών και βραδινών χρονοθυρίδων στις οποίες οι εγχώριες μνήμες σχετίζονταν με την εθνική ιστορία μέσα από σαπουνόπερες και ιδιαίτερα δράματα.

Κατασκευή Εθνικής Ταυτότητας Μέσα από την Ραδιοτηλεόραση

Ο ρόλος που παίζει η δημόσια ραδιοτηλεόραση στην κατασκευή εθνικών ταυτοτήτων μπορεί να φαίνεται κοινότοπος. Από την άλλη, τα αλληλένδετα συμφέροντα των κυβερνήσεων και των ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών εταιρειών ανοίγουν το δρόμο για επαναπροσδιορισμό των ορίων του έθνους μέσω τηλεοπτικών εκπομπών.

Ο Coleman (2008) τονίζει ότι η πολιτική που απεικονίζεται στις βραζιλιάνικες τηλενουβέλες και στις βρετανικές σαπουνόπερες φαίνονται ως παιχνίδια της εξουσίας, που περιπλέκονται από τα αλληλένδετα συμφέροντα των πολιτικών και των ελίτ. Σε σχέση με τα τουρκικά τηλεοπτικά προγράμματα ο Coleman (2008) χρησιμοποιεί τον όρο πολιτικοποίηση με δύο τρόπους. Πρώτον, αντιστοιχεί μια πρόσφατη τάση κατά την οποία τα τηλεοπτικά προγράμματα έχουν αρχίσει να ασχολούνται με σύγχρονα πολιτικά ζητήματα, ορισμένα με στόχο να μεταφέρουν συγκεκριμένα πολιτικά μηνύματα στο κοινό, ενώ άλλα ξεχωρίζουν ως πολιτικές εκδηλώσεις και, δεύτερον, χαρακτηρίζει αυτά τα προγράμματα ως «πεδίο μάχης» για ομάδες που εκφράζουν ποικίλες πολιτικές ανησυχίες.

Στην Τουρκία, ο Cetin (2014) επισημαίνει την πολιτικοποίηση της τηλεόρασης, ορίζοντας τα τηλεοπτικά προγράμματα ως ένα φαινόμενο, ενδεικτικό ενός ευρύτερου μετασχηματισμού της αγοράς των μέσων ενημέρωσης και της πολιτικών θεσμών στην Τουρκία κατά την τελευταία δεκαετία. Ένας μετασχηματισμός που αρχικά προϋπέθετε ένα σχετικά απομονωμένο περιβάλλον μέσων με προκαθορισμένες δομές ρύθμισης και ελέγχου.

Η Εξέλιξη της Τουρκικής Τηλεοπτικής Αγοράς

Μέχρι το 1990 η τουρκική τηλεοπτική αγορά κυριαρχούνταν από το μονοπώλιο του κοινού ραδιοτηλεοπτική εταιρεία TRT (Τουρκικό Ραδιοτηλεοπτικό Ίδρυμα). Όμως τα επόμενα 10 χρόνια γεννήθηκαν και ενισχύθηκαν όμιλοι μέσων ενημέρωσης με μεγάλες επενδύσεις στην τηλεοπτική παραγωγή και διαφήμιση. Η επέκταση της αγοράς παραγωγής από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, η οποία συνεπαγόταν με το αυξανόμενο ενδιαφέρον του κοινού, επανεξέτασε τα τηλεοπτικά προγράμματα όχι μόνο ως κερδοφόρα εμπορεύματα, αλλά και ως σημαντικά πεδία πολιτικής διαμάχης. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε και από την «παράδοση στην ηγεμονία από τις κεμαλικές ελίτ στο νεοφιλελεύθερο συντηρητικό Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) το οποίο όταν κυβέρνησε επιδίωξε μια αποφασιστική πολιτική ατζέντα στο ρύθμιση του περιεχομένου των μέσων ενημέρωσης» (Tugal, 2009).

Αυτές οι μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς για την τηλεοπτική παραγωγή, που χαρακτηρίζονται από έντονο ανταγωνισμό, απαιτούσε ιδιαίτερη ικανότητα να ανταποκρίνεται γρήγορα στις απαιτήσεις των διαφόρων στοιχείων, όπως το κοινό, τα στελέχη των καναλιών και οι πολιτικοί. Με παρόμοιο τρόπο, ο Lopez (2001) εξηγεί πώς ο ανταγωνισμός της TV Globo με τον τότε αντίστοιχο της TV Tupi, παρείχε στις βραζιλιάνικες τηλενουβέλες εθνικό χαρακτήρα, καθώς αναγνώριζε τις προσπάθειες του στρατιωτικού καθεστώτος να ανοικοδομήσει την εθνική ταυτότητα.

Δηλαδή, το πολιτικό πλαίσιο μαζί με την πολιτική οικονομία των μέσων ενημέρωσης μπορούν να διαμορφώσουν την πολιτική μέσα από τα τηλεοπτικά προγράμματα (σειρές, ταινίες κλπ). Η τουρκική τηλεόραση, χαρακτηρίζεται από τη διεύρυνση της αγοράς τηλεοπτικής παραγωγής, τις πολιτικές προκλήσεις στην ελευθερία του τύπου και στην τελική διείσδυση του πολιτικού περιεχομένου στα τηλεοπτικά προγράμματα μυθοπλασίας.

Η Κρίση της Ελευθερίας του Τύπου

Για πολλά χρόνια τα ιδιωτικά τηλεοπτικά κανάλια εκμεταλλεύονταν το περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης από πολλές απόψεις, συμπεριλαμβανομένης της κατοχής των δικών τους συγκροτημάτων, χωρίς να πληρώνουν τέλη ή φόρους για τους χρόνους διαφήμισης και την κατασκευή του τηλεοπτικού περιεχομένου και κυρίως χωρίς καμία παρέμβαση κανενός ρυθμιστικού φορέα. Από αυτή την άποψη, η ιδιωτική τηλεόραση απολάμβανε δωρεάν αγορά με την κυριολεκτική έννοια του όρου. Το Ανώτατο Συμβούλιο Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (Radyo, Televizyon Ust Kurulu) ιδρύθηκε το 1994 για να ρυθμίζει τις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές στην Τουρκία μέσω μίας «αυτόνομης και αμερόληπτης» δημόσιας ραδιοτηλεόρασης.

Το Συμβούλιο ανέλαβε το καθήκον του σχεδιασμού και της κατανομής των συχνότητων των καναλιών μεταξύ ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών φορέων, και δεν εκπλήρωσε αυτό το καθήκον μέχρι το 2006 (Adaklı, 2006). Η αγορά ιδιωτικών ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών στα τέλη της δεκαετίας του 1990 χαρακτηρίστηκε από το ολιγοπώλιο και οριζόντια ή και κάθετη μονοπώληση (Adaklı, 2006). Οι κατανομές καναλιών σε ιδιωτικές επιχειρήσεις παρέμειναν

επί μακρόν χωρίς ρύθμιση, προκαλώντας, εκ των πραγμάτων, την παράνομη ραδιοφωνική και η τηλεοπτική μετάδοση για μεγάλο χρονική περίοδο (περισσότερα από 15 χρόνια) (Kejanlioglu, 2004). Η τουρκική τηλεοπτική αγορά επεκτάθηκε γρήγορα κατά τη δεκαετία του 2000, μεταμορφώνοντας και την οικονομία και το περιεχόμενο των τηλεοπτικών προγραμμάτων με διάφορους τρόπους. Η αξία της αγοράς έφτασε το ένα δισεκατομμύριο τουρκικές λίρες (6,6 εκατομμύρια δολάρια) μέχρι το 2008, αν και είχε μειωθεί στα 700 εκατομμύρια (4,4 εκατομμύρια δολάρια) το 2010 (ISMMMO, 2010). Η ανάπτυξη της τηλεοπτικής αγοράς οδήγησε κυρίως σε εξάρτηση από τον προγραμματισμό προγραμμάτων, με το 66% των τηλεοπτικών σειρών-εκπομπών το 2010 να διατίθενται από τα πέντε δημοφιλή ιδιωτικά κανάλια (Sozeri & Guney, 2011).

Στο περιεχόμενο της τηλεόρασης τα σήριαλ γνώρισαν επίσης μια σημαντική μεταμόρφωση κατά την περίοδο μετά το 2000, με μεγάλους χρόνους (περίπου 90 λεπτά, εξαιρουμένων των χρόνων διαφήμισης), θεματική διαφοροποίηση, γενική υβριδικότητα και επανάληψη (Cetin, 2013). Η επέκταση της αγοράς παραγωγής διευκολύνθηκε επίσης από την εξαγωγή δραμάτων σε γειτονικές ισλαμικές χώρες, με αποτέλεσμα τα τουρκικά προγράμματα να έχουν εξαπλωθεί σε μια ευρεία περιοχή που περιλαμβάνει τα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή, τον Καύκασο και τη Βόρεια Αφρική. Σύμφωνα με τους Akgun και Gundogar (2013) η αντίληψη για την Τουρκία στη Μέση Ανατολή δείχνει ότι τα τουρκικά προγράμματα αφορούν το 82% της τηλεθέασης κοινού στο Ιράκ και το 55% στη Συρία (Akgun & Gundogar, 2013). Η τουρκική αγορά μέσω μαζικής ενημέρωσης γνώρισε μια δραματική αλλαγή μετά την έλευση της κυβέρνησης του ΑΚΡ στην εξουσία το 2002. Σύμφωνα με τους Sumer και Adakli (2010: 1), «Στην ιστορία της τουρκικής πολιτικής, η κυβέρνηση ποτέ δεν είχε εμπλακεί τόσο άμεσα στον τρόπο λειτουργίας των μέσων ενημέρωσης».

Παρέμβαση της Πολιτικής στα ΜΜΕ- Σταδιακή Κατάργηση της Ελευθερίας του Τύπου

Η παρέμβαση της πολιτικής στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) σταδιακά αυξήθηκε και κορυφώθηκε σε κρίσιμες περιόδους όπως το

Συνταγματικό Δημοψήφισμα και τις διαδηλώσεις στο πάρκο Γκεζί. Οι Cayli και Depeli (2012) υπογραμμίζουν πώς οι νομικές αλλαγές στον Ποινικό Κώδικα και τον Κώδικα Τύπου κατά την περίοδο 2002- 2007 ήταν καταλυτικοί. Από αυτή την άποψη οι σωματικές επιθέσεις και οι απειλές κατά δημοσιογράφων μαζί με διάφορες νομικές- δικαστικές υποθέσεις αυξήθηκαν δραματικά μετά το 2007. Το 2011 η Τουρκία κατέλαβε την 148η θέση από 179 χώρες στον Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου των Δημοσιογράφων Χωρίς Σύνορα. Μαζί με τους ποινικούς και δημοσιογραφικούς κώδικες, η κυβέρνηση εκμεταλλεύτηκε και τις φορολογικές κυρώσεις για να ελέγξει και να τιμωρήσει τους ομίλους των μέσων ενημέρωσης των οποίων οι δημοσιεύσεις δεν απηχούσαν κυβερνητικούς λόγους.

Στον όμιλο «The Dogan Media», έναν από τους μεγαλύτερους ομίλους μέσων ενημέρωσης, επιβλήθηκε τεράστιο πρόστιμο το οποίο ήταν ο ακριβότερος φόρος- πέναλι στην τούρκικη τηλεοπτική ιστορία. Σύμφωνα με τον Dogan Tilic, πρόεδρο της Ένωσης Ευρωπαίων Δημοσιογράφων, αν και η εταιρεία είχε κάποια φορολογικά ζητήματα, η ποινή πρέπει να θεωρηθεί ως συνέπεια της έντασης μεταξύ της κυβέρνησης και της ομάδας μέσων ενημέρωσης (Onderoglu, 2009). Θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η κυβέρνηση του AKP εξασφάλισε την ηγεμονία της μετά το συνταγματικό δημοψήφισμα το 2010, το οποίο η κυβέρνηση θεώρησε επίσης ως υποστήριξής της από διάφορες κοινωνικές ομάδες. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα στην κυβέρνηση να ακολουθήσει μια αυταρχική προσέγγιση, ενισχύοντας τις επιθετικές συμπεριφορές κατά των μέσων ενημέρωσης και των δημοσιογράφων από αυτά τα διαφορετικά κόμματα. Κατά συνέπεια, πολλοί επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης (ιδίως δημοσιογράφοι και συντάκτες) απολύθηκαν ή αναγκάστηκαν να παραιτηθούν αμέσως μετά το δημοψήφισμα.

Ο Danzikyan (2012) σημειώνει ότι «η φίμωση των δημοσιογράφων ήταν ρουτίνα από το 2011, με τέτοιες περιπτώσεις συζητούνται σε ιστοσελίδες και ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης για μερικές μέρες πριν εμφανιστεί η επόμενη υπόθεση». Οι Kurban and Sozeri (2012) και Cayli and Depeli (2012) τονίζουν τον αυξανόμενο αριθμό δημοσιογράφων που έχουν απολυθεί ή αναγκαστεί να παραιτηθούν από το 2011. Αυτή η επιθετικότητα εναντίον δημοσιογράφων και εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης

(συμπεριλαμβανομένων των ηθοποιών που παίζουν σε δημοφιλείς τηλεοπτικές σειρές) κορυφώθηκαν κατά τη διάρκεια και μετά τις διαμαρτυρίες στο πάρκο Γκεζί του 2013.

Οι Διαδηλώσεις για το Πάρκο Γκεζί

Στις 28 Μαΐου 2013 πραγματοποιήθηκαν μια σειρά διαδηλώσεων στην Τουρκία, διάρκειας ενός μηνός. Αυτές οι διαδηλώσεις είχαν ως στόχο την προστασία του πάρκου Γκεζί (Gezi) στην πλατεία Ταξίμ της Κωνσταντινούπολης ενάντια στον αστικό μετασχηματισμό πολιτικών της κυβέρνησης που θα κατεδάφιζε το πάρκο για να κατασκευάσει στη θέση του έναν στρατώνα και ένα εμπορικό κέντρο με καταστήματα. Οι διαδηλώσεις εξαπλώθηκαν γρήγορα σε όλη τη χώρα και μετατράπηκαν σε αντικυβερνητικές διαδηλώσεις κυρίως από ομάδες που περιελάμβαναν κεμαλιστές, Τούρκους εθνικιστές, Κούρδους, συντηρητικούς, αριστεριστές, φεμινίστριες, LGBTI κοινότητα (λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανσέξουαλ), ποδοσφαιρόφιλοι, αντικαπιταλιστές μουσουλμάνοι και άλλοι.

Πολλοί διαδηλωτές τραυματίστηκαν ακόμα και θανάσιμα λόγω της μεγάλης και ακατάλληλης χρήσης δακρυγόνων από την αστυνομία. Υπήρξαν αρκετοί θάνατοι, ενώ και ένας αστυνομικός πέθανε πέφτοντας από γέφυρα κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων. Τα τηλεοπτικά κανάλια σε συντριπτικό βαθμό «έκλεισαν» τα μάτια στις διαδηλώσεις για αρκετές ημέρες, ενώ κορυφαία ειδησεογραφικά κανάλια όπως π.χ. το NTV και το CNN TURK επικρίθηκαν ευρέως από το κοινό, το οποίο κατηγόρησε τους ιδιοκτήτες και τα στελέχη ότι είχαν λάβει το μέρος της κυβέρνησης (Bulut, 2013).

Η Ένωση Τούρκων Δημοσιογράφων δήλωσε ότι 59 δημοσιογράφοι είτε απολύθηκαν, είτε αναγκάστηκαν να παραιτηθούν κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων στο πάρκο Γκεζί (Akgu, 2013). Πολλές διασημότητες και τηλεοπτικές προσωπικότητες συμμετείχαν στη διαμαρτυρία και την υποστήριξαν ρητά, συμπεριλαμβανομένου του δημοφιλούς ηθοποιού Halit Ergenc ο οποίος είχε τον ρόλο του Σουλτάνου Σουλεϊμάν στη δημοφιλή σειρά *Magnificent Century* (Muhtesem Yüzyil, 2011– 2014), και ο οποίος συμμετείχε στις διαπραγματεύσεις με τον Πρωθυπουργό κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων.

Ο Ρόλος των Τηλεοπτικών Σειρών στην Πολιτική Πόλωση

Η Σειρά «Leyla και Mecnun»

Σε ένα εξαιρετικά πολωμένο περιβάλλον των μέσων ενημέρωσης, ακυρώθηκε η μετάδοση της σειράς «Leyla και ο Mecnun» (2011- 2013), από το δημόσιο τηλεοπτικό κανάλι TRT, με την πρόφαση χαμηλών τηλεθεάσεων και υψηλό κόστος παραγωγής. Ένας από τους ηθοποιούς ο Ahmet Mumtaz Taylan, αποκάλυψε ότι ένα βίντεο με συμμετοχή ηθοποιών της σειράς, έδειχνε να επικρίνουν την κατεδάφιση του πάρκου Γκεζί και φαίνεται ότι είχε ενοχλήσει τα φιλοκυβερνητικά στελέχη του δημόσιου καναλιού.

Έτσι μία τηλεοπτική σειρά ολοκληρώθηκε με συνοπτικές διαδικασίες μέσα σε ένα κλίμα αυξημένης πολιτικής έντασης και λογοκρισίας. Δηλαδή οι πολιτικές πιέσεις οδήγησαν τους παραγωγούς να βρουν δημιουργικές στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν αυτή τη φίμωση και, με τον τρόπο αυτό, ενίσχυσαν την αλληλεπίδραση μεταξύ κοινού και παραγωγών σε μια μορφή αλληλεγγύης ενάντια στη λογοκρισία. Από αυτή την άποψη, μετά το 2000, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι τα τηλεοπτικά προγράμματα απέκτησαν πολιτική λειτουργία μαζί με ψυχαγωγική ή και επιπλέον αυτής.

Όταν ο Φακός των τηλεοπτικών Σειρών Εξετάζει την Κοινωνία, την Πολιτική, την Ιστορία και την Θρησκεία

Κοινωνία

Οι ρητές και συνήθως σιωπηρές μορφές κυβερνητικού ελέγχου των μέσων ενημέρωσης, οδήγησαν σε ένα είδος επανεφεύρεσης της σημασίας του λαϊκού, πολιτικού και οικονομικού προφίλ ταινιών. Ένα παράδειγμα είναι η οικογένεια. Οι συντηρητικές αξίες που κατασκευάζονται γύρω από τις τηλεοπτικές οικογένειες, οι οποίες απεικονίζουν διάφορες οικογενειακές κρίσεις στα τουρκικά τηλεοπτικά προγράμματα, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κάτι πολύ αστικό. Οι οικογένειες βρίσκονται συνήθως σε μία συγκεκριμένη γειτονιά όπου περιβάλλονται από τις συντηρητικές νόρμες και αξίες της γειτονιάς. Τα πρότυπα και οι αξίες της κοινωνίας καθορίζονται

κυρίως από την επιτήρηση και τον έλεγχο. Στα τουρκικά κοινωνικά σήριαλ, όπως τα συριακά «μασάλια» (masal, παραμύθια), με χαρακτηριστικά παραδείγματα τις «Ημέρες Δαμασκηνού» (Salamandra, 2005) εμφανίζεται μια ουτοπία κοινωνικής ενσωμάτωσης και αμοιβαίας βοήθειας, ενώ «οι διαφωνίες επιλύονται φιλικά και οι ταξικές διαφορές μετά βίας αναστατώνουν την επιφάνεια» (Salamandra, 2005).

Ωστόσο, η πολιτικοποίηση, επαναπροσδιορίζει τα τηλεοπτικά σήριαλ ως μορφή πολιτικής επιρροής που επανεξετάζουν το ρόλο της ψυχαγωγίας με την κατασκευή πολιτικών ιδεών και την ενθάρρυνση των θεατών να πάρουν θέση. Μπορεί κανείς να εντοπίσει διάφορες μορφές πολιτικοποίησης στα σήριαλ, οι οποίες είναι συμβατές με την πολιτική ατζέντα της κυβέρνησης, η οποία προβλέπει την αναδιάρθρωση του κράτους και που καλεί διάφορες συντηρητικές ισλαμιστικές ομάδες να γίνουν μέτοχοι στη διαδικασία της αναδιάρθρωσης. Βέβαια, η πολιτικοποίηση των τηλεοπτικών δραμάτων δεν πρέπει να θεωρείται ως μια κάθετη διαδικασία που χειραγωγείται από ισχυρές πολιτικές ελίτ. Αντιθέτως, αποτελείται από ποικίλες μορφές εξουσίας και συμφερόντων μεταξύ πολιτικών, επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης, δημοσιογράφων, συντακτών και ιδιοκτητών.

Κυρίως η πολιτικοποίηση των σήριαλ ακολουθεί συγκεκριμένα πρότυπα κεκαλυμμένης και όχι φανεράς προπαγάνδας. Οι πιο σημαντικές τάσεις στην πολιτικοποίηση αυτών είναι οι εξής:

- (1) αντιμετώπιση σύγχρονων πολιτικών ζητημάτων,
- (2) ξεκαθάρισμα λογαριασμών με το παρελθόν,
- (3) νεοοθωμανισμός και
- (4) η ευσέβεια και η ισλαμική κοσμοθεωρία (Emre Cetin, 2013). Αυτές οι τάσεις αντιστοιχούν κυρίως σε ιδιαίτερες πολιτικές ατζέντες.

Πολιτική

Η τηλεοπτική σειρά Κοιλάδα των Λύκων (Kurtlar Vadisi, 2003- 2005) μπορεί να θεωρηθεί ως ο προκάτοχος της πολιτικοποίησης των τηλεοπτικών προγραμμάτων, που με τόλμη και σκοπιμότητα προσπάθησε να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες πολιτικές συζητήσεις και δρώμενα. Επιπλέον, στο σήριαλ υπήρχε συνεχής αναφορά της πολιτικής ατζέντας της εποχής,

όπως οι διαπραγματεύσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Κυπριακό, το κουρδικό ζήτημα κ.λπ.. Σημειωτέον, ο τότε πρόεδρος του ψευδοκράτους της Βόρειας Κύπρου Ραούφ Ντενκτάς, όπου ο ίδιος έπαιξε στο σίριαλ, σε μια συζήτηση με τον πρωταγωνιστή, Polat Alemdar, επέκρινε την υποκρισία του διεθνούς κοινού όσον αφορά την αναγνώριση της Βόρειας Κύπρου.

Η τελευταία εκδοχή του σίριαλ Κοιλάδα των Λύκων (Valley of the Wolves: Terror, 2007) δίχασε το κοινό σε ομάδες σχετικά με τα γεγονότα της εποχής. Το τρέιλερ του, αποκάλυψε ότι το σίριαλ θα ασχοληθεί με το κουρδικό ζήτημα από μία εθνικιστική προοπτική. Παράλληλα οι ταινίες όπως Valley of the Wolves: Iraq (2006) και Valley of the Wolves: Παλαιστίνη (2011), έλαβε αμφιλεγόμενες κριτικές από το διεθνές κοινό λόγω της υπερβολικής δόσης του αντισημιτισμού και του αντιαμερικανισμού που περιέχονται σε αυτές. Σαφώς, η πολιτικοποίηση των τηλεοπτικών σειρών είχαν διεθνείς συνέπειες και ποικίλες αντιδράσεις. Η Κοιλάδα των Λύκων αφηγείται σύγχρονα πολιτικά ζητήματα όπως το κουρδικό ζήτημα και τη νομιμότητα των παραστρατιωτικών οργανώσεων, παρέχοντας μια φανταστική προοπτική, ενώ αναφέρεται συνεχώς σε πραγματικά γεγονότα και προσωπικότητες προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού.

Επίσης, τα σήριαλ «Μια Τουρκία» (One Turkey- Tek Turkiye, 2007-2011), «Σαγγάριος Ευφράτης (Sakarya Firat, 2009 2013) και «Εχθρικός Λόφος» (Sefkat Tere, 2010) παρουσίασαν στρατιώτες- ήρωες που πολεμούν ενάντια στους Κούρδους αντάρτες για την υπεράσπιση της Τουρκίας, σταματώντας τις συνωμοσίες για ένα ανεξάρτητο Κουρδιστάν, απεικονίζοντας έτσι το κουρδικό ζήτημα από μία милитарιστική οπτική. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτά τα σήριαλ μεταδόθηκαν στο Ισλαμικό κανάλι, Samanyolu (το οποίο είχε συνδεθεί με το κίνημα Γκιουλέν και έκλεισε μετά την απόπειρα πραξικοπήματος του 2016), και η δημοτικότητα αυτών των προγραμμάτων συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στο να δημιουργηθούν αντίστοιχα σίριαλ και σε υπόλοιπα τηλεοπτικά κανάλια.

Από την άλλη, αυτά τα παραδείγματα δείχνουν τη δύναμη του εθνικιστικού λόγου που κυριαρχούν στα ισλαμιστικά κανάλια, γεγονός που συνήθως αγνοείται υπό τη σκιά του ισλαμιστικού τους προσανατολισμού. Πολιτικοί λόγοι, που προηγουμένως ήταν δομημένοι για τις τουρκικές ειδήσεις

ή εκπομπές συζήτησης, διέιδυσαν σε προγράμματα φαντασίας, όπως δείχνουν τα σήριαλ αυτού του τύπου. Παράδειγμα στο σήριαλ «Κόκκινο Μήλο» (Red Apple- Kizil Elma), το οποίο απεικονίζει τις δραστηριότητες της τουρκικής Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (MIT) ο πρωταγωνιστής ορκίζεται να προστατεύσει το έθνος και το κράτος υπό τον φόντο της τουρκικής σημαίας, το Κοράνι και ένα όπλο.

Ιστορία

Η Τουρκική Δημοκρατία έχει γίνει μάρτυρας πολλών στρατιωτικών επεμβάσεων από το 1960. Η κυβέρνηση Ερντογάν, μέλη της οποίας υπέφεραν από το στρατιωτικό μνημόνιο του 1997 (δηλαδή το έγγραφο που συνέταξαν οι στρατιωτικοί ηγέτες με στόχο την απειλή και την επέμβαση στη Βουλή), προέβησαν σε διάφορες ενέργειες για την εξάλειψη της εξουσίας των ΕΔ πάνω στην πολιτική. Διευκόλυναν με επιτυχία τη συζήτηση που είχε ανοίξει για το ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τις ΕΔ, με αφορμή τα πραξικοπήματα σε μια μορφή λαϊκισμού, ιδιαίτερα πριν από το δημοψήφισμα του 2010, που άνοιξε χώρο για να δικάστεί ο αρχηγός του στρατιωτικού πραξικοπήματος του 1980, Κενάν Εβρέν.

Ο Orhon (2013) υπογραμμίζει το αυξανόμενο δημόσιο ενδιαφέρον που άνοιξε το δρόμο για μια πιο ανοιχτή συζήτηση για το πραξικόπημα του 1980 κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2000. Ο αυξανόμενος αριθμός βιβλίων, άρθρων, τηλεοπτικών προγραμμάτων, ταινιών και ντοκιμαντέρ για το πραξικόπημα «αποτελούν ένα δημοφιλές, αν και έμμεσο, μέσο για την δημιουργία πολιτικής μνήμης» (Orhon, 2013:122). Παράδειγμα η σειρά «Η καρδιά μου δεν θα σε ξεχάσει» (My Heart Won't Forget You- Bu Kalp Seni Unutur mu, 2009- 2010), η οποία απεικόνιζε τη ζωή στη φυλακή και στα βασανιστήρια στα χρόνια του πραξικοπήματος.

Από πολιτική άποψη η ιστορία χρησίμευσε ως κοινωνικό υπόβαθρο για τους τηλεοπτικούς χαρακτήρες. Παρουσιάζονταν, άλλοτε ως πολιτικοί ακτιβιστές, «αριστερών» ή «δεξιών» πολιτικών πεποιθήσεων, και άλλοτε ως απλοί άνθρωποι που ένιωθαν τον αντίκτυπο των πολιτικών συγκρούσεων στις δικές τους προσωπικές ζωές. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι αναπαραστάσεις και οι λόγοι αυτών των σήριαλ για την πολιτική, τις πολιτικές ταυτότητες και τις

στρατιωτικές επεμβάσεις είναι ποικίλες και πολυεστιακές όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζουν ιστορία, προσωπικότητες και χαρακτήρες. Ως αποτέλεσμα της τάσης για «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» με το παρελθόν στην τηλεόραση, τα σήριαλ συνήθως αφορούσαν στρατιωτικά πραξικοπήματα και παρέμειναν, ως αποτέλεσμα πιθανών πιέσεων που δεν συζητήθηκαν καθόλου μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2000.

Ο Saraçoğlu (2013) σημειώνει ότι οι συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις του ΑΚΡ για το κουρδικό κίνημα και η νεοφιλελεύθερη και ισλαμιστική προοπτική «θολώνουν» τον εθνικό χαρακτήρα του κόμματος, ο οποίος γίνεται ορατός μόνο στο εξωτερικές πολιτικές. Σύμφωνα με τον Saraçoğlu, ο νεοοθωμανισμός δεν θα μπορούσε να εκδηλωθεί ρητά από τις κυβερνητικές αρχές λόγω της ανάγκης τους για εσωτερική και εξωτερική πολιτική σταθερότητα. Έτσι αντ' αυτού, μεταφέρθηκε στο πεδίο των ιδεολογιών μέσω των ανεπίσημων θεσμών του ακαδημαϊκού κόσμου και των μέσων ενημέρωσης (Saraçoğlu, 2013: 52-68).

Παράλληλα, καθώς το ΑΚΡ θεωρεί προκλητική την ηγεμονία του κεμαλισμού και επομένως, έμμεσα, αυτή του ρεπουμπλικανισμού και της ανεξιθρησκίας, υιοθέτησε την κληρονομιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και παρουσιάστηκε ως διάδοχος του οθωμανικού παρελθόντος. Ο White (2002:30) περιγράφει τον νεοοθωμανισμό ως «μια ευρέως διαδεδομένη νοσταλγία για τα οθωμανικά πράγματα».

Αν και ο νεοοθωμανισμός βρίσκεται στην τουρκική πολιτιστική ατζέντα από τη δεκαετία του 1980 «σε συνδυασμό με μια εκδοχή του *laissez-faire* δυτικισμού» (Navaro- Yashin, 2002:124), η σύγχρονη νεοοθωμανική αναγέννηση οφείλει πολλά στη φιλοδοξία του ΑΚΡ να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στη Μέση Ανατολή και στον τρόπο το οποίο το κόμμα έχει εκ νέου εφεύρει τις οθωμανικές καταβολές για να ξεχωρίσει από τον Ρεπουμπλικανισμό και τον «κοσμικό» κεμαλισμό.

Όπως σημειώνει ο White (2013:12), «Το οθωμανικό παρελθόν της Τουρκίας, αγνοείτο για πολύ καιρό από το Κεμαλικό καθεστώς, που τώρα «ρομαντικοποιήθηκε» και «καταναλώθηκε» χωρίς κριτική. Η πολιτιστική επανεφεύρεση του Οθωμανισμού είχε μεγάλο αντίκτυπο σε πολλούς τομείς, όπως η μόδα, το στυλ, αρχιτεκτονική, μουσική και ο λαϊκός πολιτισμός.

Το τηλεοπτικό σήριαλ «Υπέροχος Αιώνας» (Magnificent Century) απεικονίζει την οθωμανική αυλή του 16ου αιώνα στο οποίο οι σύζυγοι του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς ανταγωνίζονται για να προσελκύσουν την προσοχή του Σουλτάνου και πολεμούν για την διαδοχή για τα παιδιά τους. Εκτός από τα προηγούμενα παραδείγματα, υπάρχουν τα σήριαλ «Τρυποφράκτης» (Scrubbird- Calikusu, 1986) και «Ιστός Φύλλων» (Leaf Cast - Yaprak Dokumu, 1988), που βασίζονται στα διλήμματα του τουρκικού εκσυγχρονισμού κατά τη διάρκεια της ύστερης οθωμανικής περιόδου του 20ου αιώνα ως φόντο για τους κύριους χαρακτήρες. Το «Υπέροχος Αιώνας» μπορεί να αντιμετωπιστεί ως το πρώτο δράμα που εστιάζει στη ζωή της οθωμανικής δυναστείας. Ο αντίκτυπος αυτού της νεοοθωμανικής οπτικής ξεπέρασε το τουρκικό πλαίσιο και έφτασε σε άλλες αραβικές χώρες, λόγω της εξαγωγής αυτών των προγραμμάτων. Οι οθωμανικές σειρές, προσπαθούν να αναβιώσουν τις νεοοθωμανικές φαντασιώσεις και προωθούνται στο στις αραβικές χώρες μέσω πολλών τηλεοπτικών σειρών όπως π.χ. η «Valley of the Wolves» και «Noor» (Buccianti, 2010).

Οι Kurban και Sozeri (2012) επισημαίνουν ότι οι άνδρες πρωταγωνιστές αυτών των δραμάτων έχουν το προφίλ των άνετων, χαλαρών νεοοθωμανών, με πιο δελεαστικές και μυώδεις εκδοχές του Τούρκου πρωθυπουργού Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν για το αραβικό κοινό. Συγκεκριμένα, ο νεοοθωμανισμός είναι ένας τρόπος πολιτιστικής αναφοράς στο Ισλάμ ως απάντηση στην «κοσμική» έμφαση του κεμαλισμού. Ο Walton (2010) προτείνει να δούμε τον νεοοθωμανισμό ως διαπραγμάτευση ανάμεσα σε ευρύτερους δημόσιους λόγους και ευσεβείς ευαισθησίες. Επιπλέον, το οθωμανικό παρελθόν το μοιράζονται και άλλες χώρες που πιστεύουν σε μία ummah (μουσουλμανική κοινωνία) ως μια ενιαία, ενοποιημένη οντότητα. Από αυτή την άποψη, οι τηλεοπτικές σειρές της νεοοθωμανικής τάσης δίνουν επίσης μια περιγραφή των εννοιών της ισλαμικής ευσέβειας που έχουν αναδειχθεί στην τουρκική τηλεοπτική μυθοπλασία.

Θρησκεία

Η πολιτικοποίηση και η ισλαμοποίηση των τηλεοπτικών προγραμμάτων στην τουρκική τηλεόραση ενισχύθηκε τα τελευταία χρόνια.

Ενώ υπήρχαν συγκεκριμένα τηλεοπτικά προγράμματα αφιερωμένα σε θρησκευτικά θέματα, η ισλαμική ευσέβεια ενσωματώθηκε στο περιεχόμενο και άλλων προγραμμάτων και τηλεοπτικών ειδών. Παλιότερα υπήρχαν θρησκευτικές εκπομπές λόγου (talk show), στις οποίες ακαδημαϊκοί της ισλαμικής θεολογίας μιλούσαν για θρησκευτικά θέματα, έλεγαν παραβολές και απαντούσαν σε ερωτήσεις του κοινού σχετικά με τα καθημερινά διλήμματα κατά την εξάσκηση του Ισλάμ, και ερμηνείας στίχων του Κορανίου κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια πρωινά «talk show» (τα λεγόμενα γυναικεία προγράμματα), στα οποία παρουσιάζονται ψυχολόγοι, γενικοί ιατροί και δικηγόροι άρχισαν να περιλαμβάνουν ισλαμιστές θεολόγους μεταξύ των μόνιμων παρευρισκόμενων των προγραμμάτων παράλληλα με την παρουσία άλλων επαγγελματιών ή ειδικών. Ο Ferjani (2010:91), σε σχέση με την αραβική δορυφορική τηλεόραση, περιγράφει επίσης μια διαδικασία στην οποία «παραδοσιακά το κήρυγμα συνυπάρχει με νέες μορφές πιο εναρμονισμένες με το εμπορευματοποιημένο Ισλάμ». Ο Isik (2013) υποστηρίζει ότι οι παραβολές που λέγονται από χαρακτήρες στα σήριαλ, λειτουργούν ρητορικά ως στρατηγικές για ηθική διδασκαλία και μια κουλτούρα ευσέβειας.

Έτσι διαφαίνεται πως τα τηλεοπτικά κανάλια και κατ'επέκταση οι πολιτικοί θεσμοί «ανακάλυψαν» και την πολιτική σημασία των τηλεοπτικών σειρών ή άλλων εκπομπών κοινωνικού περιεχομένου τόσο στην Τουρκία όσο και στις αραβικές χώρες επιρροής της.

Η Δημοτικότητα των Τηλεοπτικών Σειρών Δημιουργούν Αντιδράσεις

Ο πρώην υπουργός Επικρατείας Faruk Celik επέκρινε το ανδρικό κοινό που προτιμούσε να παρακολουθήσει την σειρά Valley of the Wolves (VoW) κατά τους παραδοσιακούς χρόνους προσευχής τα βράδια της Πέμπτης. Συγκλονίστηκε, μάλιστα, όταν το άκουσε ότι σε μια μικρή πόλη στη νοτιοανατολική Τουρκία, ακόμη και ο Ιμάμης που ηγείται της λατρείας δεν παρευρέθηκε στις προσευχές τα βράδια της Πέμπτης. Η δημοτικότητα της σειράς, είχε τέτοια απήχηση στο κοινό που αγνόησε τις συνηθισμένες προσευχές του διότι θεώρησε ότι το σήριαλ αντιπροσώπευε σε ορισμένους

τηλεθεατές μια εναλλακτική της ευσεβούς πρακτικής και θρησκευτικής λατρείας.

Παράλληλα το κοινοβουλευτικό σκέλος του κουρδικού κόμματος, υπέβαλε καταγγελία στο Ανώτατο Ραδιοτηλεοπτικό συμβούλιο (Radyo ve Televizyon Ust Kurulu- RTUK) το 2010 κατηγορώντας τέσσερα τηλεοπτικά προγράμματα (συμπεριλαμβανομένων του «VoW» ότι είναι μη ρεαλιστικά και αντικουρδικά, ενώ προωθούν την εχθρότητα και βλάπτουν τον τουρκικό πολιτισμό. Στο «VoW» καταλογίστηκαν περισσότερα από πέντε πρόστιμα για «προώθηση ή απαγόρευση της βίας» και αναφέρθηκε ότι «περιέχει περιεχόμενο επιβλαβές για τη σωματική, πνευματική και ηθική ανάπτυξη των νέων και των παιδιών και δεν μεταδίδει προστατευτικά σύμβολα» (Ozkalipci, 2013).

Η τελευταία εκδοχή του «VoW», «Terror», προκάλεσε μια σειρά αντιπολιτευτικών αντιδράσεων στο κοινό, κυρίως στους Κούρδους και σε κάποιες αριστερές ομάδες. Στο αντίθετο άκρο του πολιτικού φάσματος οι Τούρκοι εθνικιστές, έτειναν να αποσιωπήσουν κάθε δημόσια συζήτηση για το θέμα και ανησυχούσαν για την αυξανόμενη προβολή των Κούρδων στα μέσα ενημέρωσης. Πολλοί άνθρωποι τηλεφώνησαν για παράπονα στο RTUK, αφού είδαν το τρέιλερ, πριν ακόμη μεταδοθεί το πρώτο επεισόδιο. Σύμφωνα με τον πρώην επικεφαλής του RTUK, Zahid Akman, περισσότερα από 10.000 άτομα παραπονέθηκαν ενώ άλλα 2.000 τηλεφωνήματα το υποστήριξαν (Milliyet, 2007). Τελικά, το «VoW: Terror» ακυρώθηκε από το τηλεοπτικό κανάλι Show TV, καθώς δεν μπορούσε να αντισταθεί στην πίεση του κοινού και του ρυθμιστικού φορέα. Ωστόσο, το κανάλι αποφάσισε να διαφημίσει τον αριθμό τηλεφώνου του RTUK όταν βγήκε στον αέρα το πρώτο επεισόδιο, ελπίζοντας ότι οι υποστηρικτές του θα ασκούσαν πίεση στο συμβούλιο. Με αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε εκστρατεία υπεράσπισης του σίριαλ, ενώ συνεχίστηκε διαδικτυακά από τους θαυμαστές του σε φόρουμ και έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από δύο κορυφαίες εφημερίδες, τη Hurriyet και τη Milliyet.

Η Hurriyet έλαβε περισσότερες από ένα εκατομμύριο απαντήσεις στην έρευνά της, και ισχυρίστηκε ότι ήταν «ρεκόρ για την ψηφιακή δημοκρατία» (Cekirge, 2007). Από τους ερωτηθέντες, το 88,1% βρήκε την απόφαση να ακυρωθεί η σειρά λάθος και χαρακτήρισε την απόφαση διακοπής, ως

λογοκρισία. Ο κ. Ακμάν σχολίασε, ωστόσο, ότι αν το Show TV επέμενε να προβάλει τη σειρά, το συμβούλιο θα έπρεπε να απαγορεύσει τη μετάδοση του καναλιού για ένα μήνα, σύμφωνα με το τέταρτο άρθρο του Νόμου περί Ραδιοφωνίας και Τηλεόρασης (Sazak, 2007). Σε ένα άλλο παράδειγμα ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης δήλωσε ότι λυπάται που στα τρέιλερ του σήριαλ «Σουλεϊμάν, ο Μεγαλοπρεπής» δείχνει να απολαμβάνει το χαρέμι και το αλκοόλ του («Muhtesem Yuzyil» Arinci Kizdirdi, 2011). Το RTUK προειδοποίησε ότι θα δώσει ποινή στο Show TV αμέσως μετά την προβολή της σειράς με την δικαιολογία ότι το πρόγραμμα «δεν ήταν επαρκώς ευαίσθητο σχετικά με την ιδιωτικότητα μιας ιστορικά σημαντικής προσωπικότητας» («Muhtesem Yuzyil» Arinci Kizdirdi, 2011).

Μέλη εθνικιστικών οργανώσεων επέκριναν το πρόγραμμα καλώντας την κυβέρνηση να «διεκδικήσει την ιστορία» ως απάντηση σε μια τηλεοπτική εκπομπή που «εξευτελίζει την ένδοξη ιστορία μας» (Yener, 2011). Ενώ επιτέθηκαν σε διαφημιστικές πινακίδες, καταστρέφοντας τις αφίσες που διαφήμιζαν το πρόγραμμα. Ωστόσο, αντιδράσεις κατά του σήριαλ επιδίωξαν και άλλοι πολιτικοί. Στα τέλη του 2012 ο βουλευτής Oktay Saral εξήγησε ότι είχε ετοιμάσει ένα νομοσχέδιο που πρότεινε την ακύρωση του. (Radikal, 2012). Ο βουλευτής ανέφερε επίσης ότι είχε ασκήσει πιέσεις για το νομοσχέδιο και κέρδισε την υποστήριξη του Εθνικιστικού Κόμματος, αν και το Κοινοβούλιο δεν ψήφισε ποτέ την πρόταση.

Εν τω μεταξύ ακόμη και ο ίδιος ο Ερντογάν επέκρινε επίσης το πρόγραμμα αρκετές φορές. Χαρακτηριστικά ανέφερε, «Θα πηγαίναμε όπου πήγαιναν οι πρόγονοί μας με τα άλογά τους. Ωστόσο, οι πρόγονοι μας δεν είναι όπως παρουσιάζονται στην οθόνη της τηλεόρασης. Δεν έχουμε τέτοιους προγόνους. Δεν ξέρουμε έναν τέτοιο «Νομοθέτη». Δεν ξέρουμε τέτοιο σουλτάνο Σουλεϊμάν ... Καταδικάζω τους σκηνοθέτες εκείνων των τηλεοπτικών προγραμμάτων και τους ιδιοκτήτες τηλεοπτικών καναλιών ενώπιον του έθνους μας. Παρά το γεγονός ότι προειδοποιήσαμε ποιον μπορεί να αφορά. Περιμένω τα δικαστήρια να λάβουν τη σχετική απόφαση, δεν πρέπει να υπάρχει μια τέτοια κατανόηση. Το μάθημα πρέπει να δοθεί εντός του νόμου από το έθνος σε αυτούς που γελοιοποιούν τις αξίες αυτού του έθνους». (Hurriyet, 2012). Μετά τη δήλωση του πρωθυπουργού, η

αεροπορική εταιρία Turkish Airlines αφαίρεσε τη σειρά από το σύστημα ψυχαγωγίας των πτήσεων της.

Η κυβέρνηση χρησιμοποίησε το RTUK ως μέσο άμεσου ελέγχου και λογοκρισίας. Επιπλέον, μια τέτοια στάση ενθάρρυνε ατομικές αντιδράσεις, όπως και στην περίπτωση του κ. Arinc, ο οποίος έδειξε ξεκάθαρα ότι η κυβέρνηση θα λάμβανε σοβαρά υπόψη τα όποια παράπονα του λαού. Παράδειγμα και η αντίδραση ενός επαγγελματία του τουρισμού στο Ικόνιο ο οποίος μετά τη δήλωση του πρωθυπουργού, υπέβαλε καταγγελία εναντίον του σήριαλ στον εισαγγελέα, καταγγέλλοντας ότι « ταπεινώνει τις ιστορικές μας αξίες» (Milliyet, 2012). ενώ ένας Αζέρος οδοντίατρος που ζει στην Τουρκία κατήγγειλε το σήριαλ, υποστηρίζοντας ότι «το κράτος των Σαφαβιδών παρουσιάζεται ως Ιρανικό παρά το γεγονός ότι είναι Τούρκικο και Αλεβίτικο» (Dogan, 2013).

Πίεση στις Πλατφόρμες των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, η Λογοκρισία στο Διαδίκτυο

Η κυβέρνηση Ερντογάν προκειμένου να αντιμετωπίσει τα διάφορα ζητήματα που μπορούσαν να την βλάψουν και προκειμένου να πείσει την κοινή γνώμη για την ορθότητα των ενεργειών της σε αυτά τα ζητήματα δημιούργησε και άλλους μηχανισμούς ελέγχου της πληροφορίας που λάμβανε ο λαός. Έτσι πέραν των μηνυμάτων που περνούσαν τα διάφορα τηλεοπτικά προγράμματα θέλησε να ελέγξει και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (ΜΚΔ), που κυρίως χρησιμοποιεί για την ενημέρωση της η νεότερη γενιά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αντιμετώπιση του κινήματος Γκιουλέν. Όπως ανέφερε το Stockholm Center for Freedom, οι πιο σημαντικές ενέργειες σχετικά με την καταστολή του κινήματος Γκιουλέν από τον Ερντογάν ήταν η δημιουργία, εν μέσω μιας αυξανόμενης λογοκρισίας, «υπουργείου αλήθειας», από την Διεύθυνση Επικοινωνιών της Τουρκικής Προεδρίας, λόγω της απαίτησης ελέγχου μετάδοσης των ειδήσεων και για να «καταπολεμήσει τα ψέματα και τα ψευδή γεγονότα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».

Σύμφωνα με τη δήλωση της Διεύθυνσης, μια διαδικτυακή εφαρμογή η «DOĞRU MU» (είναι αλήθεια;), η οποία είναι διαθέσιμη για συστήματα IOS και Android, έχει σχεδιαστεί για να «ανταποκρίνεται στην ανάγκη να

γνωρίζουμε εάν οι ειδήσεις και οι πληροφορίες που κυκλοφορούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι αληθείς ή ψευδείς». Η νέα εφαρμογή είναι η τελευταία κίνηση από την πλευρά της τουρκικής κυβέρνησης να αυξήσει την πίεση στις πλατφόρμες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τη λογοκρισία στο Διαδίκτυο για τη διάδοση επίσημων απόψεων και την αντιμετώπιση των κυβερνητικών επικριτών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Η διεύθυνση ιδρύθηκε από τον Πρόεδρο Ερντογάν τον Σεπτέμβριο του 2018 ως όργανο του νέου προεδρικού συστήματος για τον έλεγχο των μέσων ενημέρωσης και τη διεύθυνση των προπαγανδιστικών του επιχειρήσεων. «Η εφαρμογή δοκιμάζεται αυτήν τη στιγμή. Θα κυκλοφορήσει σύντομα και θα είναι ένα σημαντικό εργαλείο στον αγώνα μας για την αλήθεια», έγραψε στο Twitter ο Fahrettin Altun, επικεφαλής της διεύθυνσης, στη νέα αυτή εφαρμογή. (stockholmcf.org, 2021).

Επίσης, οι αρχές δημιούργησαν έναν κανονισμό ο οποίος υποχρεώνει τις πλατφόρμες των ΜΚΔ, συμπεριλαμβανομένων των YouTube, Facebook, Twitter, Instagram και Tik Tok να απαντούν εντός 48 ωρών σε καταγγελίες για «παραβιάσεις προσωπικών δικαιωμάτων» ή σε δικαστικές εντολές για αφαίρεση περιεχομένου. Ο πάροχος κοινωνικών δικτύων που δεν καταργεί το προσβλητικό περιεχόμενο εντός 24 ωρών, θα θεωρείται υπεύθυνος για τις ζημιές που προκλήθηκαν στον καταγγέλλοντα από το περιεχόμενο. Ο νόμος τέθηκε σε ισχύ στις αρχές Οκτωβρίου του 2018 και το πρώτο στάδιο των κυρώσεων μη συμμόρφωσης οδήγησε στις αρχές να επιβάλλουν κυρώσεις εκατομμυρίων λιρών στις εταιρείες. Ως αποτέλεσμα της πίεσης της τουρκικής κυβέρνησης, το YouTube αποφάσισε να διορίσει έναν τοπικό εκπρόσωπο στην Τουρκία σε μια κίνηση που αποσκοπεί στη συμμόρφωση με τη νέα νομοθεσία της χώρας για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (stockholmcf.org, 2021).

Ίδρυση Τμήματος Στρατηγικής Επικοινωνίας και Διαχείρισης Κρίσεων

Ιδρύθηκε μια νέα μονάδα εντός της διεύθυνσης, το Τμήμα Στρατηγικής Επικοινωνίας και Διαχείρισης Κρίσεων (İletişim Baskanliigi- Directorate-of-Communications) . Ένα από τα καθήκοντα του νέου οργάνου όπως ορίζεται

στο αντίστοιχο προεδρικό διάταγμα που ψηφίστηκε από την κυβέρνηση Ερντογάν είναι «Η αντιμετώπιση κάθε είδους χειραγώγησης και παραπληροφόρησης κατά της Δημοκρατίας της Τουρκίας με τον εντοπισμό ψυχολογικών επιχειρήσεων, προπαγάνδας και παραπληροφόρησης». Ο σκοπός του νέου τμήματος περιγράφηκε ως «να λάβει υπό έλεγχο κάθε είδους χειραγώγηση και παραπληροφόρηση κατά της Τουρκίας» (iletisim.gov.tr, 2020). Το τουρκικό κοινοβούλιο ενέκρινε τροποποίηση του νόμου για τα εγκλήματα στο Διαδίκτυο. Το νομοσχέδιο προβλέπει προοδευτικές κυρώσεις που αναγκάζουν τις πλατφόρμες μέσων κοινωνικής δικτύωσης με περισσότερες από 1 εκατομμύριο συνδέσεις την ημέρα να διορίζουν έναν εκπρόσωπο στην Τουρκία με τον οποίο οι τουρκικές αρχές μπορούν να επιλύσουν προβλήματα που προκύπτουν από περιπτώσεις προσβολής, εκφοβισμού και παραβίασης της ιδιωτικής ζωής.

Έτσι η Τουρκία στα πλαίσια της προσπάθειας της να υιοθετήσει την «αντιφασιστική ρητορική» σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, δημιούργησε ένα νέο τμήμα στη Διεύθυνση Επικοινωνιών της Τουρκίας, με αναβαθμισμένο το ρόλο του Καθηγητή Fahrettin Altun, με απώτερο σκοπό την «αντιμετώπιση της ισλαμοφοβίας» στην Τουρκία, το Πακιστάν και τη Μαλαισία αλλά και της αντιμετώπισης, όπως αναφέρθηκε, «επιχειρήσεων εσφαλμένων αντιλήψεων» ("misperception operations"). Ενδεχομένως, σκοπός των νέων μέτρων ήταν η αντιμετώπιση της αυξανόμενης ρητορικής εναντίον της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η οποία έχει πολλαπλασιαστεί κατά τα τελευταία χρόνια της διακυβέρνησης του Προέδρου της Τουρκίας. (Duvar English, 2020).

Το νέο αυτό τμήμα έλαβε τον τίτλο «Στρατηγική Επικοινωνία & Διαχείριση Κρίσεων» (Strategic Communications & Crisis Management) και με βασική αποστολή την αντιμετώπιση «ψυχολογικών εκστρατειών, προπαγάνδας και επιχειρήσεων εσφαλμένων αντιλήψεων κατά της Τουρκίας» καθώς και επιχειρήσεις «έναντι όλων των χειραγωγήσεων και της παραπληροφόρησης». Διαφαίνεται πως η κυβέρνηση Ερντογάν με το πρόσχημα της αντιμετώπισης της προπαγάνδας στο εσωτερικό της χώρας, δημιούργησε έναν μηχανισμό αντίστοιχων ψυχολογικών επιχειρήσεων, αντιπροπαγάνδας, προκειμένου να εξυπηρετήσει τους σκοπούς του όπως τον έλεγχο της κοινής γνώμης. Όπως πληροφορεί η «DuvarE» (2020), το νέο τμήμα έχει θεσμοθετηθεί και έχει ανακοινωθεί από την Επίσημη Εφημερίδα

της Δημοκρατίας της Τουρκίας, ενώ στην λίστα των καθηκόντων του νέου τμήματος καθορίζονται και ως «περίοδοι κρίσης» οι φυσικές καταστροφές, οι περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, οι πόλεμοι και οι στρατιωτικές κινητοποιήσεις.

Ο ιθύνων νους πίσω από το νέο τμήμα ενάσκησης ελέγχου της τουρκικής κοινής γνώμης φέρεται να είναι ο Fahrettin Altun, Διευθυντής του Διεύθυνσης Επικοινωνιών της τουρκικής Προεδρίας ο οποίος αν και όχι τόσο γνωστός, τουλάχιστον μέχρι πρότινος, τυγχάνει της εμπιστοσύνης του προέδρου Ερντογάν καθώς ο τελευταίος του έχει αναθέσει αυτό το βαρυσήμαντο χαρτοφυλάκιο. Ο Altun είναι Καθηγητής στο τμήμα Σπουδών ΜΜΕ και Επικοινωνίας (Media and Communication Studies) στο Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης και στέλεχος του κυβερνώντος ΑΚΡ. Ως ακαδημαϊκός και ερευνητής, ο Altun έχει πολλές επιστημονικές δημοσιεύσεις για ζητήματα ελευθερίας και δημοκρατίας των ΜΜΕ στην Τουρκία, για τον οριενταλισμό, και στον τρόπο που καλύπτονται τα τουρκικά θέματα στον ξένο Τύπο, τη ρητορική των αριστερών κεμαλιστών, την κριτική και την αντιπολίτευση προς το ΑΚΡ καθώς και ευρύτερα θέματα όπως η επιρροή του μεταμοντερνισμού στην επικοινωνία, στην ηθική των ΜΜΕ και στην αντικειμενικότητα.

Ένα από τα μεγαλεπήβολα σχέδια στα οποία εμπλέκεται ο Altun είναι και η πρόταση για την δημιουργία ενός κοινού κέντρου ΜΜΕ και επικοινωνιών «κατά του αντιισλαμικού ρατσισμού», που θα συσταθεί από την Τουρκία το Πακιστάν και την Μαλαισία. Το κέντρο φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα δυνατό «παγκόσμιο όνομα» με περιεχόμενο υψηλής ποιότητας στα αγγλικά, όπως ανέφερε ο Altun. Σύμφωνα με την «Daily Sabah» (05/10/2019), η απόφαση για δημιουργία πάρθηκε μεταξύ του Πρωθυπουργού του Πακιστάν, του Προέδρου Ερντογάν και του Πρωθυπουργού της Μαλαισίας σε τριμερή συνάντησή τους στην Νέα Υόρκη κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Η κίνηση εντάσσεται στη στρατηγική του Ερντογάν να καθιερωθεί ως ο μουσουλμάνος ηγέτης που αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την ισλαμοφοβία σε διεθνές επίπεδο. Στις τότε δηλώσεις του αναφέρθηκε «στην άνοδο του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των αντί μουσουλμανικών διακρίσεων ως απειλών κατά της παγκόσμιας ειρήνης και σταθερότητας» και πρότεινε μια «παγκόσμια στρατηγική για να πολεμήσουμε τέτοια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας».

Ο Altun τότε δήλωσε πως ένα τέτοιο παγκόσμιο κανάλι θα έχει πιθανότατα έδρα την Κωνσταντινούπολη και θα επωφεληθεί από την εμπειρία του κρατικού «TRT», το οποίο έχει ισχυρό αγγλόφωνο τμήμα με παρουσία και στα ΜΚΔ. «Αυτή η ψηφιακή πλατφόρμα θα δημιουργεί βίντεο για τα ΜΚΔ και θα φτιάχνει ντοκιμαντέρ και βίντεο με ειδήσεις», είπε. Όμως οι πρακτικές του Ερντογάν μέσω της εκμετάλλευσης των ψυχολογικών επιχειρήσεων δεν έμειναν στα όρια των ΜΜΕ αλλά επεκτάθηκε και σε πολλούς τομείς του δημόσιου βίου της Τουρκίας.

Κεφάλαιο 9: Η ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΒΙΟΥ- ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ/ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΩΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Εισαγωγή

Όπως επισημαίνει ο Πατσογιάννης (2020:8-9) η κειμενική ανάλυση δεν προσπαθεί να περιγράψει την δομή ενός έργου, αλλά παράγει μία κινούμενη δόμηση του κειμένου και προσπαθεί να παραμείνει εντός του σημαίνοντος όγκου του έργου, δηλαδή εντός της σημασιότητας. Επίσης δεν επιδιώκει να γνωρίσει αυτό που καθορίζει το κείμενο αλλά το πώς εκρήγνυται και διασπείρεται το κείμενο

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρείται να κατανοηθεί η σταδιακή επιβολή των ψυχολογικών επιχειρήσεων του Ερντογάν, μέσω της βίας, της προπαγάνδας, των διωγμών των αντιπάλων, της τρομοκρατίας στον στρατό που φθάνει μέχρι τον βίαιο θάνατο στρατιωτών, μέσα από μία σειρά δημοσιευμένων άρθρων. Τα άρθρα παρατίθενται με χρονολογική σειρά ώστε να τονισθεί η κλιμακωτή αυξανόμενη βία που επιβάλλει η κυβέρνηση του Ερντογάν σε οποιονδήποτε έχει αντίθετη γνώμη με τις αποφάσεις του.

Το Κίνημα Γκιουλέν Εχθρός ως του Έθνους

Στις 17 Δεκεμβρίου 2013, αστυνομικοί πραγματοποίησαν έφοδο σε διάφορα σπίτια, συμπεριλαμβανομένων δύο που ανήκουν στις οικογένειες της κυβερνώσας ελίτ. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η έρευνα στόχευε να βρεθεί μια οργάνωση η οποία αποτελούνταν από άτομα που φέρονταν ότι είχαν σχέσεις με το κίνημα Γκιουλέν, μια παγκόσμια πρωτοβουλία πολιτών εμπνευσμένη από τις ιδέες και τον ακτιβισμό του Φετουλάχ Γκιουλέν. Σύμφωνα με έκθεση του Κέντρου για την Ελευθερία της Στοκχόλμης, το 2020 ο Ερντογάν συνέχισε να καταδιώκει αμείλικτα οποιονδήποτε είχε υποτιθέμενους δεσμούς με το κίνημα. Υπήρξαν στόχοι ρητορικής μίσους, εγκλημάτων μίσους, παράνομης δίωξης, βασανιστηρίων

και απαγωγών μεταξύ άλλων σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Ερντογάν στοχοποίησε οπαδούς του κινήματος Γκιουλέν αρχής γενομένης από τις έρευνες για διαφθορά στις 17- 25 Δεκεμβρίου 2013, οι οποίες ενέπλεξαν τον τότε πρωθυπουργό Ερντογάν, τα μέλη της οικογένειάς του και τον στενό κύκλο του. Απορρίπτοντας τις έρευνες και χαρακτηρίζοντας τις ως γκιουλενιστικό πραξικόπημα και συνωμοσία κατά της κυβέρνησής του, ο Ερντογάν χαρακτήρισε το κίνημα τρομοκρατική οργάνωση και άρχισε να στοχοποιεί τα μέλη του. Σταμάτησε την φωνή διαμαρτυρίας σε χιλιάδες αντιφρονούντες συμπεριλαμβανομένων πολλών εισαγγελέων, δικαστών και αστυνομικών που συμμετείχαν στην έρευνα.

Ορισμένοι από τους ισχυρισμούς που ήταν μέρος των ερευνών για διαφθορά τεκμηριώθηκαν αργότερα στο ομοσπονδιακό δικαστήριο της Νέας Υόρκης όπου ο Τούρκος τραπεζίτης Μεχμέτ Χακάν Ατίλλα καταδικάστηκε σε 32 μήνες φυλάκισης για συνωμοσία για παραβίαση των κυρώσεων των ΗΠΑ στο Ιράν και άλλα αδικήματα. Ο Ερντογάν ενέτεινε την καταστολή του κινήματος μετά την απόπειρα πραξικοπήματος στις 15 Ιουλίου 2016, όπου κατηγόρησε τον Γκιουλέν ως «εγκέφαλο». Ο Γκιουλέν και το κίνημα αρνούνται κατηγορηματικά ότι εμπλέκονται στο αποτυχημένο πραξικόπημα ή οποιαδήποτε τρομοκρατική δραστηριότητα.

Μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα, η τουρκική κυβέρνηση προχώρησε σε μαζική «εκκαθάριση» των κρατικών θεσμών με το πρόσχημα του αγώνα κατά του πραξικοπήματος. Περισσότεροι από 130.000 δημόσιοι υπάλληλοι, συμπεριλαμβανομένων 4.156 δικαστών και εισαγγελέων, καθώς και 20.610 μελών των ενόπλων δυνάμεων απομακρύνθηκαν συνοπτικά από τις εργασίες τους για εικαζόμενη συμμετοχή σε «τρομοκρατικές οργανώσεις» ή σχέσεις με «τρομοκρατικές οργανώσεις» με έκτακτα διατάγματα που δεν υπόκεινται ούτε σε δικαστικό ούτε κοινοβουλευτικό έλεγχο.

Καθημερινές δραστηριότητες όπως η κατοχή λογαριασμού ή η κατάθεση χρημάτων σε τράπεζα συνδεδεμένη με το κίνημα Γκιουλέν, η εργασία σε ιδρύματα που συνδέονται με το κίνημα ή η εγγραφή σε ορισμένες εφημερίδες και περιοδικά έγιναν σημεία αναφοράς για τον εντοπισμό και τη σύλληψη φερόμενων μελών του κινήματος. Σύμφωνα με δήλωση του Τούρκου υπουργού Εσωτερικών, συνολικά 292.000 άνθρωποι έχουν τεθεί

υπό κράτηση ενώ άλλοι 96.000 έχουν φυλακιστεί λόγω φερόμενων διασυνδέσεων με το κίνημα Γκιουλέν μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα.

Η Ομάδα Εργασίας του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ για την αυθαίρετη κράτηση (The UN Human Rights Council Working Group on Arbitrary Detention-WGAD) ανέφερε τον Σεπτέμβριο του 2020 ότι η εκτεταμένη ή συστηματική φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της ελευθερίας κατά παράβαση των κανόνων του διεθνούς δικαίου ατόμων με φερόμενους δεσμούς με το κίνημα Γκιουλέν μπορεί να συνιστά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (Human Rights Council, 2021:6)

Δικαστικές και Εισαγγελικές Αρχές Υποταγμένες στην Εξουσία του Ερντογάν

Περιπτώσεις Προπαγάνδας και Ψυχολογικών Επιχειρήσεων- Η Συνομωσία της Ομάδας «Pelican» του Ερντογάν στον Προπαγανδιστικό Πόλεμο στο Εσωτερικό της Τουρκίας

Μια άλλη πτυχή της λειτουργίας της κυβέρνησης Ερντογάν όσον αφορά τον τρόπο επηρεασμού του λαού, είναι η σχέση με τις δικαστικές και εισαγγελικές αρχές της χώρας. Παράδειγμα η ποινική έρευνα για τις μυστικές δραστηριότητες της ομάδας «Pelican», δεν συζητείται στην Τουρκία, διότι οι δικαστές και οι εισαγγελείς είναι πλήρως υποταγμένοι στην εξουσία του Ερντογάν. Δεδομένου ότι τα εγχώρια ένδικα μέσα δεν είναι πλέον διαθέσιμα για να ανατρέψουν τη μηχανή προπαγάνδας αυτής της ομάδας που δυσφημεί και υποτιμά άτομα, ομάδες και οντότητες που επικρίνουν τον Ερντογάν.

Η ομάδα «Pelican», της οποίας το έργο θα αναλυθεί παρακάτω, πήρε την ονομασία από το χολιγουντιανή δικαστικό θρίλερ «The Pelican Brief», και θεωρείται πως είναι μια μυστική ομάδα στη δικαιοσύνη αποτελούμενη από δικαστές συνεπικουρούμενη από δημοσιογράφους που πρόσκειται στον Ερντογάν. Σκοπός είναι, η δικαστική αρχή να δρα άμεσα, μετά από καταγγελίες κυρίως δημοσιογράφων, σε περιπτώσεις που αντιπολιτευτικός λόγος ενοχλεί ή θεωρείται ότι κάνει κακό στον πρόεδρο Ερντογάν. Οι προσπάθειες προπαγάνδας και παραπληροφόρησης του Ερντογάν στο εσωτερικό της Τουρκίας μοιάζει σε έναν βαθμό με την υβριδική απειλή που

θέτει η Ρωσία με τις δικές της μοναδικές επιχειρήσεις προπαγανδιστικού πολέμου και ψυχολογικού πολέμου που στοχεύουν τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους, και αποτελεί αντικείμενο έρευνας από τον Ειδικό Εισαγγελέα των ΗΠΑ Robert Mueller. Υπάρχουν πολλά κοινά σημεία με μόνη διαφορά είναι ότι η Τουρκία βρίσκεται εντός του NATO. Για αυτό άλλωστε η ομάδα Πέλικαν μπορεί να χαρακτηριστεί ως δούρειος ίππος του Ερντογάν καθώς η δράση της επηρεάζει την εσωτερική κοινή γνώμη αλλά είναι παράλληλα και μια αυξανόμενη απειλή όχι μόνο εντός της Τουρκίας αλλά και στο εξωτερικό.

Η ομάδα «Pelican» είναι ίσως το έξυπνο τμήμα της τεράστιας προπαγάνδας του Τούρκου Προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Είναι μία ομάδα εκτός νόμου την οποία ελάχιστοι την γνωρίζουν. Το όνομά της το πήρε από έναν ανώνυμο ιστότοπο που ονομάζεται «αρχείο πελεκάνων» (pelikan dosyasi), που οδήγησε ακόμη και στην απότομη εκδίωξη του νεοεκλεγμένου Τούρκου πρωθυπουργού Αχμέτ Νταβούτογλου τον Μάιο του 2016. Αυτή η ομάδα εργάζεται κρυφά στο παρασκήνιο για να διαμορφώσει την τουρκική κοινή γνώμη, να διαδώσει ψευδείς ειδήσεις, να τροφοδοτήσει κάθε είδους συνωμοσίες, να απαξιώσει τους αντιπάλους της κυβέρνησης και χειραγωγούν τις κυβερνητικές υπηρεσίες σύμφωνα με τις επιθυμίες ενός ανθρώπου, δηλαδή του Ερντογάν.

Η ομάδα «Pelican» συμπληρώνει τα δύο άλλα ισχυρά κέντρα προπαγάνδας, δηλαδή το γραφείο του Ερντογάν, ευρέως γνωστό ως «το Παλάτι» και την Εθνική Οργάνωση Πληροφοριών της Τουρκίας (Milli İstihbarat Teşkilatı- MIT), τα οποία βρίσκονται στη διάθεση του Τούρκου προέδρου. Το Παλάτι και η MIT, εμπλέκονται σε τεχνικές προπαγάνδας και ψυχολογικού πολέμου που συχνά βασίζονται σε ψέματα, δόλο, μισές αλήθειες και ψεύτικες ειδήσεις. Η ομάδα «Pelican» δεν οδηγείται από μια πολιτική ιδεολογία αλλά μάλλον από μια πίστη και ίσως λατρεία στην προσωπικότητα του Ερντογάν. Τα βασικά άτομα της οργάνωσης κυμαίνονται από φιλελεύθερους, ισλαμιστές και κομμουνιστές έως αριστερούς που δεν έχουν πολλά κοινά παρά μόνο να είναι μέρος μιας φαύλης υπηρεσίας που έχει δημιουργηθεί για να κάνει τις «βρώμικες» δουλειές του Ερντογάν. Ασχολούνται με το τρολάρισμα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, την παραγωγή αρνητικού υλικού εκστρατείας, την παροχή ηχητικών δεδομένων για τον 24ωρο κύκλο ειδήσεων, συμπλέκει αλήθειες με ψεύτικες ιστορίες και λασπώνει τα νερά των έντυπων μέσων.

Τέλος, παρατηρήθηκε πως δεκάδες άτομα προσλήφθηκαν σε διάφορα καθήκοντα για να υποστηρίξουν αυτή την προπαγανδιστική ομάδα.

Σκοπός της Ομάδας «Pelican»

Η «Pelican» είναι ένας από τους κύριους μοχλούς της αλλαγής του καθεστώτος στην Τουρκία που υπονόμεισε μια κοινοβουλευτική δημοκρατία δεκαετιών με ελέγχους και ισορροπίες και διάκριση εξουσιών και άνοιξε το δρόμο για μια αυτοκρατορική προεδρία, όπου βοήθησε τον Ερντογάν να συγκεντρώσει άφθονη εξουσία. Ο κακόβουλος αντίκτυπος στον λαό της ομάδας «Pelican», η κρυφή επιρροή στην πολιτική, την προώθηση της αφήγησης και την πρόκληση αλλαγών στη συμπεριφορά ομάδων συμφερόντων καθώς και κυβερνητικών φορέων υπονόμεισε τη λογοδοσία και τη διαφάνεια στη διακυβέρνηση της χώρας. Δεδομένου ότι συνδέθηκε με τη MIT και τα φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης και προστατευόταν από τον Ερντογάν, η «Pelican» ενήργησε ατιμώρητα για τη διάδοση ψευδών αφηγήσεων μέσω μυριάδων δικτύων μέσων και λειτουργιών.

Τα μέλη της ομάδας «Pelican» υπηρετούν τον τούρκο πρόεδρο μέσω δύο βασικών ανδρών που βρίσκονται πολύ κοντά στον Ερντογάν. Ο ένας είναι ο Μπεράτ Αλμπαϊράκ, γαμπρός του και πρώην υπουργός Ενέργειας, ο οποίος συχνά περιγράφεται ως ο σκιώδης πρωθυπουργός και διάδοχος του θρόνου στη δυναστεία των Ερντογάν. Ο Μπεράτ Αλμπαϊράκ παρέχει πολιτική κάλυψη στην «Pelican» έχοντας λάβει το ελεύθερο κινήσεων από τον πεθερό του και χρηματοδοτεί τις δραστηριότητές του μέσω διάφορων μεθόδων. Μαζί του είναι ο αδελφός του Μπεράτ, Σερχάτ Αλμπαϊράκ, διευθυντής του ομίλου ενημέρωσης Τουρκουβάζ (Turkuvaz), που έχει εφημερίδες, ραδιοφωνικούς σταθμούς, τηλεοπτικά δίκτυα και περιοδικά συμπεριλαμβανομένων των Sabah και A TV, παρέχει υλικοτεχνική υποστήριξη και πλατφόρμες για τα μέλη της «Pelican» και για να ενισχύσει τα μηνύματά της. Δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί «πελεκάνοι» στον πυρήνα ή στο εξωτερικό στρώμα του κύκλου απολαμβάνουν θέσεις στα μέσα ενημέρωσης του Τουρκουβάζ, συχνά υπό την κάλυψη της δημοσιογραφίας.

Ο δεύτερος άνθρωπος πίσω από την ομάδα είναι ο Nafiz Can Paker, ένας έμπιστος του Ερντογάν που λειτουργεί ως ο κύριος ιδεολόγος στο

πλαίσιο του δημόσιου λόγου για να βοηθήσει τον Τούρκο ηγέτη να παρουσιάσει το αφήγημα του στο λαό. Ο Paker διαφημίζεται ως φιλελεύθερος. Ωστόσο, το ιστορικό του δείχνει ότι έχει εγκαταλείψει τις φιλελεύθερες ιδέες και μετατράπηκε σε τιμητή του Ερντογάν και διευκολυντή για το προβληματικό ως προς τις τακτικές του καθεστώς. Οι στενοί δεσμοί του με τον Ερντογάν και η ακλόνητη υποστήριξή του για τις κατασταλτικές του πολιτικές οδήγησαν στην απόλυσή του από το διοικητικό συμβούλιο του Ιδρύματος Ανοιχτής Κοινωνίας (Open Society Institute) του Τζορτζ Σόρος τον Ιούνιο του 2011. Οι συγκρούσεις του Paker με τους φιλελεύθερους προέκυψαν μετά την αυξανόμενη τριβή του με τον Artyeh Neier, αμερικανό ακτιβιστή για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο οποίος διετέλεσε πρόεδρος του ιδρύματος μέχρι το 2012.

Ο Paker συνεχίζει να υποστηρίζει το καθεστώς Ερντογάν μέσω νέων οργανώσεων που βοήθησε να δημιουργηθούν και τώρα ηγείται του Κέντρου Μελετών Δημόσιας Πολιτικής και Δημοκρατίας (Center for Public Policy and Democracy Studies- PODEM), μια αμφιλεγόμενη Μη Κυβερνητική Οργάνωση που χρησιμοποιεί για να συνδέεται με ξένες οργανώσεις. Στην πραγματικότητα, η φυλάκιση του Οσμάν Καβάλα που συνδέεται με τον Σόρος, ο οποίος όντως εργάστηκε με τον Paker στο Ίδρυμα Ανοιχτής Κοινωνίας στο παρελθόν, δεν έχει καμία σχέση με το κίνημα Γκιουλέν, αλλά μάλλον αποτελεί μέρος μιας εκστρατείας εκφοβισμού που ξεκίνησε ο Ερντογάν για να στείλει ένα μήνυμα στους φιλελεύθερους στην Τουρκία και στο εξωτερικό ότι ο Paker είναι ο άνθρωπος τον οποίο θα έπρεπε να ακολουθήσουν. Ο Τούρκος πρόεδρος ουσιαστικά λέει ότι: «θα είστε ασφαλείς αν συνεργαστείτε με τον Paker, όχι με ανθρώπους που μοιάζουν με την Καμπάλα, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει ότι θα πάτε ενάντια σε όλες τις αξίες της φιλελεύθερης ιδεολογίας». Αυτός είναι επίσης ένας τρόπος να καθαρίσει το πεδίο για τον Paker για να λειτουργήσει για λογαριασμό του προέδρου της Τουρκίας.

Ο Ρόλος του Προπαγανδιστή Τζεμίλ Μπαρλάς της Ομάδας «Pelican»

Ο Τζεμίλ Μπαρλάς, ένας προπαγανδιστής του Ερντογάν που ηγείται της ομάδας «Pelican», είναι στην πραγματικότητα ο ξάδερφος του Paker, της

οποίας η αδερφή Κανάν Μπαρλάς είναι παντρεμένη με τον δημοσιογράφο Μεχμέτ Μπαρλάς, επικεφαλής αρθρογράφος στην εφημερίδα Sabah, η οποία ανήκει στην οικογένεια Ερντογάν. Ολόκληρη η οικογένεια Μπαρλάς δραστηριοποιήθηκε σε πολλά μέσα ενημέρωσης, λειτουργώντας ουσιαστικά ως μια μηχανή προπαγάνδας για τον Ερντογάν και επιτιθέμενοι στους πολιτικούς εχθρούς του όποιοι κι αν είναι, με αντάλλαγμα να αποκτήσουν περισσότερα λεφτά. Στην πραγματικότητα, η δήλωση που οδήγησε στην παραίτηση του Νταβούτογλου την 1η Μαΐου 2016 διαδόθηκε από τον Τζεμίλ Μπαρλάς, όπως αποδείχθηκε από τους αλγόριθμους που χρησιμοποιεί το Twitter, αφού πρώτα κοινοποιήθηκε από τη Μερβέ Τάσι, μια νεαρή εθελόντρια που εργάστηκε για την ομάδα «Pelican» (Bozkurt, 2018).

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Τζεμίλ Μπαρλάς συχνά δημοσιεύει γραπτά και σχόλια εκτοξεύοντας μίσος και φανατισμό εναντίον τον «εχθρών» του Ερντογάν. Ακόμη και μέσω του λογαριασμού του στο Twitter (@secondvirus) η ρητορική του βασίζεται σε αντιδυτικές προσβολές. Όταν η ένταση μεταξύ Τουρκίας και ΗΠΑ κορυφώθηκε μετά τη φυλάκιση δύο τοπικών υπαλλήλων των προξενείων των ΗΠΑ στην Κωνσταντινούπολη και στα Άδανα τον Οκτώβριο του 2017, ο Ερντογάν είπε ότι το έθνος κήρυξε τον απερχόμενο πρεσβευτή των ΗΠΑ Τζον Μπας persona non grata. Τον Δεκέμβριο του 2016 πρότεινε τα μέλη του κινήματος Γκιουλέν, να κλειστούν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. «Συνολικά θα είναι περίπου 500.000 από αυτούς, χωρίς σπίτι, χωρίς χρήματα, και κανείς δεν θα θέλει να ζει μαζί τους. Οι ζωές τους έχουν μηδενιστεί», είπε στο A Haber TV, ένα δίκτυο που ανήκει επίσης στην οικογένεια του Ερντογάν.

Ο Ρόλος του Süheyb Öğüt, Αρθρογράφου του Περιοδικού Aktüe

Ένα άλλο σκιώδες πρόσωπο της ομάδας «Pelican» είναι ο Süheyb Öğüt, αρθρογράφος του περιοδικού Aktüel, το οποίο ανήκει στην οικογένεια του Ερντογάν. Πιστεύεται, ότι είναι ο συγγραφέας του άρθρου που άνοιξε το δρόμο για την ξαφνική αποχώρηση του Νταβούτογλου από τη θέση του ως πρωθυπουργού. Είναι πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της Boğaziçi Küresel İlişkiler Merkezi (Bosphorus Global), του δημόσιου προσώπου της

«Pelican» που ιδρύθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2015. Ο Paker, ο εγκέφαλος πίσω από την Bosporus Global, ήταν επίσης στη λίστα ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου αυτού του νέου οργανισμού. Χρησιμοποιώντας ένα παγκόσμιο δίκτυο δεσμών που είχε καταφέρει να αναπτύξει ενώ εργαζόταν για την Open Society, ο Paker είναι τώρα απασχολημένος με τη διοχέτευση αυτής της εμπειρίας για να υπηρετήσει και να διατηρήσει το καθεστώς Ερντογάν (Bozkurt, 2018).

Η Bosporus Global εργάστηκε σκληρά κατά την περίοδο της εκστρατείας για το δημοψήφισμα της 16ης Απριλίου 2017 που έδωσε στον Ερντογάν αυτοκρατορικές εξουσίες. Μαζί με την PODEM, συμμετείχε σε μια εκστρατεία στα μέσα ενημέρωσης της Τουρκίας για να παρουσιάσει τις συνταγματικές τροποποιήσεις σαν να ήταν σύμφωνες με τις δημοκρατικές αξίες όταν η Επιτροπή της Βενετίας του Συμβουλίου της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες για τις αλλαγές.

Ο ρόλος της Hilal Kaplan

Μια άλλη προσωπικότητα της ομάδας «Pelican» είναι η Hilal Kaplan, σύζυγος του Öğüt, η οποία γράφει στην καθημερινή Sabah. Σύμφωνα με κάποια μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) του Μπεράτ Αλμπαϊράκ τα οποία παραβιάστηκαν τον Σεπτέμβριο του 2016 και δημοσιεύθηκαν από το Wikileaks τον Δεκέμβριο του 2016, η Kaplan είναι η γυναίκα που βοηθά να οργανωθεί το πλαίσιο συζήτησης στις δημόσιες ομιλίες του Ερντογάν, οι οποίες συχνά φέρουν μια έντονη αντιδυτική ρητορεία. Η Kaplan είναι επίσης πολύ δεμένη με την οικογένεια του Ερντογάν και συχνά ταξιδεύει με τον πρόεδρο κατά τη διάρκεια κρατικών επισκέψεων στο εξωτερικό. Επίσης εκτέθηκε τον Οκτώβριο του 2015, όταν ακούστηκε να παροτρύνει τον συνεργάτη του Ερντογάν, τον σύμβουλο Μουσταφά Βαράνκ, να μην επιδείξει έλεος στην καταστολή των επικριτικών προς την κυβέρνηση τηλεοπτικών σταθμών. Το βίντεο, που καταγράφηκε σε ένα διάλειμμα για μια διαφήμιση, την έδειξε να προτρέπει την κυβέρνηση να αφαιρέσει κρίσιμους σταθμούς από τη κρατικής δορυφορικής εταιρείας Turksat και να τους βγάλει από τον αέρα, κάτι που ισοδυναμούσε με κλείσιμο αυτών των τηλεοπτικών σταθμών.

Επίσης τα παραβιασμένα μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δείχνουν ξεκάθαρα ότι η «Pelican» (ή Bosphorus Global όπως είναι το επίσημο όνομά της), δημιουργήθηκε με την έγκριση και την υποστήριξη του γαμπρού του Ερντογάν Μπεράτ, ο οποίος δεν θα έκανε βήμα χωρίς την έγκριση του πεθερού του. Σε ένα email που εστάλη στον Αλμπαϊράκ στις 8 Σεπτεμβρίου 2015, ο Öğüt παρέχει ένα αντίγραφο του καταστατικού της ομάδας «Pelican» και μια αίτηση εγγραφής όπου προτείνει άτομα για να συμπεριληφθούν στο διοικητικό συμβούλιο: Sadık Ünay, Melih Altınok, Hilal Kaplan, Süheyb Öğüt, Salih Tuna, Can Paker και ένας ανώνυμος επιχειρηματίας. Σε ένα άλλο email που στάλθηκε στο Αλμπαϊράκ στις 5 Σεπτεμβρίου 2015, ο Öğüt αναφέρει αναλυτικά τις οικονομικές δαπάνες ύψους 323.435 TL (περίπου 109.000 \$ με την ισοτιμία που ίσχυε εκείνη τη στιγμή) για μηνιαίες δαπάνες με επένδυση παγίου κεφαλαίου για την εκκίνηση της ομάδας. Η «Pelican» είχε 16 μέλη προσωπικό σύμφωνα με προσχέδιο πρότασης του Öğüt, το οποίο περιλάμβανε μεταξύ άλλων γραφίστες, προγραμματιστές και προγραμματιστές λογισμικού για τη διάδοση μηνυμάτων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα περισσότερα από τα ονόματα που προτείνονται φαίνεται να έχουν εγκριθεί από τον Αλμπαϊράκ (Bozkurt, 2018).

Η Επιχειρησιακή Σύνδεση της Ομάδας «Pelican» με το Γραφείο του Ερντογάν

Την επιχειρησιακή σύνδεση του Pelican με το γραφείο του Ερντογάν διαχειρίζεται ο Mehmet Uçum, επικεφαλής σύμβουλος του Τούρκου προέδρου, ένας πρώην κομμουνιστής. Ίσως να μην πρέπει να μας προκαλεί εντύπωση στο πλαίσιο των *a la Turca* πολιτικών το ότι ένας κομμουνιστής συνεργάζεται στενά με πρώην φιλελεύθερους και σκληροπυρηνικούς ισλαμιστές για να στηρίξει το μονοπρόσωπο καθεστώς στην Τουρκία.

Ο Uçum ηγήθηκε του κύματος αλλαγών του 2017 στα ΜΜΕ και στον δημόσιο βίο ,όντας επικεφαλής σύμβουλος του Πρόεδρου Ερντογάν για θέματα ΜΜΕ, και περιέγραψε τις αλλαγές ως επανάσταση που θα οδηγούσε στην ίδρυση ενός νέου κράτους. Ερωτηθείς σε τηλεοπτικό πρόγραμμα εάν η κυβέρνηση πρέπει να ζητήσει συγγνώμη από τα θύματα μαζικών εκκαθαρίσεων στη δημόσια διοίκηση, ο Uçum παραμέρισε την ερώτηση και

αντ' αυτού είπε ότι η συγγνώμη ήρθε πολλά χρόνια μετά την καταπίεση των Ιθαγενών Αμερικανών από την κυβέρνηση των ΗΠΑ και των Αβορίγινων από την κυβέρνηση της Αυστραλίας. Υπενθύμισε ότι η Τουρκία είχε εκφράσει τα συλλυπητήριά της σχεδόν έναν αιώνα αργότερα για τη μαζική δολοφονία Αρμενίων το 1915. Άσκησε κριτική στο Συνταγματικό Δικαστήριο όταν εξέδωσε απόφαση δηλώνοντας ότι τα δικαιώματα των φυλακισμένων δημοσιογράφων Şahin Alpay και Mehmet Altan είχαν παραβιαστεί.

Προπαγανδιστές που Γράφουν σε Φιλοκυβερνητικά Μέσα Ενημέρωσης

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέδωσε επίσης παρόμοια απόφαση, ωστόσο ο Alpay αφέθηκε ελεύθερος υπό όρους, αλλά ο Altan παραμένει στη φυλακή μέχρι σήμερα. Υπάρχουν αρκετοί ακόμη άνθρωποι που συγκεντρώνονται γύρω από τη συνωμοσία της «Pelican». Άλλα σημαντικά μέλη που αξίζει να αναφερθούν είναι ο Kerem Alkin, οικονομολόγος, ο Markar Esayan, Τούρκος νομοθέτης αρμενικής καταγωγής και οι Haşmet Babaoğlu, Melih Altınok και Kurtuluş Tayiz. Όλοι αυτοί αρθρογραφούν σε φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης. Ο Cem Kışık, ένας άλλος προπαγανδιστής που τοποθετήθηκε στα μέσα ενημέρωσης από την τουρκική υπηρεσία πληροφοριών, συνδέεται με την ομάδα. Η ομάδα ενισχύεται από την πολιτική υποστήριξη του Ερντογάν, τόσο που ο Kışık είπε σε τηλεοπτικό σχόλιο ότι: «η MIT πρέπει να δολοφονήσει εξόριστους δημοσιογράφους που ασκούν κριτική στην κυβέρνηση Ερντογάν».

Ο Alkin, ο οποίος εργάζεται επίσης ως λέκτορας στο ιδιωτικά χρηματοδοτούμενο Πανεπιστήμιο Medipol στην Κωνσταντινούπολη, πιστεύεται ότι είναι ο χρηματιστής που διοχετεύει κεφάλαια μέσω αυτού του ιδρύματος με την έγκριση του Μπεράτ Αλμπαϊράκ. Η Medipol αναδείχθηκε γρήγορα ως σημαντικός «παίκτης» στον κλάδο της υγειονομικής περίθαλψης στην Τουρκία μετά από μια πρώιμη συμμαχία με τον Ερντογάν, ο οποίος παρείχε τις απαραίτητες κανονιστικές αλλαγές για να ωφεληθεί πάρα πολύ τον όμιλο και να εμπλουτίσει προσωπικά την οικογένειά του.

Σε υποκλοπές που διέρρευσαν το 2014, ο Ερντογάν ακούστηκε να αποκαλεί το νοσοκομείο «η Medipol μας» καθώς προέτρεπε τον Σαουδάραβα

φίλο του Yasin al-Qadi, ο οποίος κάποτε ήταν χρηματοδότης της Αλ Κάιντα σύμφωνα με λίστα του ΟΗΕ και του Υπουργείου Οικονομικών των ΗΠΑ, και που είχε εμπλακεί σε αυτοκινητιστικό ατύχημα στην Κωνσταντινούπολη στις 16 Φεβρουαρίου 2013. Ο Αλ Κάντι πήγαινε στο νοσοκομείο Medipol παρόλο που υπήρχαν άλλα κοντινότερα, αφού είχε μπει κρυφά στην Τουρκία παρά την απαγόρευση ταξιδιού και εισόδου στη χώρα και με συνοδεία ενός από τους προσωπικούς σωματοφύλακες του Ερντογάν. Ο Αλ Κάντι επέστρεφε από την Άγκυρα, όπου είχε συναντηθεί με τον επικεφαλής της τουρκικής υπηρεσίας πληροφοριών Χακάν Φιντάν και τον Πρόεδρο Ερντογάν όταν το αυτοκίνητό του εμβολίστηκε από το πλάι. Ειδοποιημένος για το περιστατικό, ο Ερντογάν τους προέτρεψε να πάνε στη Medipol. Όταν ελέγχθηκαν τα αρχεία του νοσοκομείου έδειξαν ότι μόνο ο σωματοφύλακας ήταν μέσα στο αυτοκίνητο. Η ΜΙΤ διόρθωσε τις αναφορές ατυχήματος που κατέθεσε η αστυνομία για να σβήσει τα ίχνη του ατυχήματος.

Σε ένα άλλο παράδειγμα και σύμφωνα με τις αποκαλύψεις του Firat Erez, μέλους μιας ομάδας που είχε δουλέψει με την «Pelican» για τέσσερις μήνες προτού απολυθεί από τον Öğüt, η δουλειά σε μια πολυτελή παραθαλάσσια έπαυλη περιελάμβανε τα πάντα, από δολοφονίες χαρακτήρων έως εκστρατείες συκοφαντικής δυσφήμισης με στόχο τους επικριτές του Ερντογάν. Αυτό αποκαλύφθηκε από μία τριμηνιαία έκθεση απόδοσης που υποβλήθηκε στον Πρόεδρο Ερντογάν σε ιδιωτικές συναντήσεις. Ο Firat ενώ δούλευε στην έπαυλη που λειτουργούσε ως η έδρα της ομάδας «Pelican», είδε μεγάλη κίνηση ανθρώπων υψηλού προφίλ, μεταξύ των οποίων ήταν ο Bekir Bozdağ, πρώην υπουργός Δικαιοσύνης, η Sümeyye Erdoğan, κόρη του Τούρκου προέδρου, ο Egemen Bağış, ο πρώην υπουργός Υποθέσεων της ΕΕ που κατηγορήθηκε ότι πήρε δωροδοκία 1,5 εκατομμυρίου δολαρίων από έναν ιρανικό έμπορο χρυσού.

Όπως γίνεται αντιληπτό, η σύνδεση της ομάδας «Pelican» με την κυβέρνηση Ερντογάν καταδεικνύει την αποτελεσματικότητα της ομάδας στη διάδοση ψευδών πληροφοριών και προπαγάνδας στις μάζες στην Τουρκία. Χρησιμοποιεί πλήθος ΜΜΕ τόσο παραδοσιακά, τα οποία ελέγχονται σχεδόν πλήρως από την κυβέρνηση, όσο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία έχουν περιοριστεί δια νόμου από το κράτος.

Η Απόφαση Ερντογάν να Αποχωρήσει από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης

Στις 2 Μαρτίου 2021 ο πρόεδρος της Ερντογάν απέσυρε τη χώρα του από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας. Έτσι, με μία απλή κίνηση και εντελώς ενάντια στο σύνταγμα της Τουρκίας, ο Ερντογάν τερμάτισε την συμμετοχή της Τουρκίας σε μια συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη.

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης στοχεύει συγκεκριμένα στην πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, μέσω μιας βάσης «τεσσάρων πυλώνων»:

- ✓ πρόληψη,
- ✓ προστασία,
- ✓ δίωξη και
- ✓ συντονισμένες πολιτικές.

Η σύμβαση είναι ένα νομικά δεσμευτικό μέσο που υποχρεώνει τα μέρη:

- ❖ να αποτρέπουν,
- ❖ να ερευνούν και
- ❖ να τιμωρούν τη βία κατά των γυναικών και
- ❖ να παρέχουν αποζημίωση στα θύματα.

Παρέχει επίσης ένα σύστημα παρακολούθησης για την αξιολόγηση της εφαρμογής του.

Κατά τη διάρκεια δύο δεκαετιών στην εξουσία, ο Ερντογάν και το κόμμα του ΑΚΡ δημιούργησαν ένα αυταρχικό και ισλαμιστικό καθεστώς, κατέπνιξαν τον πλουραλισμό και φίμωσαν τις αντίθετες φωνές, συμπεριλαμβανομένων:

- ❖ πολιτικών κομμάτων,
- ❖ πολιτικών,
- ❖ δημοσιογράφων,
- ❖ δικηγόρων,
- ❖ ακτιβιστών και
- ❖ φοιτητών

(heconversation.com/turkey-erdogans-decision-to-pull-out-of-istanbul)

Συμμαχία Γυναικών Ακτιβιστών Ενάντια στο Μισογυνισμό

Οι γυναίκες στην Τουρκία είναι μια μεγάλη κοινωνική δύναμη που ο Ερντογάν δεν μπορεί να αναγκάσει να υποκύψει στο καθεστώς του. Μια συμμαχία γυναικών ακτιβιστών αγωνίζεται ενάντια στο μισογυνιστικό, πατριαρχικό κλίμα. Η απόφαση του Ερντογάν να αποχωρήσει από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υπογραμμίζει ένα από τα πιο διαρκή –και πιεστικά– κοινωνικά προβλήματα της Τουρκίας: τη βία κατά των γυναικών.

Τα επίσημα στοιχεία για το ποσοστό δολοφονιών γυναικών στην Τουρκία δείχνουν αύξηση από 66 γυναίκες το 2002 σε 953 το 2009, αύξηση 1400%. Την ίδια χρονιά, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) αναγνώρισε ότι υπάρχει «ένα κλίμα που ευνοεί την ενδοοικογενειακή βία». Ο ίδιος ο Ερντογάν δηλώνει ότι δεν πιστεύει στην ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Στη συνάντησή του το 2014 στην Κωνσταντινούπολη, κατέστησε σαφές ότι πίστευε ότι «δεν μπορεί κανείς να βάλει γυναίκες και άνδρες σε ίση βάση... Είναι ενάντια στη φύση». Δεν έπαψε ποτέ να επιμένει ότι είναι κατά της ισότητας των φύλων.

Όμως η απόφαση του Ερντογάν να αποχωρήσει από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης δημιουργεί ένα επικίνδυνο προηγούμενο. Όταν μία συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα που εγκρίνεται στο εσωτερικό δίκαιο με πράξη του κοινοβουλίου μπορεί απλώς να αποσυρθεί με προεδρικό διάταγμα, σημαίνει ουσιαστικά ότι ο Ερντογάν μπορεί να καταργήσει οποιαδήποτε υπάρχουσα εσωτερική νομοθεσία. Πλέον αυτό είναι νόμιμο στην Τουρκία, αφού έχουν νομοθετηθεί για αλλαγές στις εξουσίες του Προέδρου.

Λίγο αφότου ο Ερντογάν ανακοίνωσε την απόφαση να αποσυρθεί, ο Δικηγορικός Σύλλογος της Κωνσταντινούπολης εξέδωσε δελτίο τύπου σύμφωνα με το οποίο η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης εξακολουθούσε να ισχύει.

Η ανακοίνωση σημειώνει ότι η σύμβαση είχε επικυρωθεί με ομόφωνη ψηφοφορία του κοινοβουλίου και τόνισε ότι το άρθρο 90 του Συντάγματος της Τουρκίας θέτει τις διεθνείς συνθήκες για τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες πάνω από το εσωτερικό δίκαιο στην «ιεραρχία των νόμων».(heconversation.com/turkey-erdogans-decision-to-pull-out-of-istanbul)

Οι Ισλαμιστές Θεωρούν την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ως Επίθεση στις Οικογενειακές Αξίες

Πολλοί ερμήνευσαν την κίνηση του Ερντογάν ως τρόπο προσέγγισης προς τους ισλαμιστές που θεωρούν τη σύμβαση ως επίθεση στις οικογενειακές αξίες. Η κίνηση του εξηγείται ως ένας τρόπος να προσελκύσει περαιτέρω υποστήριξη από τους ισλαμιστές και να ενισχύσει την εγχώρια βάση εξουσίας του πριν από πιθανές πρόωρες εκλογές.

.Στα μέλη του κόμματός του κατά τη διάρκεια ομιλίας στην Άγκυρα τον Αύγουστο του 2020 είπε ότι: «Δεν θα αφήσουμε χώρο σε μια χούφτα παρεκκλίνοντες που προσπαθούν να μετατρέψουν τη συζήτηση σε εργαλείο εχθρότητας προς τις αξίες μας». Από τότε που ο Ερντογάν και το ΑΚΡ ανήλθαν στην εξουσία το 2002, οι άνδρες σκότωσαν τουλάχιστον 6.732 γυναίκες στην Τουρκία. Δύο ημέρες μετά την ανακοίνωση της αποχώρησης από τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, έξι γυναίκες δολοφονήθηκαν μέσα σε 12 ώρες, τέσσερις από τις οποίες δολοφονήθηκαν επειδή ήθελαν να τερματίσουν τις σχέσεις τους. Η πλειοψηφία των γυναικοκτονιών συμβαίνει παρά τις καταγγελίες και τις εκκλήσεις των γυναικών για βοήθεια στις αρχές. Για παράδειγμα, η Sevtap Şahin υπέβαλε καταγγελία 60 φορές στις αρχές πριν δολοφονηθεί. Ομοίως, η Ayşe Tuba Arslan απήγγειλε κατηγορίες εναντίον του πρώην συζύγου της 23 φορές.

Εικ. 4.2. Οι γυναίκες ξεσηκώθηκαν από την αποχώρηση της Τουρκίας από την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης (<https://tomov.gr/2021/03/27/tin-apochorisi-tis-toyrkias-ti-symvasi-kon-lis/>).

Δεν είναι ασυνήθιστο οι υποθέσεις θανάτων γυναικών να θεωρούνται αυτοκτονίες, αλλά οι φάκελοι τους να ξαναανοίγουν όταν οι ακτιβιστές μπόρεσαν να αποδείξουν ότι ήταν φόνοι. Αυτό συνέβη στην περίπτωση της 23χρονης φοιτήτριας Şule Çet, την οποία βίασε και πέταξε από τον 20ο όροφο πολυώροφου κτιρίου το πρώην αφεντικό της και ένας άντρας φίλος της. Ακτιβιστές που έκαναν εκστρατεία μέσω ΜΚΔ (#SuleCetIcinAdalet-Δικαιοσύνη για την Şule Çet), κατάφεραν να ανοίξουν ξανά την υπόθεση και να καταδικάσουν τους δολοφόνους και να τους οδηγήσουν στη φυλακή.

Ο Ερντογάν έχει υποστηρίξει ότι η κυβέρνησή του έχει μια πολιτική «μηδενικής ανοχής» κατά της βίας κατά των γυναικών, ωστόσο το ΕΔΑΔ έχει αποφανθεί σε επανειλημμένες περιπτώσεις ότι οι τουρκικές αρχές απέτυχαν να προστατεύσουν τα δικαιώματα των γυναικών στη ζωή, να ζουν ελεύθερες από βασανιστήρια ή κακομεταχείριση, να προστατεύονται εξίσου από το νόμο και να μην υφίστανται διακρίσεις (heconversation.com/turkey-erdogans-decision-to-pull-out-of-istanbul-). Οι γυναίκες συνεχίζουν να αγωνίζονται ενάντια σε αυτόν τον μισογυνισμό και τον υφέρποντα αυταρχισμό στην Τουρκία. Παρά την πανδημία και τους σχετικούς περιορισμούς, οι μαζικές διαμαρτυρίες συνεχίζονται. Οι γυναικείες οργανώσεις προέτρεψαν το Συμβούλιο της Ευρώπης να δράσει, ενώ ορισμένες γυναίκες υπέβαλαν ακόμη και ατομικές αγωγές ζητώντας την ακύρωση της απόσυρσης. (heconversation.com/turkey-erdogans-decision-to-pull-out-of-istanbul-).

Έλεγχος των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης Μέσα Από Ψηφιακή Τεχνολογική Πλατφόρμα

Ένα άλλο εργαλείο προπαγάνδας παρουσιάστηκε στον τουρκικό λαό από την Διεύθυνση Επικοινωνιών της Τουρκικής προεδρίας για την αύξηση της υποστήριξης για τις πολιτικές προτεραιότητες της κυβέρνησης και την επιρροή της κοινής γνώμης υπέρ της ολοένα και πιο επιθετικής εξωτερικής πολιτικής που εξαρτάται από τη χρήση σκληρής δύναμης. Όπως ανέφερε το «StockholmCenter for Freedom», ένα φορητό που μετατράπηκε σε ψηφιακή και τεχνολογική πλατφόρμα από τη Διεύθυνση Επικοινωνιών της Τουρκικής Προεδρίας προσφέρει μια εμπειρία πτήσης μέσω προσομοίωσης με ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος (UAV) στους επισκέπτες του σε όλη την Τουρκία.

Σύμφωνα με δήλωση της διεύθυνσης, το «Digital Truck Project» ξεκίνησε στη βορειοδυτική επαρχία της Αδριανούπολης και το φορτηγό θα επισκεφθεί 52 επαρχίες σε ένα χρόνο. Εκτός από την εμπειρία UAV, θα παρουσιαστεί στους επισκέπτες ένα ολόγραμμα του γεωτρύπανου Fatih της χώρας. «Στο Digital Truck, το οποίο έχει εσωτερική επιφάνεια 40 τετραγωνικών μέτρων όταν είναι εγκατεστημένο, οι επισκέπτες καλωσορίζονται από έναν ολογραφικό διακομιστή με τρισδιάστατη προβολή που μεταφέρει ροή πληροφοριών που δημιουργείται με στοιχεία υψηλής τεχνολογίας», ανέφερε η διεύθυνση.

Επίσης μια νέα μονάδα εντός της διεύθυνσης, το Τμήμα Στρατηγικής Επικοινωνίας και Διαχείρισης Κρίσεων, ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο. Ένα από τα καθήκοντα της νέας οντότητας όπως ορίζεται στο προεδρικό διάταγμα είναι «Η αντιμετώπιση κάθε είδους χειραγώγησης και παραπληροφόρησης κατά της Δημοκρατίας της Τουρκίας με τον εντοπισμό ψυχολογικών επιχειρήσεων, προπαγάνδας και παραπληροφόρησης». Ο σκοπός του νέου τμήματος περιγράφηκε ως «να λάβει υπό έλεγχο κάθε είδους χειραγώγηση και παραπληροφόρηση κατά της Τουρκίας». (Elazazi, 2021).

Εικ. 4.3. Ένα φορτηγό που μετατράπηκε σε ψηφιακή και τεχνολογική πλατφόρμα από τη Διεύθυνση Επικοινωνιών της Τουρκικής Προεδρίας προσφέρει μια εμπειρία πτήσης με ένα μη επανδρωμένο αεροσκάφος (UAV) στους επισκέπτες του σε όλη την Τουρκία (Πηγή: <https://stockholmcf.org/turkish-presidencys-propaganda-truck-offers-uav-flight-experience/>).

Τον Φεβρουάριο η διεύθυνση αποκάλυψε ότι η Τουρκία θα δημιουργήσει τον δικό της μηχανισμό ελέγχου στοιχείων για να «καταπολεμήσει τα ψέματα και τα ψευδή γεγονότα στα μέσα κοινωνικής

δικτύωσης. Σύμφωνα με το σχέδιο, μια διαδικτυακή εφαρμογή DOĞRU MU (είναι αλήθεια;), η οποία θα είναι διαθέσιμη για συστήματα IOS και Android, έχει σχεδιαστεί για να «ανταποκρίνεται στην ανάγκη να γνωρίζουμε εάν οι ειδήσεις και οι πληροφορίες που κυκλοφορούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι αληθείς ή ψευδείς» (<https://stockholmcf.org/turkish-presidencys-propaganda-truck> (βλ. επίσης σελ. 60 του παρόντος πονήματος). Πέραν των ΜΜΕ και του δημόσιου βίου οι Ψυχολογικές Επιχειρήσεις του Ερντογάν στο εσωτερικό της Τουρκίας συνεχίστηκαν και στον ποιοτικό νευραλγικό τομέα της τούρκικης κοινωνίας, στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας.

Κεφάλαιο 6: «ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ» ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ (ΕΔ): ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ- ΑΝΕΞΙΧΝΙΑΣΤΟΙ ΘΑΝΑΤΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΗΤΤΩΝ ΜΕ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΑΟ

Το Τρίγωνο Κοινωνία, Ένοπλες Δυνάμεις, Κυβέρνηση Ερντογάν

Οι ΕΔ είχαν πάντα κεντρικό ρόλο στο εσωτερικό του τουρκικού κράτους και της κοινωνίας. Όπως εύστοχα αναφέρει ο Haugom (2019: 3) η διατήρηση του κράτους, τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά, έχει αποδοθεί παραδοσιακά σε αυτές. Ο τουρκικός λαός πάντα θεωρούσε τις ΕΔ ως «εγγυητή σταθερότητας» ή «φύλακα» του κράτους. Ο άλλοτε Τούρκος πολιτικός ηγέτης Demirel έλεγε ότι: «Στην Τουρκία, ο Θεός δημιούργησε πρώτα τον στρατό» (Haugom, 2019: 3). Επιπλέον, οι ΕΔ ήταν «ο μόνος θεσμός που επανειλημμένα ήλεγξε τις αυταρχικές τάσεις των πολιτών, διατήρησε το μέτρο και εξασφάλισε την διατήρηση του κράτους» (Demir & Bingöl, 2018: 174). Παρόλα αυτά, από το τέλος του Ψυχρού πολέμου η επιρροή των ΕΔ στην πολιτική μειώνεται, ενώ οι πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις μέσω των διενέξεων μεταξύ των ΕΔ και των ισλαμιστών/συντηρητικών αυξάνεται.

Όπως επισημαίνει ο Karakoç (2015: 48) αυτή η έντονη διένεξη ξεκίνησε όταν ήρθε στην εξουσία το ΑΚΡ το 2002. Η θέση των ΕΔ ήταν να προστατεύει την κοσμικότητα, ενώ αντίθετα, το ΑΚΡ συνήθιζε και συνεχίζει να αυτοπροβάλλεται ως ένα «συντηρητικό δημοκρατικό πολιτικό κόμμα» που αγωνίζεται να θεσπίσει «πρότυπα δημοκρατίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης» στην Τουρκική δημοκρατία. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΕΔ και οι υποστηρικτές αυτών συνεχίζουν να κατηγορούν το ΑΚΡ ότι έχει μια μυστική ισλαμική ατζέντα που τελικά στοχεύει να μετατρέψει το κράτος σε ισλαμικό προτεκτοράτο (Karakoç, 2015: 48). Κατά συνέπεια, η κεντρική αποστολή του ΑΚΡ ήταν να ολοκληρώσει την αποστολή του Özal και να εφαρμόσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις για τον περιορισμό της πολιτικής επιρροής των ΕΔ στους πολίτες και στην κυβέρνηση. Για να υπερασπιστεί την ύπαρξή του,

το AKP άρχισε να αφιερώνει πλήρως τις προσπάθειές του για να ενταχθεί η χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), γιατί εκείνη την εποχή ένα τέτοιο βήμα ήταν κρίσιμο για τον περιορισμό της πολιτικής ισχύος των ΕΔ (Karakos, 2015: 48). Το 2003, η επιχειρησιακή ηγεσία του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας της Τουρκίας (Milli Güvenlik Kurulu, MGK) απομακρύνθηκε λόγω μιας συνταγματική τροποποίηση για την τήρηση των κατευθυντήριων γραμμών και για την ένταξη στην ΕΕ. Ανάλογες μεταρρυθμίσεις προκάλεσαν σοβαρές αντιδράσεις στον στρατό και τις κοσμικές ομάδες της αντιπολίτευσης που επέμειναν να ισχυρίζονται ότι το AKP χρησιμοποιεί τις «διαπραγματεύσεις της ΕΕ» ως πρόσχημα για να εφαρμόσει τις φονταμενταλιστικές πολιτικές του (Karakos, 2015: 49).

Στην πραγματικότητα, αυτές οι μεταρρυθμίσεις και οι προσπάθειες για την εξάλειψη της ισχύος των ΕΔ είχαν ως αποτέλεσμα να βάλουν την παλιά ελίτ ενάντια στην κυρίαρχη νέα. Ωστόσο η παλιά ελίτ δεν μπόρεσε να αποτρέψει την νέα από το να αυξήσει την επιρροή της στους κρατικούς θεσμούς (Karakos, 2015: 50, Springer.com). Παρόλα αυτά, οι κοσμικοί συνέχισαν να εκφράζουν την αποδοκιμασία τους για τον «ισλαμισμό» των κρατικών θεσμών από την κυβέρνηση του AKP μέσω των «Δημοκρατικών Διαδηλώσεων» (Karakos, 2015: 50). Επιπλέον, πριν από τις προεδρικές εκλογές, το 2007, πραγματοποιήθηκαν διαδηλώσεις με τα συνθήματα «Διεκδικήστε τη δημοκρατία σας!» και συνθήματα όπως «η επικράτειά μας είναι ιερή» και «Η τουρκική νεολαία δεν θα επιτρέψει σε οποιονδήποτε να πουλήσει την δημοκρατία» (Karakos, 2015: 50, Springer.com).

Σε αυτό το πλαίσιο, το AKP θεωρήθηκε ως «μοχλός των «αποσχιστικών» δυτικών δυνάμεων που στοχεύουν να διχάσουν την Τουρκία λόγω της επιμονής τους να υποστηρίζουν τα κουρδικά δικαιώματα» (Karakos, 2015: 50). Ωστόσο, η μάχη μεταξύ στρατιωτικών και αντίπαλων κοσμικών κατά της κυβέρνησης του AKP οριοθετήθηκαν από την υπόθεση Εργκένεκον τον Ιούνιο του 2008, η οποία έχει διακριθεί ως αντεπίθεση ενάντια στην πολιτική και στρατιωτική γραφειοκρατία. Τελικά οι ΕΔ έχασαν μεγάλο μερίδιο της εξουσίας και η κυβέρνηση του AKP άρχισε να εδραιώνει τη δική της εξουσία αντί να εδραιώνεται η δημοκρατία (Springer.com).

Επιχειρήσεις Εναντίον του Πολιτικού Κατεστημένου που Είχαν Δημιουργήσει οι Ένοπλες Δυνάμεις

Ένας από τους σημαντικότερους τομείς εξουσίας αφορούσε το στρατιωτικό κατεστημένο. Οι ΕΔ ήταν πάντα ο «παίκτης» που ασκούσε βέτο στο πολιτικό σύστημα. Ως εκ τούτου, ο εξέχων στόχος του Ερντογάν, από την πρώτη του θητεία ήταν να εξαλείψει την «απειλητική» πολιτική εξουσία αυτού του παίκτη και να συμμορφωθεί με τις μεταρρυθμίσεις του (Bayulgen et al, 2018). Ωστόσο, οι πρώτες πραγματικές αντιδράσεις κατά των ΕΔ ήταν το 2008, όπου χρησιμοποίησε το δικαστικό τμήμα για να περιορίσει την πολιτική τους επιρροή. Για παράδειγμα, οι δίκες για το πραξικόπημα του «Εργκένεκον» και της «Βαριοπούλας» που στόχευαν τις στρατιωτικές ελίτ και είχαν ως αποτέλεσμα τη σύλληψη περισσότερων από 400 αξιωματικών, συμπεριλαμβανομένων υψηλόβαθμων στρατηγών και ναυάρχων.

Μάλιστα, μέχρι το 2013 πάνω από το 10% των στρατιωτικών στρατηγών και ναυάρχων φυλακίστηκαν με την κατηγορία των υποτιθέμενων προσπαθειών ανατροπής της κυβέρνησης (Bayulgen et al, 2018). Ενώ η αναμόρφωση και η μείωση των τουρκικών πολιτικοστρατιωτικών σχέσεων ήταν κρίσιμης σημασίας εκδημοκρατικό βήμα, πολλοί αντιτάχθηκαν στις δίκες «Εργκένεκον και της «Βαριοπούλας» προβάλλοντας σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα (Heper, 2011). Ωστόσο, η πραγματική έναρξη της εχθρότητας μεταξύ του Ερντογάν και των ΕΔ ξεκίνησε με το υποτιθέμενο πραξικόπημα της 15^{ης} Ιουλίου 2016.

«Οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, σύμφωνα με το σύνταγμα, έχουν καταλάβει τη διαχείριση της χώρας για την αποκατάσταση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ελευθερίας και για τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, που έχει επιδεινωθεί» (Πραξικοπηματίες 15ης Ιουλίου 2016) (Phillips, 2017:28-31). Αυτή η δήλωση αντανάκλασε πώς η Τουρκία την εποχή του πραξικοπήματος ήταν βαθιά διχασμένη μεταξύ δύο στρατόπεδα: τους υποστηρικτές και τους αντιπάλους του πραξικοπήματος (Phillips, 2017).

Όμως, η πλειοψηφία της τουρκικής κοινωνίας ήταν εναντίον του πραξικοπήματος, καθώς οι πραξικοπηματίες δεν είχαν μόνο υποστήριξη από τα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης, αλλά και εντός των ΕΔ. Πράγματι, η έλλειψη υποστήριξης της αντιπολίτευσης απέδειξε ότι η στρατιωτική

επέμβαση δεν είναι ο «δρόμος» προς τη δημοκρατία. Μετά το πραξικόπημα, ξεκίνησε αμέσως το παιχνίδι ευθυνών του Ερντογάν προς τον εξόριστο στις ΗΠΑ Φετουλάχ Γκιουλέν όπου τον χαρακτήριζε ως «εγκέφαλο» του πραξικοπήματος (Phillips, 2017). Ο Ερντογάν αργότερα εξέδωσε δηλώσεις όπως: «Αυτή η τελευταία ενέργεια είναι μια ενέργεια προδοσίας, και θα πρέπει να πληρώσουν βαριά γι' αυτό», πρόσθεσε, «αυτή η προσπάθεια, αυτή η κίνηση, είναι μεγάλη χάρη του Θεού για εμάς. Γιατί; Γιατί αυτή η κίνηση θα μας επιτρέψει να καθαρίσουμε τις ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες πρέπει να είναι εντελώς καθαρές» (Arango & Yeginsu, 2016).

Εικ. 5.1. Η Τουρκία συγκεντρώνει χιλιάδες στρατιωτικό προσωπικό (Πηγή: <https://www.nytimes.com/2016/07/17/world/europe/turkey-attempted-coup-erdogan.html>)

Επιπλέον, υποσχέθηκε να «εκκαθαρίσει όλους τους κρατικούς θεσμούς από τους υποστηρικτές τον Γκιουλέν» χαρακτηρίζοντας τους ως «ιό που εξαπλώθηκε μέσα στο κράτος. Οι καταστολές ξεκίνησαν με την κήρυξη τριμήνου κατάστασης έκτακτης ανάγκης, με την επιφύλαξη παράτασης, που επιτρέπει στην κυβέρνηση να έχει αποκλειστικές και έκτακτες εξουσίες, όπου η ίδια έκρινε. Μέχρι το τέλος του 2016, ο Ερντογάν απέλυσε περισσότερους από 100.000 ανθρώπους από κρατικούς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένου των ΕΔ, τις δικαστικές αρχές και τις δυνάμεις ασφαλείας (Phillips, 2017). Πράγματι, το πραξικόπημα ήταν ένα «δώρο από τον Θεό» και μια δικαιολογία άνευ προηγουμένου συγκεντρωτισμού της εξουσίας και καταστολή των αντίθετων απόψεων (Bayulgen et al, 2018).

Οι μεταρρυθμίσεις στη στρατιωτική εκπαίδευση ξεκίνησαν με το κλείσιμο όλων των στρατιωτικών σχολών στην Τουρκία, και αντ' αυτών, ιδρύθηκε ένα νέο Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας χωρίς αποκλεισμούς όπως αναφέρθηκε. Αποτέλεσμα ήταν, περισσότεροι από 16.500 στρατιωτικοί δόκιμοι να εκδιωχθούν από τις ναυτικές ακαδημίες και τις στρατιωτικές σχολές. Οι μεταρρυθμίσεις που στόχευαν τόσο το στρατιωτικό όσο και το δικαστικό σύστημα απαιτούσε την πειθαρχία των στρατιωτικών δικαστών μέσω του Υπουργείου Άμυνας, ενώ μάλιστα στο πειθαρχική εξουσία έγινε μια σημαντική λειτουργία υπό την εξουσία του Υπουργείου Άμυνας. Το τελευταίο είχε ως αποτέλεσμα να εξαλείψει πλήρως το στρατιωτικό δικαστικό σύστημα που είχε προηγουμένως επηρεαστεί και εν μέρει από τις μεταρρυθμίσεις εμπνευσμένες από την Ευρωπαϊκή Ένωση την τελευταία δεκαετία (Gürcan & Giscolln, 2017).

Επιπλέον, οι μεταρρυθμίσεις τερμάτισαν τους προνομιούχους τομείς των ΕΔ μέσω της εφαρμογής ριζοσπαστικών αποφάσεων, 'όπως:

- το ιατρικό δίκτυο των ΕΔ,
- τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις,
- τα εργοστάσια κ.ά.

Όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις που στόχευαν τη σχέση Ενόπλων Δυνάμεων -κυβέρνησης, η πρώτη σύγκρουση ήταν η αναβολή της ετήσιας συνεδρίασης του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου (Supreme Military Council, Yüksek Askerî Şûra- YAŞ) που γίνεται για να προωθηθεί η συζήτηση για τις προαγωγές και τις συνταξιοδοτήσεις στρατιωτικών, οι οποίες αντανakλούσαν ένα σημάδι «εκδυτικισμού». Επιπλέον, η δομή του YAŞ άλλαξε, καθώς διορίστηκαν περισσότεροι πολιτικοί εκπρόσωποι στη θέση των στρατιωτικών αξιωματικών, οι οποίοι εκδιώχθηκαν. Εν ολίγοις, οι μεταρρυθμίσεις ήταν απλώς βήματα προς την αποπολιτικοποίηση και τον παραγκωνισμό των ΕΔ, ωστόσο οδήγησαν σε μία άνευ προηγουμένου αύξηση της προσωπικής και αυταρχικής συγκέντρωσης της εξουσίας υπό την εκτελεστική εξουσία του κράτους (Gürcan & Giscolln, 2017).

Θάνατοι Στρατιωτών υπό Ύποπτες Συνθήκες

Οι θάνατοι στρατιωτών υπό ύποπτες συνθήκες κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής στρατιωτικής τους θητείας δεν διερευνώνται συνήθως στην Τουρκία, όπου τουλάχιστον 10 στρατιώτες έχουν πεθάνει ύποπτα από τις αρχές του 2021, σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας Birgün.

Η αιτία θανάτου εκατοντάδων στρατιωτών που έχασαν τη ζωή τους ενώ εκτελούσαν τη στρατιωτική τους θητεία έχουν καταχωρηθεί στα επίσημα αρχεία ως αυτοκτονίες ή ατυχήματα εδώ και χρόνια. Ωστόσο, οι οικογένειες αυτών των στρατιωτών εκφράζουν αμφιβολίες για την επίσημη εκδοχή των θανάτων. Όταν ξεκινούν έρευνες για τους ύποπτους θανάτους στον τουρκικό στρατό, η πραγματική αιτία του θανάτου εντοπίζεται μόνο σε σπάνιες περιπτώσεις, ενώ μερικές φορές χρειάζονται έως και 22 χρόνια για να ρίξει φως στον θάνατο ενός στρατιώτη.

Το Συνταγματικό Δικαστήριο της Τουρκίας έκρινε σε αρκετές περιπτώσεις ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα των στρατιωτών στη ζωή και ότι δεν διεξήχθη αποτελεσματική έρευνα για τους θανάτους. Το υπουργείο Άμυνας αποφεύγει να αναφέρει τον αριθμό των ύποπτων θανάτων στρατιωτών στον τουρκικό στρατό. Τα τελευταία στοιχεία που αναφέρει το υπουργείο καλύπτουν την περίοδο μεταξύ 2000 και 2012, όταν 934 στρατιώτες πέθαναν κάτω από ύποπτες συνθήκες σύμφωνα με επίσημα στοιχεία. Στους 818 ανέρχεται ο αριθμός των στρατιωτών που σκοτώθηκαν σε συγκρούσεις με τρομοκρατικές οργανώσεις την ίδια περίοδο, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου.

Σύμφωνα με τον Σύλλογο Ύποπτων Θανάτων και Θυμάτων (Şüpheli Ölümler ve Mağdurları Derneği- [https://www.facebook.com/ Şüpheli Ölümler ve Mağdurları Derneği](https://www.facebook.com/Şüpheli-Ölümler-ve-Mağdurları-Derneği)), μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση που εργάζεται για τα θύματα ύποπτων θανάτων στο στρατό, περισσότεροι από 3.000 στρατιώτες πέθαναν κάτω από ύποπτες συνθήκες σε στρατώνες μεταξύ 2000 και 2020, και το ίδρυμα έχει λάβει αιτήσεις από τις οικογένειες επτά τέτοιων θυμάτων. τους τελευταίους δύο μήνες. Πολλές παρατυπίες έχουν αποκαλυφθεί για τους ύποπτους θανάτους στρατιωτών. Μερικοί από αυτούς πυροβολήθηκαν στην πλάτη ή στο πίσω μέρος του κεφαλιού. Μερικοί πυροβολήθηκαν περισσότερες από μία φορές και δεξιόχειρες στρατιώτες βρέθηκαν με

τραύματα από σφαίρες στους αριστερούς κροτάφους τους. Διαπιστώθηκε ότι μερικοί είχαν χειρουργηθεί για να κρύψουν τα τραύματα στο κεφάλι πριν από την κηδεία τους.

Σύμφωνα με τον Rıza Doğan, ο οποίος είναι επικεφαλής του ιδρύματος και ο οποίος έχασε τον 20χρονο γιο του κάτω από ύποπτες συνθήκες ενώ εκτελούσε την υποχρεωτική στρατιωτική του θητεία στη νοτιοανατολική επαρχία Muş το 2012, το κράτος δεν προστατεύει τους στρατιώτες παρόλο που ήταν υγιείς όταν πήγαν να υπηρετήσουν την θητεία τους (Elazazi, 2021). Ο Rıza Doğan είπε ότι ο γιος του, Uysal, αυτοκτόνησε σύμφωνα με τον επίσημη ανακοίνωση και τα ματωμένα ρούχα του στάλθηκαν στην οικογένεια μόνο δυόμισι χρόνια μετά την τραγωδία. Ο πατέρας είπε ότι η έρευνα για τον θάνατο του Uysal σταμάτησε με το σκεπτικό ότι δεν χρειαζόταν περαιτέρω έρευνα και ότι η οικογένεια κλήθηκε να πληρώσει το κόστος της σφαίρας που φέρεται να έριξε για να αυτοκτονήσει.

«Το καθήκον του κράτους δεν είναι να ζητά χρήματα από σφαίρες, αλλά να προστατεύει τα παιδιά μας», είπε ο πατέρας, προσθέτοντας ότι το όπλο που σκότωσε τον γιο του ανήκε στην πραγματικότητα σε άλλον στρατιώτη που δεν ερευνήθηκε. Ο Doğan είπε ότι περίπου το 80% των στρατιωτών που πέθαναν κάτω από ύποπτες συνθήκες στον τουρκικό στρατό ήταν Κούρδοι ή Αλεβίτες. «Αναρωτιέμαι αν αυτοί οι γιοι έχουν μεγαλύτερη τάση να αυτοκτονήσουν; Νομίζω ότι ο γιος μου σκοτώθηκε λόγω των πεποιθήσεών του [αλεβιτών]», είπε ο πατέρας, προσθέτοντας ότι τόσο οι τουρκικές αρχές όσο και τα μέσα ενημέρωσης κλείνουν τα μάτια στις προσπάθειες των οικογενειών που θέλουν να ρίξουν φως στους θανάτους των γιων τους κατά την θητεία τους (Yılmaz, 2020).

Σε άλλα παραδείγματα, μια σειρά από τραγωδίες έπληξαν τις ΕΔ με αποτέλεσμα στρατιώτες να σκοτωθούν εκτός μάχης. Στις 27 Οκτωβρίου, δύο στρατιώτες στην ανατολική επαρχία Tunceli πάγωσαν μέχρι θανάτου, ενώ οκτώ στρατιώτες πέθαναν σε δύο τυχαίες εκρήξεις, οι οποίες άφησαν επίσης τραυματίες 29 στρατιώτες. Ο Πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αρχικά χαρακτήρισε τρομοκρατική επίθεση μια από τις εκρήξεις, στη νοτιοανατολική συνοικία Şemdinli. Όμως ο υπουργός Άμυνας Ακάρ αργότερα ανακοίνωσε ότι το γενικό επιτελείο και το γραφείο του εισαγγελέα είχαν ξεκινήσει έρευνα για την έκρηξη και την απώλεια. Ο αρχηγός της αντιπολίτευσης Kemal

Κιλιçdaroğlu προχώρησε παραπέρα, θεωρώντας ασέβεια προς τους πεσόντες στρατιώτες του Tunceli, των οποίων οι οικογένειες ελέγχθηκαν από τις αρχές καθώς έμπαιναν στο νεκροταφείο για την κηδεία. Με αυτές τις οικογένειες, είπε, δεν είχε καν έρθει σε επαφή κανένας από τις Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις μετά την απώλεια των γιων τους. Αυτά τα περιστατικά έριξαν στο φως της δημοσιότητας τα διατάγματα που μεταμόρφωσαν ριζικά τα συστήματα στρατιωτικής εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης και τα κλιμάκια διοίκησης από την απόπειρα πραξικοπήματος του Ιουλίου 2016 και έπειτα, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με το εάν αυτή η αναδιάρθρωση βελτίωσε ή αποδυνάμωσε τον στρατό (Elazazi, 2021).

Τούρκοι Στρατιώτες Σκοτώνονται σε Βομβαρδισμούς του Συριακού Στρατού στο Ιντλίμπ

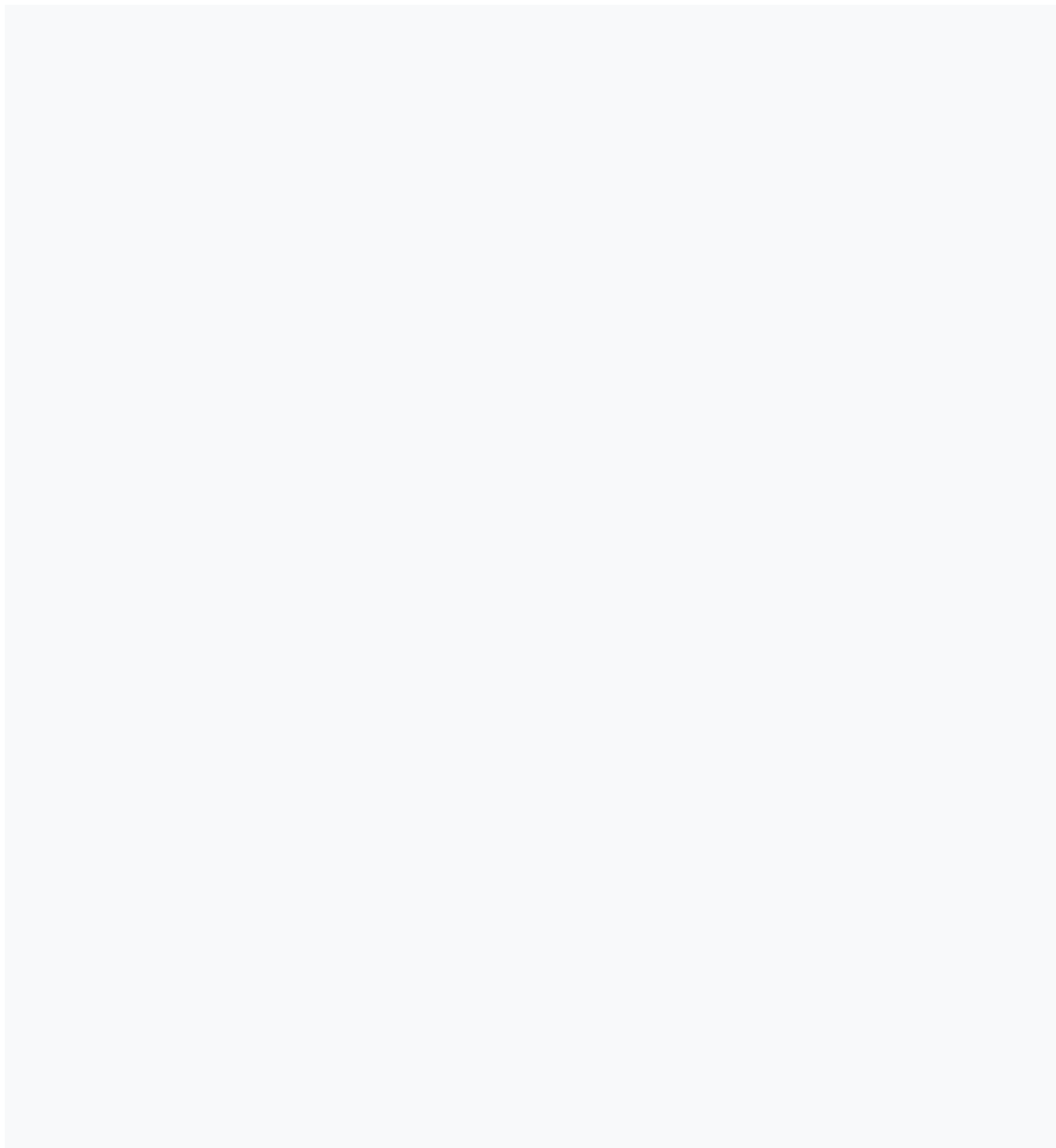
Ένα άρθρο του BBC που δημοσιεύτηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2020 και αναφέρει ότι πέντε Τούρκοι στρατιώτες και τρεις άμαχοι σκοτώθηκαν από βομβαρδισμούς του συριακού στρατού στην επαρχία Ιντλίμπ που ελέγχεται από την αντιπολίτευση της Συρίας.

Ο Τούρκος υπουργός Άμυνας Χουλουσί Ακάρ δήλωσε ότι ήρωες στρατιώτες «έπεσαν» όταν κατά τη διάρκεια αντίποινων «εξουδετέρωσαν» 76 Σύρους στρατιώτες. Αντιθέτως, τα κρατικά μέσα ενημέρωσης της Συρίας ανέφεραν ότι δεν υπήρξαν θύματα. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι εγκατέλειψαν τον τόπο τους μετά την επίθεση του συριακού στρατού στο Ιντλίμπ, το τελευταίο προπύργιο της αντιπολίτευσης, ενώ πολλοί κινήθηκαν προς τα σύνορα με την Τουρκία, η οποία υποστηρίζει την αντιπολίτευση.

Η Τουρκία και η Ρωσία, ως σύμμαχοι του Σύρου προέδρου Μπασάρ αλ Άσαντ, συμφώνησαν σε μια συμφωνία αποκλιμάκωσης για την Ιντλίμπ το 2017, η οποία όμως έχει παραβιαστεί επανειλημμένα. Η Τουρκία από την πλευρά της μέσω του υπουργείου Άμυνας της Τουρκίας ανακοίνωσε ότι οι στρατιώτες που σκοτώθηκαν από τους συριακούς βομβαρδισμούς στάλθηκαν στην Ιντλίμπ για να αποτρέψουν συγκρούσεις μεταξύ της αντιπολίτευσης και των κυβερνητικών δυνάμεων, που υποστηρίζονται από τη Ρωσία και ότι οι τοπικές αρχές γνώριζαν τη θέση τους. Οι τουρκικές δυνάμεις έπληξαν 54 στόχους ως απάντηση στην επίθεση και «εξουδετέρωσαν» 76 Σύρους

στρατιώτες, όπου το «εξουδετέρωσαν» είναι ένας όρος που οι τούρκικες ΕΔ χρησιμοποιούν συνήθως για να περιγράψουν μαχητές που έχουν σκοτωθεί, αιχμαλωτιστεί ή τραυματιστεί.

Οι νεκροί στρατιώτες στα πεδία μαχών χαρακτηρίζονται ως ήρωες από τα φιλοκυβερνητικά μέσα ενημέρωσης. Η επιστροφή τους από τα πεδία της μάχης αλλά και οι κηδείες τους γίνονται με τιμές από την τουρκική κυβέρνηση, με την συμμετοχή πλήθους αξιωματούχων ακόμη και του ίδιου του προέδρου Ερντογάν σε πολλές περιπτώσεις .

Κεφάλαιο 7: ΣΥΖΗΤΗΣΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συζήτηση

Ανατρέχοντας τις βιβλιογραφικές αναφορές καθώς και στα παραδείγματα που αποτυπώθηκαν στην παρούσα εργασία, παρατηρούμε ότι μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα που αποπειράθηκαν να πραγματοποιήσουν οι ΕΔ στην Τουρκία στις 15 Ιουλίου του 2016 ξεκίνησε ένα πλήθος μεταρρυθμίσεων εναντίον αυτών με απολύσεις, διώξεις και φυλακίσεις στρατιωτικών. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις χαρακτηρίστηκαν εξατομικευμένες και στόχευαν στις ΕΔ, στην εκπαίδευση, στην δικαστικό κλάδο και στις προνομιακές σχέσεις με την κυβέρνηση.

Το πραξικόπημα έγινε η αφορμή και δημιουργήθηκε το παράλληλο κράτος με εφαρμογή διαταγμάτων και πολλών και συνεχών εκκαθαρίσεων σε όλους τους τομείς. Στην Τουρκία έγινε μία στροφή προς την απολυταρχία μέσω του προσωποκεντρισμού και του λαϊκισμού. Ο Ερντογάν και το κόμμα του το ΑΚΡ εδραίωσαν την εξουσία τους μέσα από πολιτικούς και νομικούς θεσμούς, τον στρατό και τα μέσα ενημέρωσης τα οποία έχασαν την ελεύθερη έκφραση ιδεών και ελέγχονται από όλες τις πλευρές από την κυβέρνηση Ερντογάν. Ακόμα και στο διαδίκτυο υποχρέωσε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης να μην μεταδίδουν απόψεις της αντιπολίτευσης, γνώμες ενάντια της κυβέρνησης, εικόνες διαδηλωτών.

Ο κατασταλτικός κυβερνητικός τρόπος οδήγησε στην επανεμφάνιση του φόβου, της λογοκρισίας και στην αποθάρρυνση στην διεκδίκηση των κοινωνικοπολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών. Η καταστολή έχει οδηγήσει σε άνευ προηγουμένου παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καταπίεση της αντιπολίτευσης. Όπως οι νομικές τροποποιήσεις είχαν ως αποτέλεσμα τη θέσπιση μιας κρατικής εξουσίας που τελικά μεταμόρφωσε τις σχέσεις κράτους-πολίτη.

Συμπεράσματα

Ο Ερντογάν μέσα από την ρητορική του και τον πολιτικό του λόγο εκμεταλλεύτηκε την τέχνη των ψυχολογικών επιχειρήσεων για να πείσει τον λαό και να έχει την εύνοιά του. Στο 68% των ομιλιών του είναι η φράση

«βούληση του λαού». Έτσι μέσα από τη ρητορική του έχει εισαγάγει έναν απίστευτο αριθμό τροπολογιών στο σύνταγμα που να νομιμοποιεί τις ενέργειές του. Προσπαθεί να πείσει του πολίτες ότι για όλα φταίνει το κίνημα Γκιουλέν και το ΡΚΚ και στις ομιλίες του δηλώνει ότι: «Η Τουρκία, όπως και σε άλλους τομείς, είναι υπό οικονομική πολιορκία» .

Μετά από αποτυχία του πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου 2016, ξεκίνησε η πραγματική εχθρότητα μεταξύ του Ερντογάν και των ΕΔ. Όταν ξεκίνησε το πραξικόπημα ο Ερντογάν στις ομιλίες του ανέφερε: «Οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις, σύμφωνα με το σύνταγμα, έχουν καταλάβει τη διαχείριση της χώρας για την αποκατάσταση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ελευθερίας και για τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης, που έχει επιδεινωθεί». Αργότερα όμως εξέδωσε δηλώσεις όπως: «Αυτή η τελευταία ενέργεια είναι μια ενέργεια προδοσίας, και θα πρέπει να πληρώσουν βαριά γι' αυτό», πρόσθεσε, «αυτή η προσπάθεια, αυτή η κίνηση, είναι μεγάλη χάρη του Θεού για εμάς. Γιατί; Γιατί αυτή η κίνηση θα μας επιτρέψει να καθαρίσουμε τις ένοπλες δυνάμεις, οι οποίες πρέπει να είναι εντελώς καθαρές

Όσον αφορά το παράλληλο κράτος που έχει δημιουργήσει, στις ομιλίες του το ωραιοποιεί, συνήθως στις ομιλίες του αναφέρει: «Όλα τα βρώμικα άπλυτα θα βγουν έξω. Πολλοί άνθρωποι δεν θα κοιμηθούν ούτε ένα μάτι απόψε». Αν και σίγουρα είναι αυταρχικό πολλοί ισχυρίζονται ότι είναι ο «μοναδικός φύλακας του έθνους και του λαού», ο Ερντογάν κατάφερε να εκμεταλλευτεί τις δυνάμεις του προς όφελός του.(Pitel, 2016). Ένας από τους θεσμούς που υπηρετούν την πολιτική διαφθοράς του Ερντογάν και του «αφηγήματος» είναι η μυστική υπηρεσία της Τουρκίας (MIT), η οποία σύμφωνα με αυτούς ο Ερντογάν είναι «ο σημαντικότερος κρατικός θεσμός».

Όταν η κυβέρνηση του Ερντογάν καταδίκασε τους ξένους απεσταλμένους όπως ο υπουργός Εσωτερικών του Ισραήλ, Εφκάν Αλά, η τουρκική κυβέρνηση δήλωσε ξεκάθαρα με μια προειδοποίηση, μέσω της δήλωσης Ahmed Davutoglu, «[Εμείς] θα σπάσουμε το χέρι οποιουδήποτε εμπλέκεται σε «αμαρτήματα», ακόμα κι αν είναι ο δικός μας αδελφός».

Θα πρέπει να τονισθεί ότι το πραξικόπημα ήταν η πύλη και η αφορμή για να εκδηλωθεί το σχέδιο του ο Ερντογάν και να εμψυχήσει στο λαό θεωρίες συνωμοσίας στο όνομα της «σωτηρίας του έθνους» και ένα μέσο για να

δικαιολογήσει την άνευ προηγουμένου παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, οι καθημερινές αστυνομικές επιχειρήσεις έγιναν ένα μέσο για να μεταδοθεί ένα μήνυμα στο κοινό ότι: «οποιαδήποτε αντιπολίτευση θα θεωρείται έγκλημα κατά του καθεστώτος και το διακριτικό όριο μεταξύ ελευθερίας του λόγου και εγκλήματος θα μπορούσε να ανασταλεί».

Η ρητορική και η διαχείριση του λαού μέσα από την χρήση του λόγου του τα βλέπουμε από τον λόγο που απευθύνει. Όπως για παράδειγμα Στις διαδηλώσεις που έγιναν στο πάρκο Γκεζί προειδοποίησε τους διαδηλωτές να τερματίσουν τη διαδήλωσή τους στην πλατεία, δηλώνοντας: «εάν τα αδέρφια μας είναι ακόμα εκεί, τους λέω με καλή θέληση να φύγουν από την περιοχή γιατί ανήκει σε όλη την Κωνσταντινούπολη και δεν πρέπει να καταλαμβάνεται από παράνομες ομάδες».

Ο Ερντογάν ασκεί τρομερές ψυχολογικές επιχειρήσεις στον τουρκικό λαό μέσα από τεχνικές φίμωσης της ελευθερίας του λόγου. Έχει αποστραγγίσει τον στρατό, την εκπαίδευση, τον δικαστικό κλάδο, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μέσα από τις απολύσεις, φυλακίσεις, εξορίες, διωγμούς και περίεργους θανάτους στον στρατό, δημιούργησε ένα κλίμα φόβου και αβεβαιότητας το οποίο ενισχύει το παράλληλο κράτος που έχει δημιουργήσει, πάντα όμως στο όνομα της βούλησης του λαού όπως συνηθίζει να λέει.

Παρόλο που ο Ερντογάν ασκεί έναν ευρηματικό πολιτικό λόγο, γνωρίζει ότι αυτός δεν αρκεί για να ασκήσει επιρροή στον στρατό και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ώστε να ενισχύσουν το απολυταρχικό καθεστώς που ασκεί. Γι αυτό τον λόγο έχει εξαπολύσει διώξεις εναντίον όλων των θεσμών στην Τουρκία, για να «διαφυλάξει» την δημοκρατία, όπως συνεχίζει να λέει. Τα αποτελέσματα της άσκησης πολιτικού λόγου του Ερντογάν στην Τουρκία είναι ότι έχει επηρεάσει μία πολύ μεγάλη μερίδα του λαού όπου πιστά τον ακολουθεί είναι με το μέρος του. Γι αυτό σε μία ανακοίνωση του προς τους διαδηλωτές που βρίσκονταν στο πάρκο Γκεζί απείλησε να φέρει τους δικούς του υποστηρικτές στους δρόμους, προειδοποιώντας, «αν χρησιμοποιήσετε προκλητικές λέξεις, ο λαός μας δεν θα συγχωρήσει ποτέ εσάς και αν εσείς μπορείτε να συγκεντρώσετε 100.000 ανθρώπους, εγώ μπορώ να συγκεντρώσω ένα εκατομμύριο».

Εν κατακλείδι, η ελπίδα για το σταμάτημα της καταπίεσης του τουρκικού λαού βρίσκεται στα χέρια του ίδιου του λαού της Τουρκίας. Ως παράδειγμα που θα έπρεπε ο Ερντογάν να μην ξεχνάει είναι ότι περισσότεροι από 100.000 άνθρωποι συγκεντρώθηκαν στην Κωνσταντινούπολη για να συμμετάσχουν στην νεκρώσιμη ακολουθία ενός αγοριού που σκοτώθηκε από σφαίρες αστυνομικού. Η ίδια η ταφή ήταν ειρηνική καθώς εκατοντάδες αστυνομικοί είχαν παραταχθεί αναπτυχθεί κοντά. Καθώς όμως περπατούσαν οι διαδηλωτές φώναζαν: «Ο θυμός των μητέρων θα στραγγαλίσει τους δολοφόνους!». «Ο δολοφόνος του Μπέρκιν (το όνομα του αγοριού) είναι η αστυνομία του ΑΚΡ!» «Ήταν η ελπίδα μας, ήταν το θαύμα μας, ήταν ο γιος μας, ο αδερφός μας, τα πάντα. Περιμέναμε να ξυπνήσει, αλλά δυστυχώς τον χάσαμε».

Επίλογος

Ο τουρκικός λαός μπορεί να δείξει ότι διαθέτει το σθένος να αντισταθεί στο απολυταρχικό καθεστώς του Ερντογάν. Όμως η ρητορική του λόγου του Ερντογάν και οι συνεχόμενες ψυχολογικές επιχειρήσεις που ασκεί ο Ερντογάν και ο τρόπος που τις εκμεταλλεύεται και τις διαχειρίζεται τους στο εσωτερικό της Τουρκίας δημιούργησαν έναν ασφυκτικό κλοιό γύρω από τους πολίτες της Τουρκίας και της εξαφάνισης των συνταγματικών τους δικαιωμάτων και της ελευθερίας του λόγου.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να προτείνει ότι παρόλο που υπάρχουν συμφέροντα μεταξύ των κρατών και που δεν τους επιτρέπουν να επέμβουν σε ένα απολυταρχικό καθεστώς, ο λαός της Τουρκίας πρέπει να βοηθηθεί. Βέβαια, η βοήθεια αυτή δεν είναι εφικτό να στηριχθεί στην διασπασμένη και κατακερματισμένη τουρκική αντιπολίτευση λόγω του μικρού και αδύναμου ρόλου που έχει στο πολιτικό γίγνεσθαι της Τουρκίας. Αντίθετα θα πρέπει να στηριχθεί μέσα από διεθνούς οργανισμούς οι οποίοι είναι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (European Court of Human Rights- EUHR), η Διεθνής Αμνησία (Amnesty International), το Ταμείο Υπεράσπισης Παιδιών (Child Defender Fund- CDF), το Κέντρο Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Action Center for Human Rights- ACHR), το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

(Human Rights Watch- HRW), τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Χωρίς Σύνορα
(Human Rights Without Frontiers- HRWF) κ.ά.

Βιβλιογραφία

- Abu-Lughod, L. (2005). *Dramas of nationhood: The politics of television in Egypt*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Adaklı, G. (2009). 2002–2008: Turk medyasında AKP etkisi [2002–2008: JDP effect in Turkish media]. In I. Uzgel & B. Duru (Eds.), *AKP kitabı: Bir donusunun bilancosu [JDP book: Statement of a transformation]* (pp. 559–613). Ankara, Turkey: Phoenix.
- Akgul, E. (2013, July 22). Gezi direnişinde 59 gazeteci işten çıkarıldı, istifaya zorlandı [59 journalists were fired and forced to resign during Gezi protests]. *Ανάκτηση στις 15.3.2022 από: <http://www.bianet.org/bianet/medya/148636-gezi-direnisinde-59-gazeteci-isten-cikarildi-istifayazorland>*
- Ansell, C. K., & Fish, M. S. (1999). The art of being indispensable: noncharismatic personalism in contemporary political parties. *Comparative Political Studies*, 32(3), 283-312.
- Akgun, M., & Gundogar, S. S. (2013). *The perception of Turkey in the Middle East 2013*. Istanbul, Turkey: TESEV Publications.
- Arango & Yeginsu, (2016). *Turkey Rounds Up Thousands of Military Personnel*
- Arecls (2010). Ideology and political discourse: *A critical discourse analysis of Erdogan's political speech faith Bayram*.
- Aydos, S. (2013). Muhafazakar milliyetçi muhayyilede Kanuni [Suleiman the Magnificent in the conservative nationalist imagination]. *History Studies*, 5(1), 1–16.
- Baykan, T. S. (2018). *The Justice and Development Party in Turkey: Populism, Personalism, Organization*. Cambridge University Press.
- Bayram, F. (2010) Ideology and political discourse: *A critical discourse analysis of Erdogan's political speech*. ARECLS, 2010, Vol.7, 23-40. 23. *Ανάκτηση στις 2.5.2022 από: https://research.ncl.ac.uk/media/sites/researchwebsites/arecls/bayram_vol7.pdf*
- Bayulgen, O., Arbatli, E., & Canbolat, S. (2018). Elite survival strategies and authoritarian reversal in Turkey. *Polity*, 50(3), 333-365.

Bucholtz M., (2003), Theories of discourse as theories of gender: Discourse analysis in language and gender studies, Holmes J. & Meyerhoff, M., The Handbook of Language and Gender, New Jersey, Blackwell, σελ. 43

Bozkurt A, (2018), Erdoğan's Pelican conspiracy in Turkey's propaganda war, Ανάκτηση στις 15.3.2022 από: <https://www.turkishminute.com/2018/04/30/opinion-erdogans-pelican-conspiracy-in-turkeys-propaganda-war/>

Buccianti, A. (2010). *Dubbed Turkish soap operas conquering the Arab world: Social liberation or cultural alienation?*, Ανάκτηση στις 15.3.2022 από: http://www.arabmediasociety.com/articles/downloads/20100330130359_Buccianti_-_for_PDF.pdf.

Bulut, G. (2013). *Direnis ve medya: Gozumuzun icine baka baka ...* [*Resistance and media: Lying through their teeth ...*]. Praksis, August, 79–94.

Cayli, E., & Depeli, G. (2012). *Ifade ozgurlugunun on yili: 2001–2011* [Ten years of freedom of speech: 2001–2011]. Istanbul, Turkey: IPS Iletisim Vakfi.

Cekirge, F. (2007, February 7). “*Dijital Demokrasinin*” Rekoru [The record of the “digital democracy”]. Ανάκτηση στις 15.4.2022 από: http://www.hurriyet.com.tr/gundem/5955050_p.asp.

Cetin Kumru Berfin Emre (2014). The “Politicization” of Turkish Television Dramas. *International Journal of Communication* 8(2014), 2462–2483 1932–8036/20140005 Copyright © 2014, Licensed under the Creative Commons Attribution Noncommercial No Derivatives (by-nc-nd). Ανάκτηση στις 15.4.2022 από: at <http://ijoc.org>.

Danzikyan, Y. (2012). Hukümet-medya ilişkileri: Patrona sesleniş ..., [*Government-media relations: Addressing the boss ...*]. Birikim, 283, 88–92

Cayli, E., & Depeli, G. (2012). *Ifade ozgurlugunun on yili: 2001–2011* [Ten years of freedom of speech: 2001–2011]. Istanbul, Turkey: IPS Iletisim Vakfi

Città G, Gentile M, Augello A, Ottaviano S, Allegra M and Dignum F, (2019), Analyzing Creativity in the Light of Social Practice Theory. *Front. Psychol.* 9:2752. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02752, Freie Universität

- Berlin, Germany, Ανάκτηση στις 23.6.2022 από:
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.02752/full>
- Coleman, S. (2008). The depiction of politicians and politics in British soaps. *Television & New Media*, 9(3), 197–219.
- Dick, M. (2005). *The state of the musalsal*: Arab television drama and comedy and the politics of the satellite era. Ανάκτηση στις 15.3.2022 από:
<http://tbsjournal.arabmediasociety.com/Archives/Fall05/Dick.html>
- Daily Sabah, (2019), Altun: 'Media center against anti-Muslim sentiment to be global brand', Ανάκτηση στις 5.3.20220 από:
<https://www.dailysabah.com/politics/2019/10/05/altun-media-center-against-anti-muslim-sentiment-to-be-global-brand>
- Dogan, C. (December 15, 2013). *Shocking investigation for Magnificent Century! [Muhtesem Yuzyil'a sok sorusturma!]*. Ανάκτηση στις 5.3.20220 από: <http://www.haberturk.com/medya/haber/903550-muhtesemyuzyila-sok-sorusturma>
- Duvar English, (2020), Turkish Presidency sets up new department to tackle 'misperception operations Ανάκτηση στις 23.6.2022 από:
<https://www.duvarenglish.com/politics/2020/09/18/turkish-presidency-sets-up-new-department-to-tackle-misperception-operations>
- Elazazi, K.Y.(2021).Backsliding to Autocracy: *The Case of Turkey under Erdoğan*, Ανάκτηση στις 20.2.2022 από: https://www.researchgate.net/publication/352819909_Backsliding_to_Autocracy_The_Case_of_Turkey_under_Erdogan
- Emre Cetin, K. B. (2013). Family, city and identity on Turkish television: Lost City as an alternative voice? *Manuscript submitted for publication*.
- Fairclough, N. (2000), *New labour, new language?* London: Rout ledge.
- Ferjani, R. (2010). Religion and television in the Arab world: Towards a communication studies approach. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 3, 82–100.
- Filkins D. (2018), In Turkey's Election, Erdoğan Further Consolidates His Power, Ανάκτηση στις 20.2.2022 από:
<https://www.newyorker.com/news/daily-comment/in-turkeys-election-erdogan-further-consolidates-his-power>

- Finnegan J. P., (1998) *Military Intelligence Reference Guide*, Center of Military History United States Army, Washington, D.C., Army Lineage Series Military Intelligence
- Garretm E, (2001), *Issues in Implementing Referendums in Isreal: A Comparative Study in Direct Democracy*. Ανάκτηση στις 18.4.2022 από:
<https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/cjil2&div=14&id=&page>.
- Geraghty, C. (2002). *Social issues and realist soaps: A study of British soaps in the 1980/1990s*. In R. C. Allen (Ed.), *To be continued ...: Soap operas around the world* (Kindle ed.; pp. 66–80). London, UK: Routledge.
- Goka, E. (2010:99-100) *Türk'ün Göcebe Ruhü*, Timas Yay., Istanbul, 2010 (σελ. 99-100).
- Goka, E. (2008), *Turkler in Psikologisi*, Timas, 2008.
- Goldstein F. L., Findley F. B., (1996), *Psychological Operations, Principles and Case Studies*, Alabama: Maxwell Air Force Base
- Gurcan, M. (2018), “Tentative Transition Civil Military Relations in Turkey since the July 15 Uprising” *The Washington Institute for Near East Policy*. 1-18.
- Hamburger, E. (2000). Politics and intimacy: The agrarian reform in Brazilian telenovela. *Television & New Media*, 1(2), 159–178.
- Haugom, L. (2019). The Turkish Armed Forces and Civil-military Relations in Turkey after the 15 July 2016 Coup Attempt. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 2(1).
- Heper, M. (2005). The Justice and Development Party government and the military in Turkey. *Turkish Studies*, 6(2), 215-231.
- Human Rights Council, (2021), *Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its eighty-ninth session, 23–27 November 2020*
 Ανάκτηση στις 22.6.2022 από:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Detention/Opinions/Session89/A_HRC_WGAD_2020_67.pdf, 6

- Hurriyet. (2012, November 25). Basbakan *Erdogan'dan Muhtesem Yuzyil'a agir elestiri* [Severe criticism of Magnificent Century from PM Erdogan]. <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/22009998.asp>.
- Hurriyet. (2007a,). *Dizide Diyarbakir adi gecerse davaci olunuz* [If the name of Diyarbakir is mentioned in the serial we will sue]. Ανάκτηση στις 18.3.2022 από: <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=5923077>
- Hurriyet. (2007b). *Teror magdurlari Kurtlar Vadisi kararina tepkili* [The terror victims reacting against Valley of the Wolves decision]. <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=5982507>
- Hymes D., (1972), On communicative competence, Holmes J. & Pride J. (Eds.), Sociolinguistics Harmondsworth, Penguin, σελ. 269
- Iletism Baskanligi (2020), Ανάκτηση στις 5.5.2022 από: <https://iletisim.gov.tr/english/haberler/detay/new-mission-assigned-to-directorate-of-communications>
- Ipek, T. (2007). *Sehit aileleri "Kurtlar Vadisi" ne sahip cikti* (Martyr families adopted "Valley of the Wolves").Ανάκτηση στις 5.4.2022 από: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/5958808.asp>.
- Karakoç, J. (2015). Authoritarian Tendencies versus Democratization: Evidence from Turkey. In *Authoritarianism in the Middle East*. Palgrave Macmillan, London, 36-66. Ανάκτηση στις 18.4.2022 από: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781137445551_3
- Karvonen, 2010. Emerging Infectious Diseases
- Kejanlioglu, D. B. (2004). *Turkiye'de medyanin donusumu* [The transformation of the media in Turkey]. Ankara, Turkey: Imge.
- Kurban, D., & Sozeri, C. (2012). Caught in the wheels of power: *The political, legal and economic constraints on independent media and freedom of the press in Turkey*. Istanbul, Turkey: TESEV Publications.

- Lamuedra, M. & O' Donnell, (2013). Community as context: *EastEnders*, public service and neoliberal ideology, <https://doi.org/10.1177/1367549412457479>. Ανάκτηση στις 18.4.2022 από: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1367549412457479?journalCode=ecsa>
- Layne M, Matherly M., Wickwire J., (2020), The Emergence Of The Psychological Warfighting Domain, Special Edition, Washington, D.C., Global Security and Intelligence Studies Volume 5, Number 1
- La Pastina, A. (2004). Selling political integrity: Telenovelas, intertextuality and local elections in rural Brazil. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 48(2), 302–325.
- Lopez, A. M. (2002). Our welcomed guests: Telenovelas in Latin America. In R. C. Allen (Ed.), *To be continued Soap operas around the world* (Kindle ed.; pp. 66–80). London, UK: Routledge.
- Milliyet. (2007, February 26). Kurtlar Vadisi teror cekilirken uyardik [We warned while Valley of the Wolves: Terror was being shot]. <http://www.milliyet.com.tr/2007/02/26/siyaset/asiy.html>.
- Milliyet. (2012, November 30). Muhtesem Yuzyil'a suc duyurusu [Indictment for Magnificent Century]. Ανάκτηση στις 1.5.2022 από: <http://www.milliyet.com.tr/muhtesem-yuzyil-a-sucduyurusu/gundem/gundemdetay/30.11.2012/1635272/default.htm>
- “Muhtesem Yuzyil” Arinc`i Kizdirdi [“Magnificent Century” was annoyed Arinc]. (2011), Ανάκτηση στις 2.3.2022 από: <http://www.cnnturk.com/2011/turkiye/01/06/muhtesem.yuzyil.arinci.kizdirdi/602285.0/index.html>
- Narin, B. R. (2019). Defining Populism Through Turkey's Erdogan (Bachelor's thesis, Università Ca'Foscari Venezia).
- Navaro-Yashin, Y. (2002). Faces of the state: Secularism and public life in Turkey. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Onderoglu, E. (2009, September 14). Dogan Grubu hukumete karsi tavri yuzunden cezalandiriliyor! [Dogan Group is punished because of its attitude towards the government!]. Ανάκτηση στις 2.3.2022 από: <http://www.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/117046-dogan-grubu-hukumete-karsi-tavriyuzunden-cezalandiriliyor>

- Öniş, Z. (2015). *Monopolising the Centre: The AKP and the Uncertain Path of Turkish Democracy*
- Orhon, G. (2013). *The weight of the past: Memory and Turkey's 12 September Coup*. (Doctoral Dissertation University of Essex).
- Ozbudun, E. (2014). *AKP at the Crossroads: Erdoğan's Majoritarian Drift*
- Ozkalipci, M. (2013, July 16). Bunlar dizi degil, psikolojik savas anlatisi! [These are not dramas, but narratives of psychological warfare!].
Ανάκτηση στις 15.3.2022 από:
<http://www.agos.com.tr/haber.php?seo=bunlar-dizi-degil-psikolojik-savas-anlatisi&haberid=5373>.
- Πατσογιάννης, Β. (2020). *Κειμενική ανάλυση ενός διηγήματος του Έντγκαρ Άλλαν Πόου*, Εκδ. Κλείθρον: Αθήνα, 8-9
- Phillips, D. L. (2017). *An uncertain ally: Turkey under Erdogan's dictatorship*. Taylor & Francis.
- Porto, M. (2011). Telenovelas and representations of national identity in Brazil. *Media, Culture & Society*, 33(1), 53–69.
- Preston. (2002) 'The handbook of language variation and change in Trudgill, P.(ed), *The handbook of language variation and change*. Malden, MA: Blackwell Publishers, pp. xii, 807.
- Rahat, G., & Sheaffer, T. (2007). The personalization (s) of politics: Israel, 1949–2003. *Political communication*, 24(1), 65-80.
- Radikal (2012, December 12). *Muhtesem Yuzyil 2013 te yasaklaniyor* [Magnificent Century will be banned in 2013]. Ανάκτηση στις 5.3.2022 από: <http://www.radikal.com.tr/politika/>
- Rajagopal, A. (2001). *Politics after television: Religious nationalism and the reshaping of the Indian public*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Reisigl, M. (2017). The Discourse-Historical Approach. In J. Flowerdew, & J. E. Richardson (eds.), *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies* (pp.44-59), Routledge., Ανάκτηση στις 24/02/2022 από: <http://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315739342.ch3>
- Rofel, L. (2002). The melodrama of national identity in post-Tiananmen China. In R. C. Allen (Ed.), *To be continued ...: Soap operas around the world*

Rouse E., (2003), History of PSYOP, Psychological Operations Warfare
Ανάκτηση στις 24/04/2022 από:

Salamandra, C. (2005). Television and the ethnographic endeavour: *The case of Syrian drama*. *Transnational Broadcasting Studies*, 14, 1–22.

Saracoglu, C. (2013). *AKP, milliyetçilik ve dis politika [JDP, nationalism and foreign politics]*. *Alternatif Politika*, 5(1), 52–68.

Sazak, D. (2007, February 26). Kurtlar Vadisi Teror çekilirken uyardik [We warned them while Valley of the Wolves Terror was being shot].

Ανάκτηση στις 12.5.2022 από:
<http://www.milliyet.com.tr/2007/02/26/siyaset/asiy.html>

Selçuk, O., Hekimci, D., & Erpul, O. (2019). The Erdoğanization of Turkish politics and the role of the opposition. *Southeast European and Black Sea Studies*, 19(4), 541-564.

Soysal, M. (30/01/2009) Erdoğan'ın tavrını CNN TÜRK'te yorumladılar.
Ανάκτηση στις 8.5.2022 από: <http://www.cnnturk.com/2009/turkiye/01/30/erdoganin.tavrini.cnn.turkte.yorumladilar/511280.0/index.html>.

Sumer, B., & Adaklı, G. (2010, September). *Public service broadcaster as a market player: Changing operational patterns of the TRT in Turkey under the AKP Leadership, 2002–2010*. Paper presented at RIPE@2010–Public Service Media After the Recession, London, UK.

Taş, H. (2015). Turkey—from tutelary to delegative democracy. *Third World Quarterly*, 36(4), 776-791.

Tekelioglu, O. (2012). *Oyle bir kulturel refleks ki!* [Such a cultural reflex!].
http://www.radikal.com.tr/radikal2/oyle_kulturel_bir_refleks_ki-1110151

Trudgill, P. (1992) *Introducing language and society*. London: Penguin Book.

Tufte, T. (2000). *Living with the rubbish queen: Telenovelas, culture and modernity*. Eastleigh, UK: Luton University Press.

Turkey: Erdoğan's decision to pull out of Istanbul Convention has put him in opposition to women(24.3.2021). Ανάκτηση στις 15.5.2022 από:

heconversation.com/turkey-erdogans-decision-to-pull-out-of-istanbul-convention-has-put-him-in-opposition-to-women-157753

Turkey's communications agency takes propaganda war to next stage with truck offering 'UAV flight experience'.(2021). Ανάκτηση στις 2.5.2022 από: <https://stockholmcf.org/turkish-presidencys-propaganda-truck-offers-uav-flight-experience/>

Van Dijk T, (1993), *Principles of Critical Discourse Analysis*, University Of Amsterdam, Amsterdam

Walton, J. (2010). Practices of neo-ottomanism: Making space and place virtuous in Istanbul. In D. Göktürk et al. (Eds), *Orienting Istanbul: Cultural capital of Europe?* (pp. 88–103). Oxfordshire, UK: Routledge.

Weber, M. (1974). *On charisma and institution building* (Vol. 322). University of Chicago Press

White, J. (2013). *Muslim nationalism and the new Turks*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Yener, T. (2011, January 9). Muhtesem Yüzyıl'a protesto [Protest of the Magnificent Century]. Ανάκτηση στις 12.5.2022 από: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/16720939.asp>.

Yılmaz, Z. (2020). Erdoğan's presidential regime and strategic legalism: Turkish democracy in the twilight zone. *Southeast European and Black Sea Studies*, 1-23.

Yoshimi, S. (2003). Television and nationalism: Historical change in the national domestic TV formation of postwar Japan. *European Journal of Cultural Studies*, 6(4), 459–487.